

วาทกรรมความจนในบทเพลงลูกทุ่งอีสานที่ประพันธ์โดยสลา คุณวุฒิ

วิทยานิพนธ์
ของ
ถิรพุทธิ์ ลุนบง

พหุ อนุโต สีเว

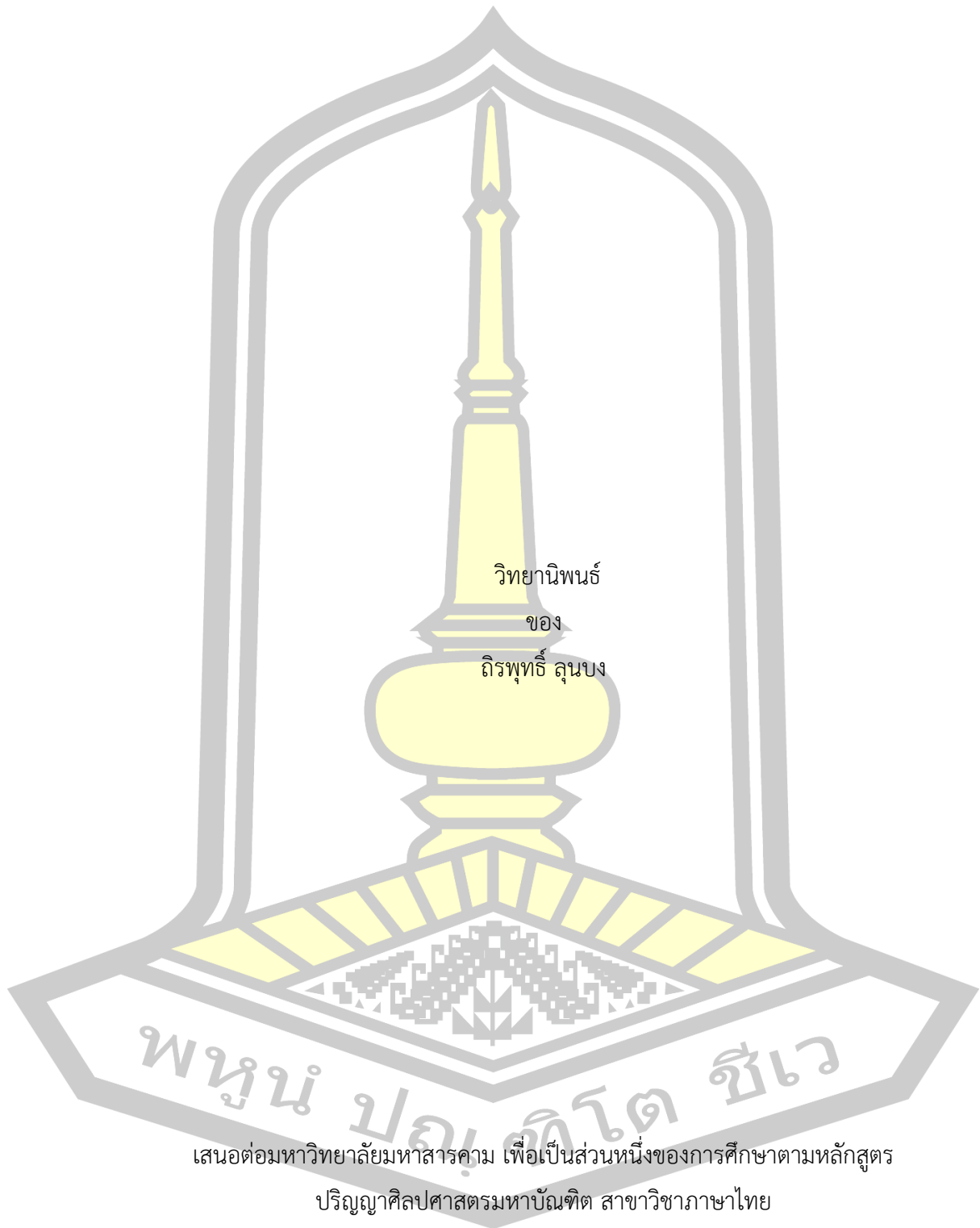
เสนอต่อมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย

พฤษภาคม 2568

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

วาทกรรมความจนในบทเพลงลูกทุ่งอีสานที่ประพันธ์โดยสลา คุณวุฒิ

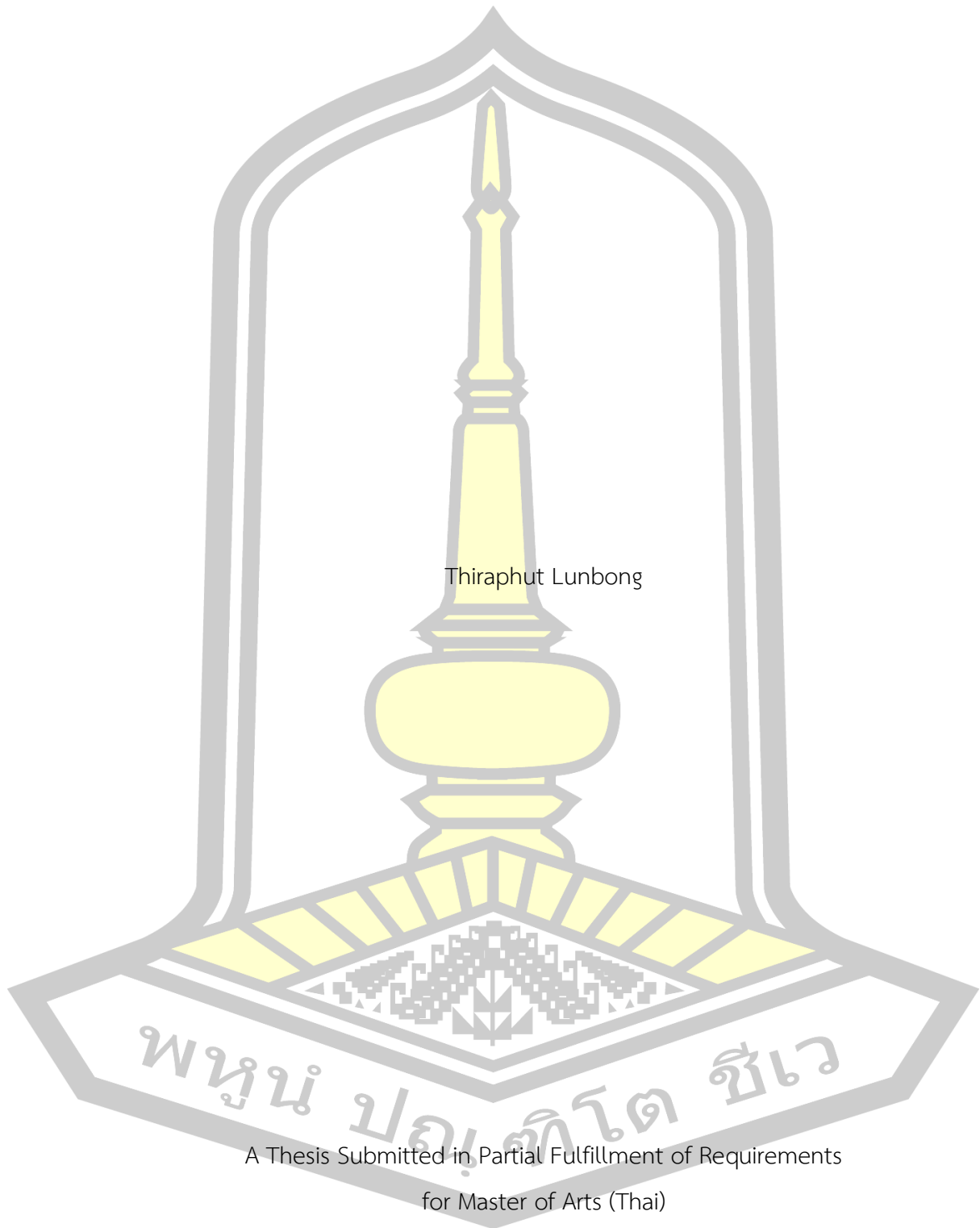
เสนอต่อมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย

พฤษภาคม 2568

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Poverty Discourse in Luk Thung Isan song of Sala Khunnawut

Thiraphut Lunbong

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of Requirements
for Master of Arts (Thai)

May 2025

Copyright of Mahasarakham University

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณาวิทยานิพนธ์ของนายฉัตรพุทธิ์ ลุนบง แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ

(ศ. ดร. ปฐม หงษ์สุวรรณ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(รศ. ดร. นิตยา วรรณกิติร์)

..... กรรมการ

(ผศ. ดร. ราชนัย นิลวรรณภา)

..... กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก

(ผศ. ดร. มารศรี สอทิพย์)

มหาวิทยาลัยอนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

.....
(รศ. ดร. นิตยา วรรณกิติร์)

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

.....
(ผศ. ดร. พลเดช เขาวรัตน์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ชื่อเรื่อง	วาทกรรมความจนในบทเพลงลูกทุ่งอีสานที่ประพันธ์โดยสลา คุณวุฒิ		
ผู้วิจัย	ฉัตรพุทธิ์ ลุนบง		
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร. นิตยา วรรณกิติร์		
ปริญญา	ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต	สาขาวิชา	ภาษาไทย
มหาวิทยาลัย	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	ปีที่พิมพ์	2568

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาวาทกรรมจนในบทเพลงลูกทุ่งอีสานที่ประพันธ์โดยสลา คุณวุฒิ โดยศึกษาบทเพลงลูกทุ่งอีสานจากเว็บไซต์ www.youtube.com ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2525 ซึ่งเป็นปีที่สลา คุณวุฒิเข้าสู่วงการเพลงเป็นครั้งแรก จนถึงวันที่ 30 มีนาคม 2567 ที่มีชุดภาษาที่ประกอบสร้างขึ้นมา ในการปฏิบัติการทางภาษาที่สื่อความหมายถึงความอัตคัดคัดสนด้านรายได้ การไม่มีเงิน ความยากลำบาก ความเหนื่อยใจ ตลอดจนความไม่คล่องตัวทางสถานะทางการเงิน จำนวนทั้งสิ้น 122 เพลง งานวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์วาทกรรมความยากจนในบทเพลงลูกทุ่งอีสานที่ประพันธ์โดย สลา คุณวุฒิและกลวิธีทางภาษาในบทเพลงลูกทุ่งอีสานที่ประพันธ์โดย สลา คุณวุฒิ โดยใช้ทฤษฎีวาทกรรมของ มิเชล ฟูโกต์ (Michel Foucault) และแนวคิดกลวิธีทางภาษาในการศึกษา

ผลการวิจัยพบว่า ปรากฏวาทกรรมความจน ได้แก่ ความจน คือ การด้อยโอกาสและสถานะทางสังคม, ความจน คือ การดิ้นรนและการพลัดพราก, ความจน คือ การหล่อหลอม ความเชื่อ และความศรัทธา และความจน คือ เครื่องมือคัดคน และสะท้อนอุดมการณ์ ประกอบด้วย อุดมการณ์ชนบทนิยม อุดมการณ์ชนชั้นแรงงาน อุดมการณ์รักแท้และความซื่อสัตย์อุดมการณ์ชายเป็นใหญ่และหน้าที่ของผู้ชาย อุดมการณ์ความเสียสละและความอดทนอดกลั้นอุดมการณ์ครอบครัวนิยมและความกตัญญู และอุดมการณ์เรื่องวาสนาและโชคชะตาการศึกษาครั้งนี้ทำให้เห็นการสะท้อนภาพสังคมของวาทกรรมความยากจนทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม ความเชื่อ เพศ ทั้งทางบวกและทางลบอย่างชัดเจน

คำสำคัญ : วาทกรรม, กลวิธีทางภาษา, ความยากจน, เพลงลูกทุ่งอีสาน, สลา คุณวุฒิ

TITLE Poverty Discourse in Luk Thung Isan song of Sala Khunnawut
AUTHOR Thiraphut Lunbong
ADVISORS Associate Professor Nittaya Wannakit , Ph.D.
DEGREE Master of Arts **MAJOR** Thai
UNIVERSITY Mahasarakham **YEAR** 2025
University

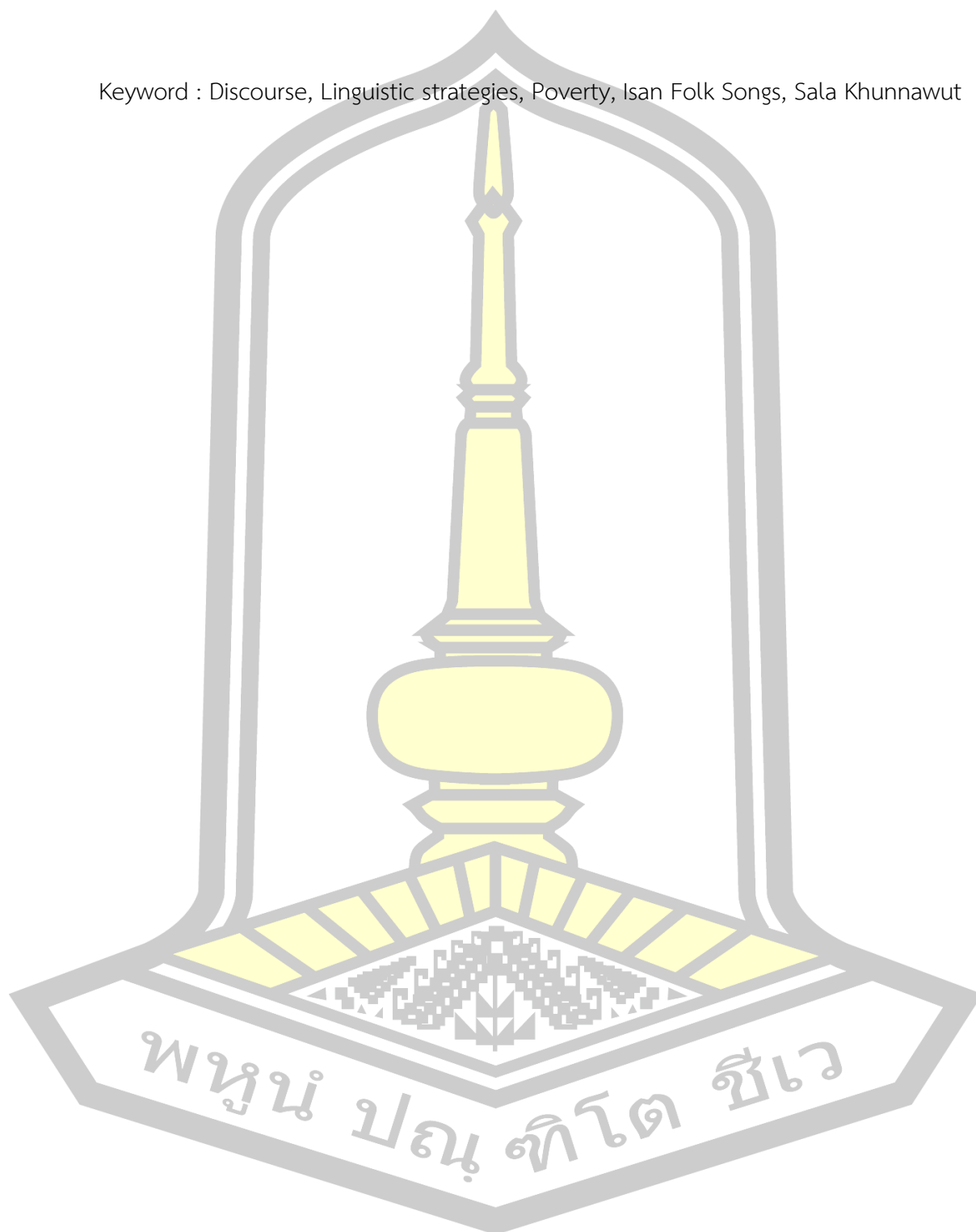
ABSTRACT

This research examines Poverty Discourse in Luk Thung Isan song of Sala Khunnawut. The study analyzed Northeastern Thai folk songs from the website www.youtube.com, spanning from 1982 B.E., the year Sala Khunnawut first entered the music industry, until March 30, 2024 B.E. The corpus comprised linguistic constructions employed in language practices that convey meanings related to financial constraints, lack of money, hardship, distress, and economic instability, totaling 122 songs. This research aimed to analyze Poverty Discourse in Luk Thung Isan song of Sala Khunnawut and the linguistic strategies employed in these compositions, utilizing Michel Foucault's discourse theory and the concept of linguistic strategies as the analytical framework.

The research findings revealed that the discourse of monetary poverty was most prevalent. The poverty discourse encompasses several dimensions: poverty as social disadvantage and status inequality, poverty as struggle and displacement, poverty as the molding of beliefs and faith, and poverty as a social stratification mechanism. The study also reflected various ideologies, including ruralism ideology, working-class ideology, ideology of true love and loyalty, patriarchal ideology and masculine roles, ideology of sacrifice and endurance, familism and gratitude ideology, and ideology concerning fate and destiny. This study illuminates the social reflection of poverty discourse across social, economic, cultural, religious, and gender dimensions, revealing both positive and negative

aspects with remarkable clarity.

Keyword : Discourse, Linguistic strategies, Poverty, Isan Folk Songs, Sala Khunnawut

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลือจาก ศาสตราจารย์.ดร.ปฐม หงษ์สุวรรณ ที่ได้ชี้แนะแนวทางในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ด้วยความเมตตาเสมอมา ผู้วิจัยขอขอบพระคุณด้วยความซาบซึ้งอย่างสูง

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.นิตยา วรรณกิติ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ที่ให้คำปรึกษา ชี้แนะแนวทางในการศึกษาวิจัยครั้งนี้อย่างละเอียดถี่ถ้วน จนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงอย่างสมบูรณ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาอย่างยิ่ง

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ราชันย์ นิลวรรณภา กรรมการและผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มารศรี สอทิพย์ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก ที่ได้สละเวลาอันมีค่าของท่านให้คำแนะนำด้วยความเมตตา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในน้ำใจของท่านอย่างยิ่ง

สุดท้ายขอขอบพระคุณคุณแม่สีนวล ลุนบง คุณพ่อทองมา ลุนบง นางจุฑารัตน์ แซกพุทรา ที่ได้สนับสนุนและให้กำลังใจมาโดยตลอด จนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี และขอขอบคุณผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านสระตอง ที่ได้อำนวยความสะดวกในการเรียนและส่งเสริมการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งเป็นอย่างสูง และขอจดจำความกรุณาของท่านตลอดไป

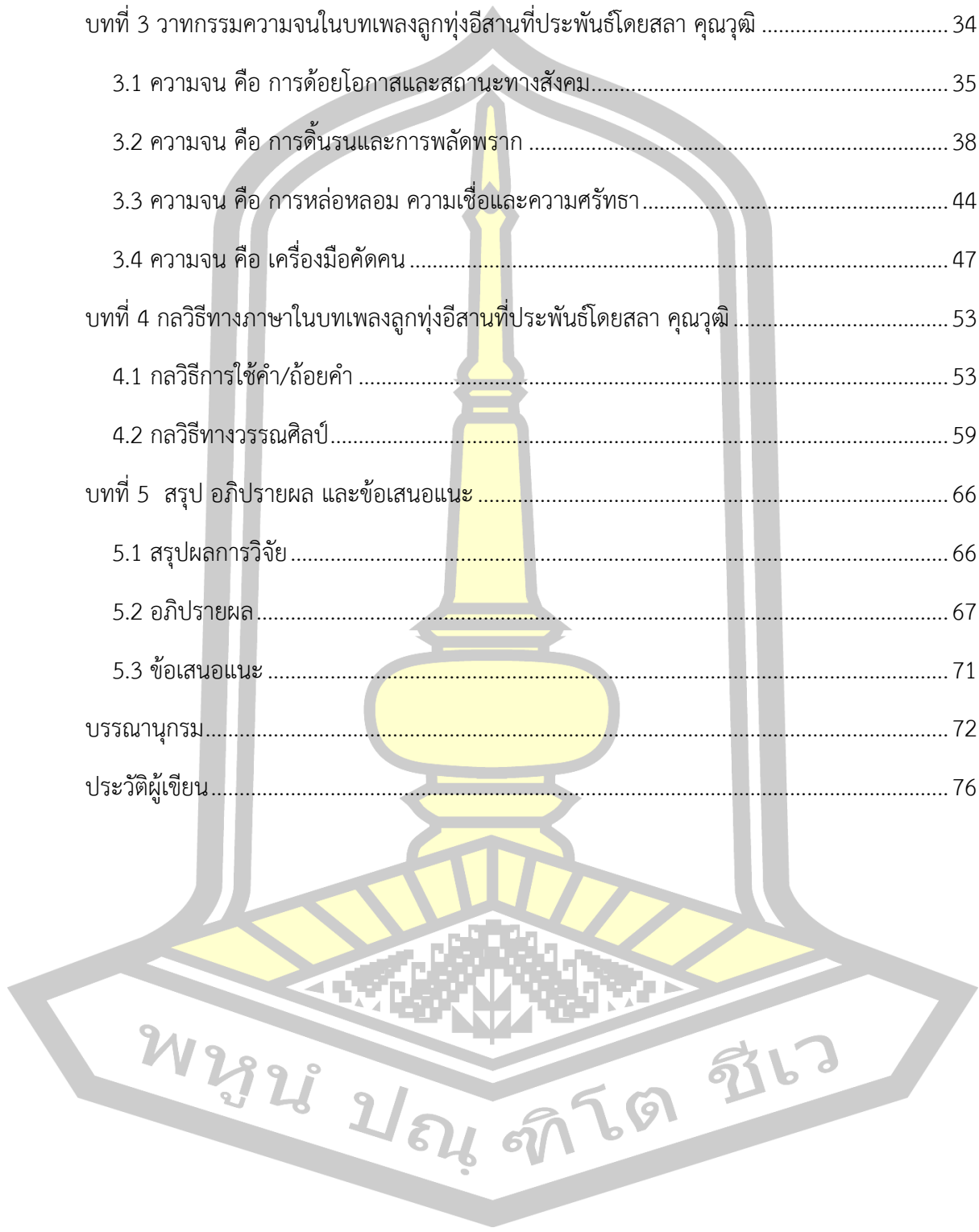
ฉิรพุทธิ ลุนบง

พูน ปณ ทิโต ชีเว

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ช
สารบัญ.....	ซ
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพประกอบ.....	ฎ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ภูมิหลัง.....	1
1.2 ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	6
1.3 ความสำคัญของการวิจัย.....	6
1.4 คำถามหลักในการวิจัย.....	6
1.5 ข้อตกลงเบื้องต้น.....	6
1.6 ขอบเขตในการวิจัย.....	7
1.7 วิธีการดำเนินการ.....	12
1.8 นิยามศัพท์เฉพาะ.....	13
1.9 กรอบแนวคิดและทฤษฎีการวิจัย.....	13
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	16
2.1 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวาทกรรม.....	16
2.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลวิธีทางภาษา.....	21
2.3 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความจน.....	23
2.4 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเพลงลูกทุ่งอีสาน.....	26

2.5 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลงานเพลงของสลา คุณวุฒิ.....	30
บทที่ 3 วาทกรรมความจนในบทเพลงลูกทุ่งอีสานที่ประพันธ์โดยสลา คุณวุฒิ	34
3.1 ความจน คือ การด้อยโอกาสและสถานะทางสังคม.....	35
3.2 ความจน คือ การดิ้นรนและการพลัดพราก	38
3.3 ความจน คือ การหล่อหลอม ความเชื่อและความศรัทธา.....	44
3.4 ความจน คือ เครื่องมือคัดคน	47
บทที่ 4 กลวิธีทางภาษาในบทเพลงลูกทุ่งอีสานที่ประพันธ์โดยสลา คุณวุฒิ	53
4.1 กลวิธีการใช้คำ/ถ้อยคำ	53
4.2 กลวิธีทางวรรณศิลป์.....	59
บทที่ 5 สรุปรูป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	66
5.1 สรุปรูปผลการวิจัย.....	66
5.2 อภิปรายผล	67
5.3 ข้อเสนอแนะ	71
บรรณานุกรม.....	72
ประวัติผู้เขียน.....	76

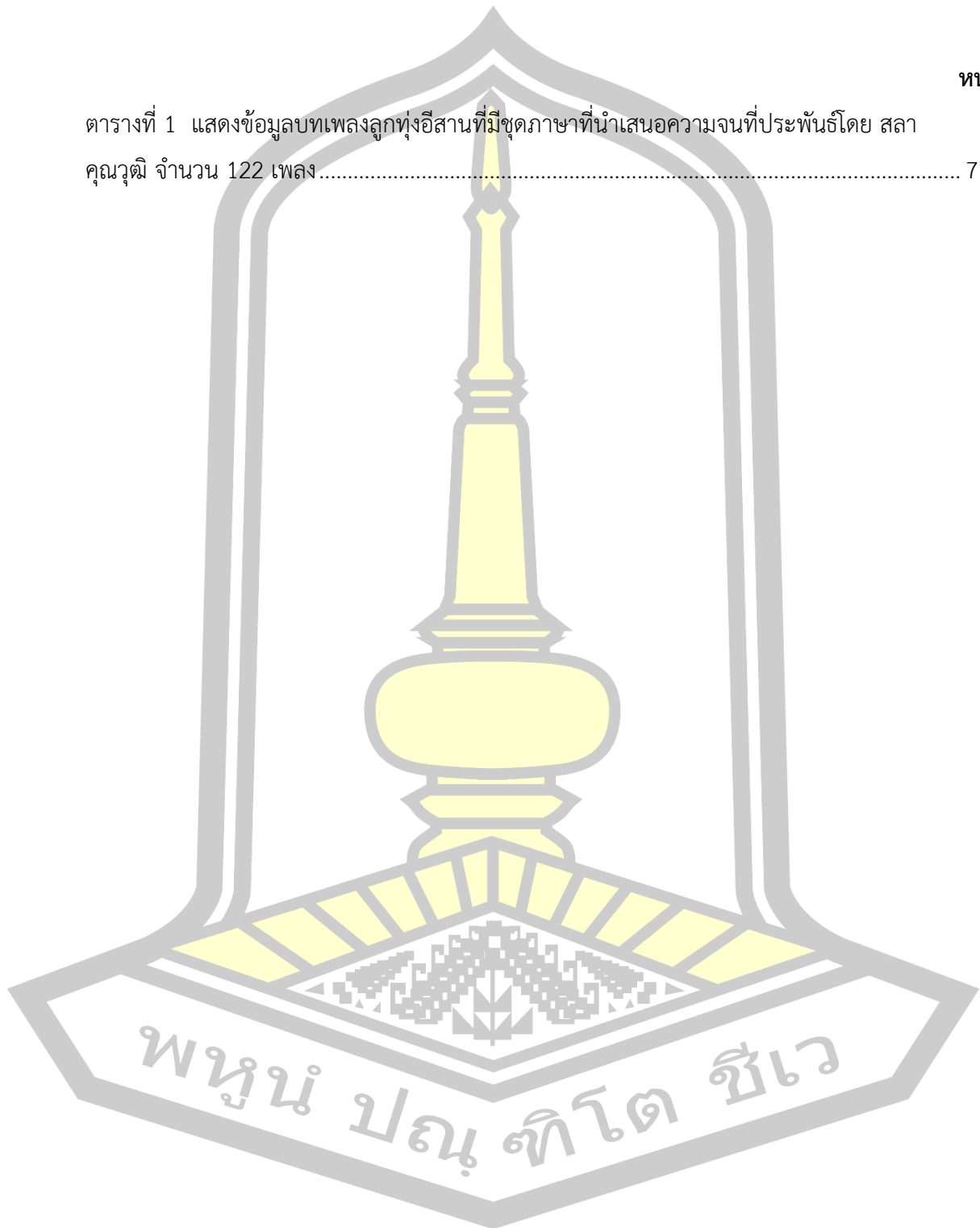

พูน ปณ ทิโต ชีเว

สารบัญตาราง

หน้า

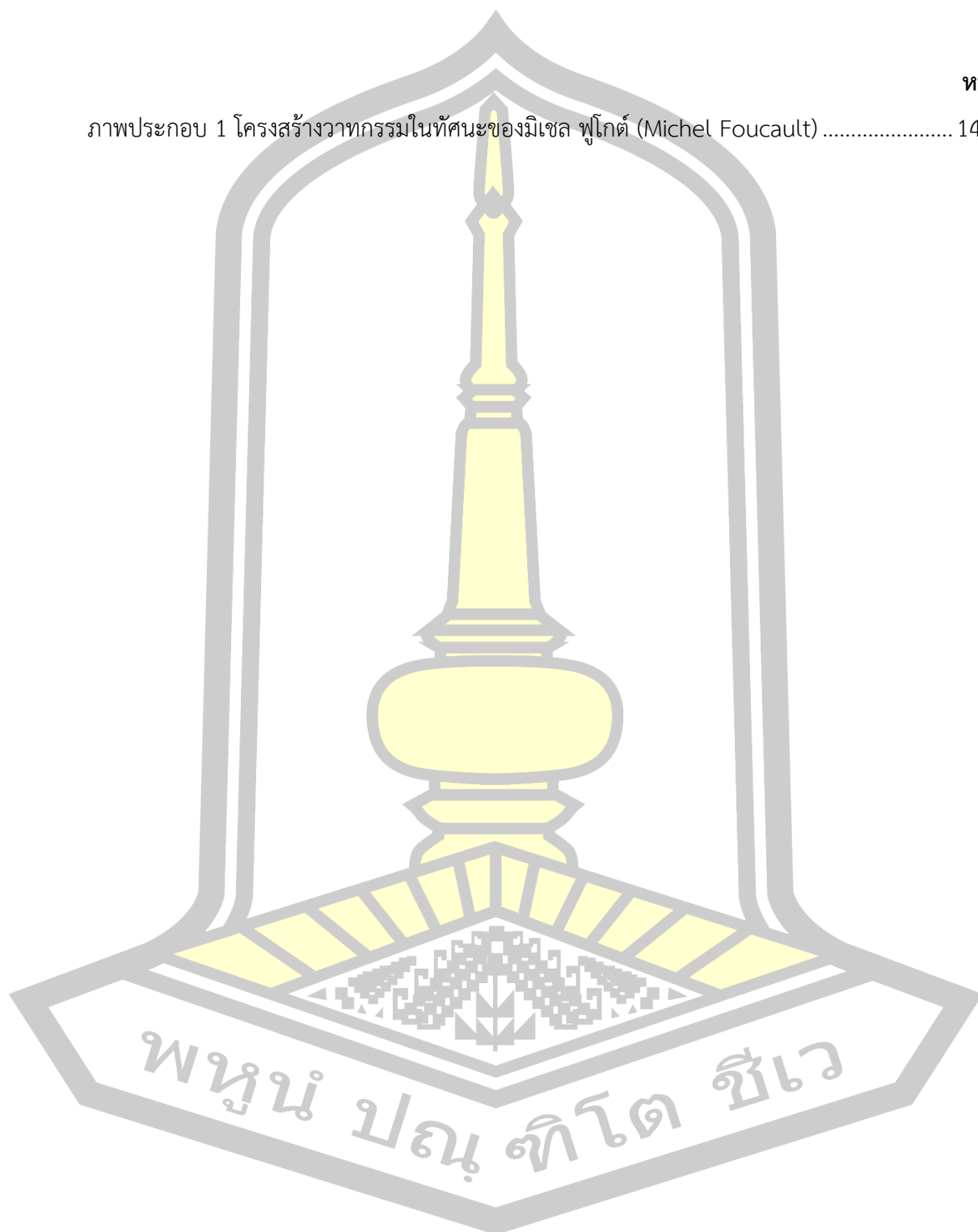
ตารางที่ 1 แสดงข้อมูลบทเพลงลูกทุ่งอีสานที่มีชุดภาษาที่นำเสนอความจนที่ประพันธ์โดย สลา คุณวุฒิ จำนวน 122 เพลง.....	7
---	---

สารบัญภาพประกอบ

หน้า

ภาพประกอบ 1 โครงสร้างวาทกรรมในทัศนะของมิเชล ฟุโกต์ (Michel Foucault) 14

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ภูมิหลัง

เพลงลูกทุ่งอีสานเกิดจากการปรับปรุงและผนวกรหว่างเพลงไทยเดิมและเพลงพื้นเมืองหรือเพลงหมอลำ มีเนื้อหาและท่วงทำนองที่มีความเป็นพลวัตตามการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรม กล่าวคือเพลงลูกทุ่งอีสานมีการพัฒนาตามยุคสมัยอยู่เสมอและคงลักษณะดั้งเดิมไว้อย่างมีเอกลักษณ์ ลักษณะของเพลงลูกทุ่งอีสานมีความโดดเด่นด้านการใช้ภาษาอีสานเป็นหลัก ใช้เครื่องดนตรีอีสาน ล้วนหรือเครื่องดนตรีอีสานผสมผสานกับเครื่องดนตรีสากลในการบรรเลง มีกลิ่นอายของท่วงทำนองอีสานที่ฟังแล้วสามารถรับรู้ได้ถึงความเป็นอีสาน เนื้อหาของเพลงถ่ายทอดความเป็นอีสานในมิติต่าง ๆ เช่น ลักษณะทางกายภาพ วิถีชีวิต สังคม เศรษฐกิจ การเมือง อาจกล่าวได้ว่าเพลงลูกทุ่งอีสานเป็นจดหมายเหตุด้านความเป็นอีสานในรูปแบบบทเพลง นอกจากนี้เพลงลูกทุ่งอีสานยังได้รับความนิยมอย่างต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะในกลุ่มผู้ใช้แรงงานที่ทำงานต่างถิ่น อีกทั้งเพลงลูกทุ่งอีสานยังทำหน้าที่ในฐานะสื่อในการปฏิบัติภารกิจกระตุ้นเตือนให้หยൊหาดิต ความสนุกสนาน การให้กำลังใจ ความกตัญญู ตลอดจนสำนึกรักในถิ่นฐานบ้านเกิด

ด้วยลักษณะของเพลงลูกทุ่งอีสานที่กล่าวมา มีผู้สนใจนำข้อมูลบทเพลงลูกทุ่งอีสานมาศึกษา ดังที่ ภาสพงศ์ ผิวพอใช้ (2549) ได้ศึกษาเรื่องเพลงลูกทุ่งอีสานกับลักษณะการใช้ภาษาและการสะท้อนวัฒนธรรมท้องถิ่น: ศึกษาในผลงานเพลงของศิริพร อำไพพงษ์ จุดประสงค์ในการศึกษาเพื่อวิเคราะห์ลักษณะการใช้ภาษาและการสะท้อนวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีและวิถีชีวิตของชาวอีสาน ผลการศึกษาพบว่ามีการใช้ภาษาเข้าใจง่าย ตรงไปตรงมาและเนื้อหาของบทเพลงแสดงลักษณะเด่นทางด้านวัฒนธรรมความเป็นอยู่ได้แก่ การสะท้อนภาพชีวิตของชาวชนบทและการสะท้อนความเปลี่ยนแปลงของสังคม นอกจากนี้ อัญญาวุธ ไสยรส (2558) ได้ทำการศึกษาโมโนอุปลักษณ ความเป็นอีสานในบทเพลงลูกทุ่งอีสานร่วมสมัย เพื่อวิเคราะห์โมโนอุปลักษณความเป็นอีสานในบทเพลงลูกทุ่งอีสานร่วมสมัยและวิเคราะห์หน้าที่ของถ้อยคำอุปลักษณความเป็นอีสานในบทเพลงลูกทุ่งอีสานร่วมสมัย ตามแนวทางการศึกษาหน้าที่ของอุปลักษณตามแนวคิดทฤษฎีวิจันปฏิบัติศาสตร์ของโกทลี ผลการศึกษา พบว่า โมโนอุปลักษณความเป็นอีสานที่สะท้อนผ่านถ้อยคำอุปลักษณในบทเพลงลูกทุ่งอีสานร่วมสมัยได้แก่ ความเป็นอีสานคือการต่อสู้แข่งขัน การเดินทาง ธุรกิจ พื้นที่หรือสถานที่ ธรรมชาติ สัตว์ พืช การศึกษา มนุษย์ อาหาร การรักษาโรค เครื่องใช้และสิ่งปลูกสร้าง วัตถุสิ่งของ ภัยพิบัติ และการประหยั้ดอดออม หน้าที่ของถ้อยคำอุปลักษณความเป็นอีสานในบทเพลงลูกทุ่งอีสาน

ร่วมสมัย ประกอบด้วย หน้าที่ด้านการถ่ายทอดความคิด หน้าที่ด้านบุคคลสัมพันธ์ และหน้าที่ด้านการเรียบเรียงความ ช่วยเรียบเรียงความเป็นบันเทิงคดีที่ช่วยสร้างโลกจินตนาการ มองว่า นวนิยายหนึ่งเรื่องเป็นอุปลักษณ์และช่วยเฝ้าทำ ให้เด่น ไขคำน้อยสื่อความได้มาก แสดงให้เห็นว่าบทเพลงลูกทุ่งอีสานเป็นกลุ่มข้อมูลกลุ่มหนึ่งที่มีผู้ให้ความสนใจในการศึกษา

ผู้ประพันธ์เพลงลูกทุ่งอีสาน นับได้ว่าเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรมอีสาน ในฐานะผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการสร้างสรรค์ผลงาน ตลอดจนอนุรักษ์ไว้ซึ่งบทเพลงลูกทุ่งอีสาน อันสะท้อนเอกลักษณ์เฉพาะบุคคล กล่าวคือผู้ประพันธ์เพลงลูกทุ่งอีสานมีกรอบความคิด กรอบประสบการณ์และทัศนคติที่แตกต่างกัน เป็นเหตุให้ผู้ประพันธ์เพลงลูกทุ่งอีสานมีอิทธิพลต่อเนื้อหาของเพลงในการถ่ายทอดความคิด ประสบการณ์และทัศนคติของตนลงในผลงานเพลงจนเกิดเป็นเอกลักษณ์เฉพาะบุคคล ในปัจจุบันผู้ประพันธ์เพลงลูกทุ่งอีสานมีจำนวนมากขึ้นและมีแนวโน้มที่จะมีผู้ประพันธ์เพลงที่มีอายุน้อยเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ดังพบเห็นได้จากสื่อออนไลน์ต่าง ๆ ที่มีผู้ประพันธ์เพลงลูกทุ่งอีสานเป็นคนรุ่นใหม่เผยแพร่ผลงานเพลงและได้รับความนิยม นั่นแสดงให้เห็นถึงความหลากหลายในมิติของผู้แต่งเพลงลูกทุ่งอีสานทั้งวัยและประสบการณ์

เมื่อพิจารณาผลงานเพลงลูกทุ่งอีสานที่ประพันธ์โดยผู้ประพันธ์เพลงที่เป็นคนรุ่นใหม่ ปรากฏว่าเนื้อหาของเพลงได้สะท้อนถึงความคิด ประสบการณ์ และทัศนคติของผู้ประพันธ์ที่แสดงถึงความเป็นอีสานสมัยใหม่อย่างชัดเจน นั่นแสดงให้เห็นว่าวัยมีผลต่อประสบการณ์ของผู้ประพันธ์และมีผลต่อเนื้อหาของเพลงด้วย แต่ถึงอย่างไรเป็นเพียงแง่มุมของความหลากหลายของผู้ประพันธ์เพลงลูกทุ่งอีสาน ซึ่งเป็นการแสดงถึงภาวะความสมดุลของวงการเพลงเท่านั้น อย่างไรก็ตามผู้ประพันธ์เพลงลูกทุ่งอีสานทุกคนถือเป็นผู้ที่มีคุณูปการในวงการเพลงลูกทุ่งอีสานทั้งสิ้นและในขณะเดียวกันหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ได้เล็งเห็นความสำคัญของผู้ประพันธ์เพลงลูกทุ่งอีสานที่มีผลงานที่โดดเด่นเป็นที่ประจักษ์และมีการมอบรางวัลเพื่อยกย่องเชิดชูเป็นการกานันตีความสามารถดังที่พบตามสื่อทั่วไป

หากกล่าวถึงนักประพันธ์บทเพลงลูกทุ่งอีสานที่มีภูมิลำเนาอยู่ที่ภาคอีสานและเป็นผู้ที่มีความสามารถในการถ่ายทอดบทเพลงลูกทุ่งอีสาน อันแสดงถึงความเป็นอีสานอย่างชัดเจนรวมถึงมีลีลาทางภาษาที่สวยงามเป็นเอกลักษณ์ ตลอดจนมีชื่อเสียงมาอย่างยาวนานและมีงานที่โดดเด่นเป็นที่ประจักษ์จำนวนมาก อีกทั้งเป็นที่รู้จักและได้รับความนิยมนั้นคือสลา คุณวุฒิ หรือนามปากกา พิณ พานทอง ด้วยลักษณะเฉพาะตัวในผลงานการประพันธ์เพลงของสลา คุณวุฒิ ที่มีความโดดเด่นในการใช้ภาษาและเนื้อหาของเพลง ทำให้มีผู้ที่สนใจศึกษาในมิติของผู้ประพันธ์โดยใช้ข้อมูลจากผลงานเพลงของสลา คุณวุฒิ ดังที่ในปี พ.ศ. 2544 เพิ่มพร ธนสีลังกูร (2544) ได้ศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมเพลงของสลา คุณวุฒิ เป็นการศึกษาทัศนะของผู้ประพันธ์ รูปแบบและการใช้ภาษา พบว่า ผู้ประพันธ์นำเสนอทัศนะเกี่ยวกับการดำเนินชีวิต ค่านิยม และศาสนา ความเชื่อ ประเพณี ด้านรูปแบบของเพลง

ได้แก่ แบบเอกบท แบบทวิบทพิเศษ แบบจตุรบทและแบบผสมผสาน ด้านการใช้ภาษา พบว่ามีการใช้คำภาษาถิ่นอีสานและภาษาอังกฤษเป็นจำนวนมาก ด้านการสร้างจินตภาพและภาพพจน์ มีการเล่นคำ สัมผัสสระและสัมผัสอักษรและมีการใช้สำนวนเดิมและสำนวนใหม่ แสดงให้เห็นว่าในมิติของผู้แต่งเพลงลูกทุ่งอีสานนั้นเป็นกลุ่มข้อมูลหนึ่งที่มีความน่าสนใจ ต่อมาในปี พ.ศ. 2549 อลิสา เลียงรื่นนรมย์ (2549) ได้ศึกษาเรื่องลีลาภาษาในเพลงลูกทุ่งของสลา คุณวุฒิ จุดประสงค์ในการศึกษาเพื่อศึกษาลักษณะการใช้ภาษาและลักษณะเนื้อหาในเพลง พบว่ามีการใช้คำที่สื่ออารมณ์ของมนุษย์ทุกด้าน ใช้คำสัมผัสพยัญชนะและสระ ใช้คำซ้ำ คำซ้อน คำหลาก คำความหมายโดยตรง โดยนัย ใช้ประโยคบอกเล่า ประโยคคำถาม ประโยคคำสั่ง และประโยคขอร้องหรือชักชวน มีการใช้ทั้งสำนวนเก่าและสำนวนใหม่ มีเนื้อหาเกี่ยวกับความรักและความผิดหวัง ความหลังและการรอคอย คติธรรม ภาชิตสอนใจและเพลงสร้างสรรค์สะท้อนสังคม จากตัวอย่างงานวิจัยที่กล่าวมาเป็นการศึกษาลักษณะทางภาษาในผลงานประพันธ์เพลงของสลา คุณวุฒิ เป็นส่วนใหญ่ อาจเนื่องมาจากความไม่ไพเราะกินใจที่โดดเด่นของบทเพลงอันเป็นที่ประจักษ์

นอกจากนี้วิภา ปานประชา (2549) ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาภาพสะท้อนทางสังคมและวัฒนธรรมในวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งของสลา คุณวุฒิเพื่อศึกษาภาพสะท้อนทางสังคม การเมือง เศรษฐกิจ และภาพสะท้อนทางวัฒนธรรม พบว่าด้านสังคมส่วนใหญ่สะท้อนด้านการสื่อสารด้วยการใช้โทรศัพท์มือถือ การคมนาคม เทคโนโลยี การศึกษา ครอบครัว ปัญหาสังคมและสาธารณสุข ด้านเศรษฐกิจส่วนใหญ่สะท้อนให้เห็นถึงสาเหตุและผลกระทบจากความจนของชาวอีสาน การประกอบอาชีพที่หลากหลายและปัญหาเศรษฐกิจ จะเห็นได้ว่านอกจากการศึกษาเพลงของสลา คุณวุฒิ ในมิติของภาษาแล้วยังมีผู้ที่สนใจศึกษาในมิติทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองด้วยเช่นกัน

ในงานประพันธ์เพลงของสลา คุณวุฒิ พบลักษณะทางสังคมและเศรษฐกิจบางประการที่สะท้อนถึงลักษณะของความเป็นอีสานที่พบคือ “ความจน” ซึ่งความจนนี้นับเป็นปัญหาระดับชาติที่มีมาอย่างยาวนานและภาครัฐพยายามแก้ไขอยู่เสมอ ดังที่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 พ.ศ. 2566-2570 (2565) กล่าวไว้ในบริบทการพัฒนาประเทศไทยในมิติด้านสังคมและมนุษย์ ที่เกี่ยวกับความจนในพื้นที่อีสานความตอนหนึ่งว่า การกระจายโอกาสทางเศรษฐกิจและสังคมที่ไม่เท่าเทียมของประเทศไทยก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำในหลายมิติ ทั้งในส่วนของความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ระหว่างคนจนและคนรวยในระดับสูง ที่พบว่ารายได้เฉลี่ยระหว่างกลุ่มคนที่จนที่สุดกับกลุ่มที่มีฐานะดีที่สุดมีความแตกต่างกันเกือบ 16 เท่า โดยกลุ่มรายได้สูงมีการเติบโตของรายได้ที่สูงขึ้นเร็วกว่ากลุ่มผู้มีรายได้น้อย ในขณะที่ผู้มีรายได้น้อยมีการก่อกำหนดเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง กลุ่มผู้มีรายได้สูงจึงมีโอกาสออมเงินและลงทุนในสินทรัพย์มากกว่า ส่งผลให้เกิดความไม่เสมอภาคของการถือครองทรัพย์สิน โดยกลุ่มผู้มีรายได้สูงร้อยละ 10 มีการถือครองสินทรัพย์ในประเทศที่มีมูลค่าสูงถึงเกือบ 1 ใน 3 ของทรัพย์สิน

รวมทั้งประเทศ บ่งบอกถึงความเหลื่อมล้ำด้านความมั่งคั่งซึ่งมีสาเหตุที่สำคัญส่วนหนึ่งมาจากรูปแบบการกระจายผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่ไม่ทั่วถึงในช่วงที่ผ่านมา อีกทั้งยังพบความเหลื่อมล้ำเชิงพื้นที่จากการเจริญเติบโตและการกระจุกตัวทางเศรษฐกิจในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล ซึ่งสัดส่วนรายได้ส่วนใหญ่มาจากภาคการผลิตอุตสาหกรรมและการค้า ในขณะที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือซึ่งมีสัดส่วนประชากรถึง 1 ใน 3 ของประเทศมีสัดส่วนรายได้ส่วนใหญ่มาจากภาคเกษตรกรรมกลับมีขนาดเศรษฐกิจต่ำกว่าร้อยละ 10 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ (ราชกิจจานุเบกษา: 10)

จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 พ.ศ. 2566–2570 ได้กล่าวถึงสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่แสดงถึงสถานะความผืดเคืองทางเศรษฐกิจ โดยมีการกล่าวถึงความไม่เท่าเทียมหรือความเหลื่อมล้ำอันได้แก่ ความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ ความเหลื่อมล้ำด้านความมั่งคั่ง และความเหลื่อมล้ำเชิงพื้นที่ ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่าในประเด็นความเหลื่อมล้ำเชิงพื้นที่ที่มีการกล่าวถึงภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือว่ามีจำนวนประชากรถึง 1 ใน 3 ของประเทศ แต่มีขนาดเศรษฐกิจที่ต่ำ ซึ่งมีความสอดคล้องกับลักษณะเด่นเกี่ยวกับสภาพความจนในบทเพลงลูกทุ่งอีสานที่ประพันธ์โดย สลา คุณวุฒิ ซึ่งอาจเป็นสาเหตุที่ทำให้ สลา คุณวุฒิ ได้สร้างสรรค์เนื้อหาความจนให้ปรากฏในบทเพลงลูกทุ่งอีสานอันเป็นไปตามสภาพจริงทางเศรษฐกิจแต่ละช่วงเวลาของการเกิดเพลง หรืออาจกล่าวได้ว่า เพลงลูกทุ่งอีสานเป็นจดหมายเหตุในรูปแบบเพลงที่ได้บันทึกเรื่องราวอันแสดงให้เห็นถึงความเป็นพลวัต นอกจากนี้ผู้วิจัยตั้งข้อสงสัยอีกว่าหากเกิดสภาพความจนเงินทองอันเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิตแล้ว อาจมีปัญหาคาความขาดแคลนอื่น ๆ ตามมา ผู้วิจัยตั้งข้อสงสัยว่า สลา คุณวุฒิ มีการนำเสนอวาทกรรมความจนในบทเพลงลูกทุ่งอีสานอย่างไรและมีการใช้กลวิธีทางภาษาในการเสนอความจนอย่างไร จึงได้นำมาเป็นประเด็นในการศึกษาโดยอาศัยโดยอาศัยทฤษฎีวาทกรรมของมิเชล ฟูกอต์ (Michel Foucault) และแนวคิดเกี่ยวกับกลวิธีทางภาษา ดังตัวอย่างจากบทเพลงความจนวัดใจ ดังนี้

ขอบคุณความจน ที่ช่วยคัดคนจริงใจ
 อ้ายคนเดียวบึ่งไปยามที่ใจน้องพ่ายชะตา
 เมื่อตอนได้ดื่มน้องเคยมีหลายคนเกี่ยวพา
 แต่พอความจนเข้ามา โทรหากก็ปรับสาย

(ความจนวัดใจ, 2559)

จากตัวอย่าง เป็นการนำเสนอวาทกรรมความจนเงินทองจากบทเพลงความจนวัดใจ ขับร้องโดย ศิริพร อำไพพงษ์ บทเพลงนี้นำเสนอชุดคำที่แสดงถึงความจนโดยที่มีความชัดเจน ด้วยคำว่า “ความจน” ซึ่งใช้คำที่มีความหมายโดยตรงในการสื่อความหมายถึงความจน มีลักษณะเป็นประโยค

ความเดียว ใช้วัจนลีลาแบบไม่เป็นทางการและมีเจตนาในการแจ้งให้ทราบ เมื่อพิจารณาบริบทหรือ การขยายความที่ทำให้ความจนวนนี้มีลักษณะของการจนวนเงินและความจนวนนี้ทำหน้าที่ปฏิบัติการทาง ภาษาในฐานะที่เป็น “เครื่องมือ” ในการคัดกรองคนที่ผ่านเข้ามาในชีวิตรัก หลังจากที่ผ่านมาบรรลุชีวิตที่ ภาโถมเข้ามาในชีวิตหญิงสาว โดยมีความจนวนเป็นเครื่องมือในการคัดเลือกคนที่เข้ามาเป็นคู่ชีวิต นอกจากนี้ตัวอย่างจากบทเพลงหยาดเหงื่อเพื่อแม่ได้นำเสนอลักษณะของความจนวนไว้อย่างน่าสนใจ ดังนี้

ลูกทำงานหนัก เพราะอยากเห็นแม่พักผ่อน
จิตใจอาวรณ ถึงตอนแม่นั้นล้ำเค็ญ
ชื่นสวสยสักฝืน เสื่อตัวงามบ่เคยได้เห็น
เลี้ยงลูกบนทางล้ำเค็ญ ลูกเห็นแม่เหนื่อยมาพอ

(หยาดเหงื่อเพื่อแม่, 2558)

บทเพลงหยาดเหงื่อเพื่อแม่ กล่าวถึงการต่อสู้ดิ้นรนเพื่อฟันฝ่าปัญหาความยากจน อันแสดง ให้เห็นถึงความหมายของความจนวนในมิติหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการต่อสู้ดิ้นรนเพื่อชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น นอกจากนี้ในมิติของการศึกษาเป็นอีกความหมายหนึ่งที่สลา คุณวุฒิ ได้ให้ความหมายที่มีความ เชื่อมโยงกับความยากจน ดังตัวอย่างจากเพลงขอสิทธิ์แคร้งให้ ดังนี้

การศึกษาจบลงตรงตอนเริ่ม
ราชภัฏครึ่งเทอมเกิดปัญหา
ต่อหยุดเรียนเพราะเงินไม่นำพา
ก่อนเข้ามาเสี่ยงดวงในเมืองไกล

(ขอสิทธิ์แคร้งให้, 2558)

จากบทเพลงข้างต้น สลา คุณวุฒิ ได้นำเสนอความหมายของความยากจนที่ส่งผลต่อ การศึกษา ซึ่งเป็นอีกลักษณะปัญหาทางสังคมอย่างหนึ่งที่มีความสำคัญและเกิดขึ้นจริง นอกจากความ จนวนที่ส่งผลกระทบต่อการศึกษาแล้ว การพลัดพรากถิ่นฐานบ้านเกิดเป็นอีกลักษณะเด่นอย่างหนึ่งที่พบ ในบทเพลงลูกทุ่งอีสานที่ประพันธ์โดยสลา คุณวุฒิ ดังตัวอย่างจากบทเพลงฝันยังไกลใจยังหนาว ดังนี้

บู้คือกันว่าอีกกี่วันก็คืนละหนอ
สาว ตจว. กับฝืนที่รอจะหากันเจอ
ถูกความจนวนผลัก ไกลแผ่นดินฮักหลายปีแล้วเด้อ

ก็สู้ก็ทนเสมอกับความจริงบนทางจน ๆ

(ฝันยังไกลใจยังหนาว, 2559)

บทเพลงฝันยังไกลใจยังหนาวสื่อความหมายของความจนในมิติที่ต้องพลัดพรากจากบ้านเกิดเมืองนอนของตนเพื่อเอาชนะปัญหาความยากจน โดยมีลักษณะเด่นในการใช้คำว่า “ผลึก” ซึ่งเป็นกริยาที่ความรุนแรงเพื่อขบเน้นให้เห็นความรุนแรงของความจนนั่นเอง จะเห็นได้ว่าสลา คุณวุฒิ มีการสื่อความหมายของความจนในมิติต่าง ๆ ที่มีความหลากหลายและน่าสนใจ อันสะท้อนถึงสภาพสังคมวิถีชีวิตและวัฒนธรรมทั้งในอดีตและปัจจุบันโดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมอีสาน ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาวาทกรรมความจนในบทเพลงลูกทุ่งอีสานที่ประพันธ์โดยสลา คุณวุฒิ ให้ความลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น

1.2 ความมุ่งหมายของการวิจัย

- 1.2.1 เพื่อศึกษาวาทกรรมความจนในบทเพลงลูกทุ่งอีสานที่ประพันธ์โดยสลา คุณวุฒิ
- 1.2.2 เพื่อศึกษากลวิธีทางภาษาในบทเพลงลูกทุ่งอีสานที่ประพันธ์โดยสลา คุณวุฒิ

1.3 ความสำคัญของการวิจัย

- 1.3.1 ทำให้เข้าใจวาทกรรมความจนในบทเพลงลูกทุ่งอีสานที่ประพันธ์โดยสลา คุณวุฒิ
- 1.3.2 ทำให้ทราบถึงกลวิธีทางภาษาในบทเพลงลูกทุ่งอีสานที่ประพันธ์โดยสลา คุณวุฒิ
- 1.3.3 เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาวาทกรรมอื่น ๆ ในบทเพลงลูกทุ่งอีสานหรือตัวบทอื่น

ต่อไป

1.4 คำถามหลักในการวิจัย

บทเพลงลูกทุ่งอีสานที่ประพันธ์โดยสลา คุณวุฒิ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความจนมีการนำเสนอวาทกรรมความจนอย่างไร และมีกลวิธีทางภาษาในการนำเสนอเพลงลูกทุ่งอีสานอย่างไร

1.5 ข้อตกลงเบื้องต้น

- 1.5.1 การวิเคราะห์เพลงลูกทุ่งอีสานใช้หลักการ ดังนี้
  - 1.5.1.1 ปรากฏคำภาษาอีสานในเนื้อเพลง เช่น เจ้า, อ้าย, ฮัก, บ่, เซา ฯลฯ เป็นต้น

1.5.2 การวิเคราะห์ชุดคำในการคัดเลือกบทเพลงลูกทุ่งอีสานในการศึกษาวาทกรรมความจนใช้เกณฑ์ ดังนี้

การใช้คำที่สื่อความหมายถึง จนเงิน เช่น จน, จนเงิน, ยากจน, ไม่มี, อดอยาก, ติดขัด, ขัดเคือง, ขัดข้อง ฯลฯ เป็นต้น หรือชุดคำอื่นในบริบทที่สื่อได้ถึงความไม่มีเงินหรือความเชยใจ

1.5.3 การอ้างอิงเนื้อเพลงใช้หลักการ ดังนี้

(ชื่อเพลง, ปีที่ปรากฏในเว็บไซต์ www.youtube.com)

1.6 ขอบเขตในการวิจัย

ขอบเขตข้อมูลของการวิจัยผู้วิจัยใช้หลักการในการกำหนดขอบเขตข้อมูล ดังนี้

เพลงลูกทุ่งอีสานที่มีชุดภาษาในการนำเสนอความจน ที่ปรากฏในเว็บไซต์ www.youtube.com ที่ประพันธ์โดยสลา คุณวุฒิ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2525 ซึ่งเป็นปีที่สลา คุณวุฒิเข้าสู่วงการเพลงเป็นครั้งแรก จนถึงวันที่ 30 มีนาคม 2567 รายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงข้อมูลบทเพลงลูกทุ่งอีสานที่มีชุดภาษาที่นำเสนอความจนที่ประพันธ์โดย สลา คุณวุฒิ จำนวน 122 เพลง

ลำดับ	ชื่อเพลง
1.	กระท่อมทำใจ
2.	กระเป่าแบนแฟนทิ้ง
3.	กลับบ้านไม่ได้
4.	กองบวชคนยาก
5.	กอดฮักให้มัน
6.	ก้อนดินริมทาง
7.	กินข้าวหรือยัง
8.	กุดจีฟเนจร
9.	เกิดมาทั้งที
10.	เกี่ยวข้าวดรอแฟน

ตารางที่ 1 แสดงข้อมูลบทเพลงลูกทุ่งอีสานที่มีชุดภาษาที่นำเสนอความจนที่ประพันธ์โดย
สลา คุณวุฒิ จำนวน 122 เพลง (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อเพลง
11.	แก้มแดงแรงใจ
12.	ของหมั้นเป็นของขวัญ
13.	ขอพรพ่อเสื่อวัดกระทุ่มปลา
14.	ขอเวลาสร้างตัว
15.	ขอสิทธิ์แค่ร้องไห้
16.	ขายแรงแต่งงาน
17.	คนจนขอสิทธิ์
18.	ความจนวัดใจ
19.	คิดฮอดบ้านเฮาเนาะ
20.	คือเจ้าเท่านั้น
21.	แคนลาคอน
22.	ชีวิตครูอิง
23.	ชีวิตช่างซ่อม
24.	ดอกกระเจียวลีมทุ่ง
25.	ดอกคูณส่งข่าว
26.	ดอกแคแม่คอย
27.	ดอกหญ้าในป่าปูน
28.	ดาวเด่น ม.ต้น
29.	แต่ทุกดวงใจที่ไกลบ้าน
30.	ต้นทางคือฮัก ปลายทางคือเฮา
31.	ตามรอยคนสู้
32.	ตามรอยวาจาหลวงปู่โสฬส
33.	ติดลบพรัก
34.	ถนนนักสู้
35.	ถวายเป็นใจแก่น
36.	แท้ก็ชื้อยามมีเธอ

ตารางที่ 1 ตารางแสดงข้อมูลบทเพลงลูกทุ่งอีสานที่มีชุดภาษาที่นำเสนอความจนที่ประพันธ์โดย
สลา คุณวุฒิ จำนวน 122 เพลง (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อเพลง
37.	นักร้อง ม.3
38.	นักร้องหัวใจแข็ง
39.	นายร้อยหน้าลิปต์
40.	นายห้าง ป.6
41.	น้ำตาผ้าเย็น
42.	น้ำตาผ้าเหล้า
43.	บ่กล้าท้อพ่อแม่ยังจน
44.	บ่พร้อมแต่บ่แพ้
45.	บ่ลืมก็บ่ลืมไปแล้ว
46.	บอกรักปากเปล่า
47.	บ่าวพันธ์พื้นเมือง
48.	เบื่คแฮมอีสาน
49.	ปริญญาเจ็บ
50.	ปริญญาใจ
51.	ปลาร้าคืนถิ่น
52.	ไปรวยตาบหน้า
53.	ผ้าเย็นที่ชื่อว่าแฟน
54.	ผ้าเหล้าผ่ารัก
55.	ผู้บ่าวเหรียญบาท
56.	ผู้ฮ้ายแต่ใจเดียว
57.	ฝันยังไกลใจยังหนาว
58.	ฝากเพลงถึงคนทางบ้าน
59.	ฝากแม่ไว้กับแมว
60.	ฝากเสียงลำตามเสียงใจ
61.	ฝ้ายผูกแขนเพื่อนเหงื่อ
62.	พอเพียงที่เวียงแหง

ตารางที่ 1 ตารางแสดงข้อมูลบทเพลงลูกทุ่งอีสานที่มีชุดภาษาที่นำเสนอความจนที่ประพันธ์โดย
สลา คุณวุฒิ จำนวน 122 เพลง (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อเพลง
63.	พิชซ่าหน้าเกลือ
64.	เพื่อนกันโรงงานเก่า
65.	เพื่อแม่แพ็บได้
66.	แพ้ใจคนดี
67.	ฟ้าไกลดิน
68.	มหาเจดีย์พลอย
69.	มาจากดิน
70.	มาต่อขวัญเฮ้ย
71.	ยอมเป็นคนอกหัก
72.	ยาใจคนจน
73.	ยามจนต้องทำใจ
74.	รอเด้อคนดี
75.	รอปาฏิหาริย์
76.	รอยยิ้มเต็มแรง
77.	รอรักวันแรงงาน
78.	รักจางที่ทางตัน
79.	ราคาคนจน
80.	เรือนหอห้องเช่า
81.	แรงก่อนสุดท้าย
82.	แรงใจรายวัน
83.	ไร่อ้อยวิทยา
84.	ล้างจานในงานแต่ง
85.	ลูกเขยทักษิณ
86.	ลูกสาวที่ราบสูง
87.	เลี้ยงน้ำเลี้ยงใจ
88.	แล้วไฟลืยักอาย

ตารางที่ 1 ตารางแสดงข้อมูลบทเพลงลูกทุ่งอีสานที่มีชุดภาษาที่นำเสนอความจนที่ประพันธ์โดย
สลา คุณวุฒิ จำนวน 122 เพลง (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อเพลง
89.	วอนหลวงพ่อรวย
90.	วิมานฝันเสื้อ
91.	วี.ไอ.พี. ร้านลาบ
92.	เวล คัม พู ทำนา
93.	ศาลาแดงแห่งความหลัง
94.	สงกรานต์ส์สัญญาใจ
95.	ส่งใจไปอุบล
96.	ส่งใจมาใกล้ชิด
97.	สร้างฝันด้วยกัน
98.	สวยทรหด
99.	สวัสดิ์ความจน
100.	สองคนบนเตียงนา
101.	สะออนสาว กทม.
102.	สักวาหน้าบ่าว
103.	สัญญา 5 บาท
104.	สาวอิลเคโทน
105.	เสียงแคนเสียงคลื่น
106.	แสนห้าห้าที่
107.	หนีแม่มาแพ้รัก
108.	หนุ่มโรงน้ำแข็ง
109.	หมั้นไว้ได้
110.	หยาดเหงื่อเพื่อแม่
111.	ห่อข้าวสาวบ้านนอก
112.	หัวใจไม้ลำปอ
113.	เหนื่อยจ้งอยากฟังเสียง
114.	แหวนทองตามไม้ทัน

ตารางที่ 1 ตารางแสดงข้อมูลบทเพลงลูกทุ่งอีสานที่มีชุดภาษาที่นำเสนอความจนที่ประพันธ์โดย
สลา คุณวุฒิ จำนวน 122 เพลง (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อเพลง
115.	อยากซื้อบ้านนอกให้แม่
116.	อยากเห็นอ้ายอารมณ์ดี
117.	อย่าคิดหยังหลาย
118.	อ้อมกอดคนโซ
119.	อีสานคงกระพัน
120.	ไอ้หนุ่มซุ่มชน
121.	ไอ้หนุ่มมือเปล่า
122.	ฮักหัวใจเจ้าเต๋อหล่า

1.7 วิธีการดำเนินการ

1.7.1 รวบรวมและศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.7.2 เก็บรวบรวมข้อมูลเพลงลูกทุ่งอีสานที่แต่งโดยสลา คุณวุฒิ และมีเนื้อหาเกี่ยวกับความ
จนจากเว็บไซต์ www.youtube.com ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2525 ซึ่งเป็นปีที่สลา คุณวุฒิเข้าสู่วงการเพลง
เป็นครั้งแรก จนถึงวันที่ 30 มีนาคม 2567

1.7.2 ศึกษาข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1) ด้านวาทกรรมความจน โดยใช้ทฤษฎีวาทกรรมของมิเชล ฟูโกต์ (Michel Foucault)
ในการวิเคราะห์

2) ด้านกลวิธีทางภาษาในการนำเสนอความจน โดยใช้แนวคิดกลวิธีทางภาษาในการ
วิเคราะห์

1.7.3 สรุปผลการศึกษา เรียบเรียงข้อมูลผลการศึกษาและเสนอผลการศึกษาแบบพรรณนา
วิเคราะห์

1.8 นิยามศัพท์เฉพาะ

1.8.1 เพลงลูกทุ่งอีสานที่ประพันธ์โดยสลา คุณวุฒิ หมายถึง เพลงที่มีลักษณะการนำเพลงพื้นบ้านอีสานมาประยุกต์ใช้ในเพลงลูกทุ่ง โดยใช้ภาษาถิ่นอีสานล้วนหรือภาษาถิ่นอีสานผสมกับภาษาไทยกลาง รวมถึงใช้เครื่องดนตรีอีสานล้วนหรือเครื่องดนตรีอีสานผสมผสานกับเครื่องดนตรีร่วมสมัยที่ประพันธ์โดยสลา คุณวุฒิ หรือสลา คุณวุฒิประพันธ์ร่วมกับผู้อื่น

1.8.2 วาทกรรมความจน หมายถึง ชุดภาษาที่ประกอบสร้างขึ้นมาในการปฏิบัติการทางภาษาที่สื่อความหมายถึงความอึดอัดคัดค้านด้านรายได้ การไม่มีเงิน ความยากลำบาก ความเชื่อใจตลอดจนความไม่คล่องตัวทางสถานะทางการเงิน

1.8.3 กลวิธีทางภาษา หมายถึง วิธีการใช้คำและถ้อยคำ การใช้เสียงหรือวรรณศิลป์ และ การใช้ความหมาย

1.9 กรอบแนวคิดและทฤษฎีการวิจัย

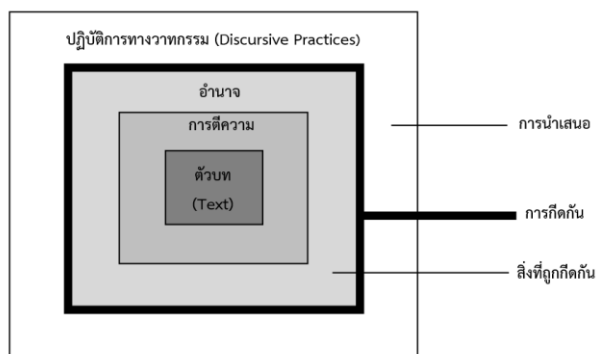
การศึกษาเรื่อง วาทกรรมความจนในบทเพลงลูกทุ่งอีสาน ผู้วิจัยใช้แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและสอดคล้องกับความมุ่งหมายของการวิจัย ดังนี้

1. ทฤษฎีกับวาทกรรม ของมิเชล ฟูโกต์ (Michel Foucault)
2. แนวคิดกลวิธีทางภาษา

จากการเลือกใช้แนวคิดและทฤษฎีที่กล่าวมาทำให้การศึกษาวาทกรรมความจนในบทเพลงลูกทุ่งอีสานที่ประพันธ์โดยสลา คุณวุฒิ มีความชัดเจนและตรงประเด็นยิ่งขึ้น ซึ่งรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.9.1 ทฤษฎีวาทกรรมของมิเชล ฟูโกต์ (Michel Foucault)

วาทกรรมในทัศนะของมิเชล ฟูโกต์ (Michel Foucault) วาทกรรมเป็นขั้นที่อยู่เหนือกว่าเรื่องของภาษาหรือการตีความ แต่เป็นเรื่องอำนาจและความรุนแรงที่นำเสนอในลักษณะปฏิบัติการทางวาทกรรม (Discursive Practices) ในสังคม และในทุกๆ สังคมการสร้างวาทกรรมจะถูกควบคุม คัดสรร จัดระบบ และแจกจ่าย ภายใต้กฎเกณฑ์ชุดหนึ่ง ที่มีหน้าที่พลิกแพลงเพื่อทำให้เรามองไม่เห็นอำนาจและความอันตราย ตลอดจนความน่าเกลียด น่าสะพรึงกลัวของวาทกรรม เพื่อให้วาทกรรมดังกล่าวดำรงเหนือกว่าความเป็นเจ้าในสังคม สำหรับสังคมปัจจุบันกฎเกณฑ์ที่รู้จักกันดีคือการกีดกัน การเก็บกด ปิดกั้น ในรูปแบบที่คุ้นชินอย่างมากรุนแรงคือ การห้าม (ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, 2543) ลักษณะแสดงการปฏิบัติการทางวาทกรรม ดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพประกอบ 1 โครงสร้างวาทกรรมในทัศนะของมิเชล ฟูโกต์ (Michel Foucault)

จากแผนภาพแสดงโครงสร้างทฤษฎีวาทกรรม ของมิเชล ฟูโกต์ (Michel Foucault) จะเห็นว่า วาทกรรมเป็นปฏิบัติการทางภาษาที่มีความลุ่มลึกและแยกคายในการนำเสนอความหมายของตัวบท กล่าวคือ สิ่งที่ตัวบทต้องการนำเสนอในสิ่งใดสิ่งหนึ่งนั้น ไม่ได้นำเสนอโดยใช้ภาษาได้โดยตรงเพียงอย่างเดียว แต่จะต้องผ่านกระบวนการตีความและครอบทับด้วยอำนาจของภาษาอันเป็นตัวกำหนดในการเผยความหมายโดยแท้ของตัวบท นอกจากนี้ยังมีกระบวนการกีดกันการนำเสนอความหมายอีกชั้นหนึ่ง ก่อนที่จะนำเสนอปฏิบัติการทางภาษาในรูปแบบวาทกรรมตามเจตนาของผู้สร้าง

1.9.2 แนวคิดกลวิธีทางภาษา

กลวิธีทางภาษา หมายถึง กลวิธีที่ผู้เขียนใช้ภาษาในการถ่ายทอดความคิดลงในงานเขียน แบ่งเป็น 2 อย่างได้แก่

1.9.2.1 กลวิธีทางภาษาในระดับคำ ประกอบด้วย

1) การเล่นเสียงคำหรือเสียงสัมผัส เป็นการใช้นำที่มีรูปแบบหรือเสียงพ้องกันมาวางในตำแหน่งที่ใกล้กันเพื่อเล่นเสียงและความหมาย ทำให้เกิดความไพเราะ ชวนอ่าน เสียงสัมผัสจะช่วยให้เกิดเสียงที่ไพเราะ สามารถสร้างความประทับใจให้แก่ผู้อ่านและมีความหมายกินใจ (กาญจนาปราบปัญญา, 2553)

2) สัมผัสสระ คือ การเลือกใช้พยางค์ที่มีเสียงสระและพยัญชนะท้ายซ้ำกัน แต่มีเสียงพยัญชนะต้นต่างกัน ทำให้เกิดความพ้องของเสียงระหว่างพยางค์ (ศิริพร ภัคดีผาสุข, 2547)

3) สัมผัสพยัญชนะ คือ การเลือกใช้พยางค์ซึ่งขึ้นด้วยเสียงพยัญชนะเดียวกัน การเกิดซ้ำของเสียงพยัญชนะต้นทำให้เกิดความพ้องเสียง (ศิริพร ภัคดีผาสุข, 2547)

4) การใช้คำที่มีความหมายแฝง คือ คำที่มีความหมายอื่นแฝงอยู่ด้วย นอกเหนือจากในพจนานุกรม ทั้งนี้ในการพิจารณาความหมายแฝงจะต้องดูบริบทที่ใช้ด้วย เพื่อที่จะช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจความหมายได้ชัดเจน (ธัญญา สังขพันธานนท์, 2539)

5) การใช้คำทับศัพท์ คือ การยืมคำเข้ามาแล้วออกเสียงตรงตามคำเดิมหรือคล้ายคำเดิมมากที่สุด (เปรมจิต ชนะวงศ์, 2538)

1.9.2.2 กลวิธีทางภาษาในระดับประโยคหรือประโยคสมมูล

ประโยคขนานความ คือ ประโยคที่มีเนื้อความต่อเนื่องเป็นหนึ่งเดียวโดยอาศัย สันธานเชื่อม (ดวงใจ ไทยอุบุญ, 2543)

ความสมมูลที่เกิดจากความเปรียบเป็นคู่ขนานกันนั้น ยังทำให้ผู้อ่านได้เปรียบเทียบเชื่อมโยง อันช่วยสร้างเอกภาพในแง่ของคำ ความหมายรวมทั้งอารมณ์ความรู้สึกที่กวีต้องการจะสื่อแก่ผู้อ่าน (สุจิตรา จงสถิตวัฒนา, 2553)

จากแนวคิดและทฤษฎีที่กล่าวมา ผู้วิจัยยึดเป็นหลักในการวิเคราะห์ทิวาทกรรมความจนใน บทเพลงลูกทุ่งอีสานที่ประพันธ์โดยสลา คุณวุฒิ เพื่อให้การศึกษาครั้งนี้บรรลุตามความมุ่งหมายอย่างมี คุณภาพและประสิทธิภาพอย่างสูงสุด ซึ่งรายละเอียดจะกล่าวในบทถัดไป

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่องวาทกรรมความจนในบทเพลงลูกทุ่งอีสานที่ประพันธ์โดยสลา คุณวุฒิ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยนำเสนอเป็นประเด็นต่าง ๆ พอสังเขป ดังนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวาทกรรม
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลวิธีทางภาษา
3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความจน
4. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเพลงลูกทุ่งอีสาน
5. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลงานเพลงของสลา คุณวุฒิ

มีรายละเอียดดังนี้

2.1 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวาทกรรม

ในการศึกษาค้นคว้าความหมายของวาทกรรม ผู้วิจัยได้จำแนกออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ เอกสารที่เกี่ยวข้องกับวาทกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวาทกรรม ดังนี้

2.1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับวาทกรรม

จากการศึกษาความหมายของวาทกรรม ผู้วิจัยสามารถจำแนกสามารถจำแนกความหมายออกเป็น 2 มิติ ดังนี้

2.1.1.1 ความหมายของวาทกรรมทางสังคมศาสตร์

ในทางสังคมศาสตร์วาทกรรมในทฤษฎีของ ฟูโกต์ (Foucault, 1975) ใช้คำว่า Discourse ในสามความหมาย ความหมายแรก หมายถึงถ้อยคำหรือข้อความ (The general domain of all statements) ที่ส่งผลต่อโลกภายนอกซึ่งก็เป็นความหมายโดยทั่วไปของภาษา ความหมายที่สองเป็น discourse ของกลุ่มคน (an individualizable group of statements) ซึ่งมีแบบแผนของกลุ่มที่สามารถอธิบายได้ เช่น discourse of femininity และความหมายที่สามจึงหมายถึงแบบแผน ธรรมเนียมปฏิบัติที่เป็นมูลเหตุให้เกิดการใช้ภาษาอย่างที่เป็น (a regulated practice which accounts for a number of statements) discourse ในความหมายทางสังคมศาสตร์จึงไม่จำกัดที่ตัวภาษา คำไทยที่มักใช้แทน discourse ในทางสังคมศาสตร์คือ “วาทกรรม” (อ้างถึงใน วิโรจน์ อรุณมานะกุล, 2547: 325) อย่างไรก็ตามนอกจากวาทกรรมในทฤษฎีของฟูโกต์ ที่ให้ความหมายของวาทกรรมไปทางสังคมศาสตร์แล้ว ยังมีนักทฤษฎีที่แสดงให้เห็นมิติด้าน

สังคมที่มีความสัมพันธ์กับภาษาคือ แฟร์คลัฟ (Fairclough, 1992) ซึ่งได้อธิบายที่มาของแนวทางการศึกษาวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ว่าเป็นการศึกษาที่พัฒนาจาก สหสาขาวิชา ทั้งภาษาศาสตร์ ภาษาศาสตร์เชิงสังคม วัจนปฏิบัติศาสตร์ แนวคิดทางปริชาน สนทนาวิเคราะห์ ปริเฉทวิเคราะห์ รวมถึงแนวคิดทางสังคมด้วยการบูรณาการศาสตร์ต่างๆ เหล่านี้จะนำไปประเดิมบางประเด้นมาขยายมิติในการวิเคราะห์ เพื่ออธิบายปรากฏการณ์ทางสังคมที่แทรกอยู่ในการใช้ภาษา (Fairclough, 1992: 17-20)

นอกจากนี้ จี (Gee, 1999) ยังได้กล่าวถึงการศึกษา discourse ทั้ง 2 แนวทาง คือ การศึกษา discourse ที่สะกดด้วย “d” และ Discourse ที่สะกดด้วย “D” โดยมองว่าภาษานั้นมีคุณสมบัติที่มหัศจรรย์มนุษย์สามารถสื่อสารให้เหมาะสมกับสถานการณ์ ขณะเดียวกันนั้นมนุษย์ก็สามารถสื่อสารเพื่อสร้างสถานการณ์ได้เช่นกัน discourse จึงเป็นการศึกษาภาษาในบริบทการใช้ที่ขยายขอบเขตไปถึงบทสนทนาหรือเรื่องเล่า เป็นมุมมองในการศึกษาภาษาในระดับที่สูงกว่าประโยคในภาษาไทยมีคำเรียก discourse ในแนวนี้ว่า”ปริเฉท” ขณะที่ Discourse หมายถึง วิธีการที่มนุษย์ประกอบสร้างภาษากับสิ่งต่างๆ (other stuff) ไม่ว่าจะเป็น ความคิดการกระทำการปฏิสัมพันธ์ คุณค่า ความรู้สึก ความเชื่อ และการใช้สัญลักษณ์ในภาษาไทยจึงมีคำเรียกว่า “วาทกรรม” (Gee, 1999: 23-29) ในขณะที่ พอลทริด (Paltridge, 2008) ได้กล่าวถึง วาทกรรมวิเคราะห์ว่าเป็นความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับบริบททางสังคม ไม่ว่าจะเป็นแนวทางเฉพาะทั้งในภาษาพูดหรือภาษาเขียน องค์ประกอบของตัวบทที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมและสถานการณ์ทางวัฒนธรรม หรือที่เรียกว่าแนวคิดสมรรถนะการสื่อสาร (communicative competence) วาทกรรมวิเคราะห์จึงสนใจศึกษาว่าตัวบทกำลังทำอะไรภายใต้ของสังคมและวัฒนธรรมที่เกิดขึ้น (what text is doing in the social and cultural setting in which it occur) และนำไปสู่การวิเคราะห์โครงสร้างทางสังคมในมุมมองของวาทกรรม (Paltridge, 2008: 1-22)

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าการให้ความหมายของวาทกรรม มีความเกี่ยวข้องกับบริบททางสังคม คุณค่า ความรู้สึก ความเชื่อ ปฏิสัมพันธ์ ตลอดจนการเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม แสดงให้เห็นว่าวาทกรรมนอกจากจะเป็นอำนาจของภาษาแล้ว ยังมีความสัมพันธ์กับสังคมซึ่งส่งผลต่อมนุษย์ในสังคมนั้นๆ อีกด้วย

2.1.1.2 ความหมายของวาทกรรมทางภาษาศาสตร์

ความหมายของวาทกรรมในทางภาษาศาสตร์ สตับส์ (Stubbs, 1983) ได้กล่าวถึงคำว่า discourse analysis ว่าเป็นคำที่มีความคลุมเครือ หมายถึงรวมถึงการศึกษาภาษาในทางภาษาศาสตร์ทั้งภาษาพูดและภาษาเขียน (Stubbs, 1983: 1) ในขณะที่ เรนกีมา (Renkema, 2004) ให้ความสำคัญในการศึกษาปริเฉทในประเด็นความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบและหน้าที่ของภาษาที่ใช้ในการสื่อสาร (form and function) ในการสื่อสารแต่ละปริเฉทจะต้องมีผู้ส่งสารและผู้รับสาร อีก

ทั้งปริจเฉทจะไม่สามารถละเลยการวิเคราะห์สถานการณ์ของปริจเฉทได้ (Renkema, 2004: 1-9) นอกจากนี้ปริจเฉทยังมีหน้าที่และรูปแบบที่หลากหลายจึงเป็นที่มาในการจำแนกประเภทของปริจเฉท (discourse types) ผ่านการวิเคราะห์และจำแนกรูปแบบและหน้าที่ของปริจเฉทหนึ่งๆ (Renkema, 2004: 59-63)

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า การอธิบายความหมายของวาทกรรมที่เน้นหนักทางภาษาศาสตร์ ทั้งภาษาพูด ภาษาเขียน รูปแบบของภาษา หน้าที่ของภาษา การสื่อสาร อาจกล่าวได้ว่า วาทกรรมเป็นรูปแบบหนึ่งของกระบวนการใช้ภาษาเพื่อจุดประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงอำนาจของภาษาที่มีผลต่อความรู้สึกนึกคิดของมนุษย์

2.1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวาทกรรม

การศึกษาวาทกรรมมีผู้สนใจศึกษาอย่างหลากหลายมิติทั้งตัวบทและประเด็นในการศึกษา ดังเช่น ในปี พ.ศ. 2553 กัลยา กุลสุวรรณ (2553) ได้ศึกษาเรื่อง วาทกรรมคำสอนของพุทธทาสภิกขุ เพื่อศึกษากลวิธีทางภาษาด้านการนำเสนอ การเชื่อมโยงความ และรูปแบบภาษาที่ใช้สื่อความเปรียบ และวิเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับศาสนาและสังคมในวาทกรรมคำสอนของพุทธทาสภิกขุ ผลการศึกษาพบว่า มีกลวิธีการใช้ภาษา 3 ลักษณะ คือ กลวิธีการนำเสนอ กลวิธีการเชื่อมความ และกลวิธีใช้ความนึกเปรียบเทียบ มีแนวคิดเกี่ยวกับศาสนา 2 ด้าน ได้แก่ การธำรง และสืบทอดพุทธศาสนามี 3 วิธีคือการคือ สร้างความศรัทธาในพุทธศาสนา ปลุกฝังพุทธปัญญาด้วยพุทธธรรม และสร้างสรรคกลวิธีสืบสานพุทธศาสนา และการพัฒนาชีวิตและสังคมโดยพุทธวิธี มี 3 ด้าน คือ ด้านการศึกษา ด้านการเมืองการปกครองและด้านเศรษฐกิจและสังคม

ขณะที่ สุภาวรรณ ฤกษ์กำลัง (2554) ศึกษาเรื่อง วาทกรรมและการสร้างอุดมการณ์ทางสังคมในสื่อโฆษณาสิ่งพิมพ์ผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ เพื่อวิเคราะห์การสร้างความหมายในเชิงวาทกรรมของสื่อโฆษณาสิ่งพิมพ์ผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพประเภทอาหาร และเพื่อวิเคราะห์วาทกรรมและการสร้างอุดมการณ์ทางสังคมในสื่อโฆษณาสิ่งพิมพ์ผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพประเภทอาหารในการถ่ายทอดมายาคติและอุดมการณ์ โดยเชื่อมโยงกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรม ผลการศึกษาพบว่า มีกลวิธีการนำเสนอและจุดมุ่งหมายของการสร้างวาทกรรมโฆษณามีการใส่ข้อมูล เหตุผลที่ควรเลือกและบอกประโยชน์ของผลิตภัณฑ์ เพื่อให้เข้าไปอยู่ในคลังความรู้ของแต่ละบุคคล อีกทั้งมีอำนาจของวาทกรรมที่แฝงอยู่ในโฆษณาผลิตภัณฑ์ เป็นการสร้างภาพลักษณ์ด้านสุขภาพดีให้อยู่ภายใต้กรอบการมองและการประเมินค่าสุขภาพ มีการสร้างอุดมการณ์บริโภคนิยม และมีการสร้างมายาคติว่าผลิตภัณฑ์เป็นผลิตภัณฑ์ประเภทอาหารที่มีหน้าที่เป็นยาอีกด้วย

ต่อมา นิธิญา ใจเย็น (2563) ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์ ในวาทกรรมแนะนำวิธีการเลี้ยงลูกโดยแพทย์ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง: การศึกษาแนววาทกรรม วิเคราะห์เชิงวิพากษ์ เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์ในวาทกรรมแนะนำ วิธีการเลี้ยงลูกโดยแพทย์ผู้เชี่ยวชาญ เฉพาะทางที่เผยแพร่ในเพจเฟซบุ๊ก ตั้งแต่วันที่ 4 มีนาคม พ.ศ. 2558 ถึง วันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2560 ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มแพทย์ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางใช้ภาษา เป็นเครื่องมือในการประกอบสร้างและสื่ออุดมการณ์การเลี้ยงลูกและเห็นบทบาทของวาทกรรมที่ พยายามเข้ามากำหนดความคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ในครอบครัว ผลการศึกษานี้ช่วยสร้างความ “รู้เท่าทัน” วาทกรรมของแพทย์ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง ในการตัดสินประเมินค่าว่าการเลี้ยงลูกแบบ ไตเป็น “เชิงบวก” หรือ “เชิงลบ” นั้นเป็นการมองแบบรวบยอดและแฝงอคติที่จริงแล้วแนวทางการ เลี้ยงลูกทุกแนวทางน่าจะมีทั้ง “ด้านบวก” และ “ด้านลบ” ในการเลือกแนวทางการเลี้ยงลูกพ่อแม่ ควรจะพิจารณาอย่างถี่ถ้วนรอบด้านเพื่อไม่ให้ลูกครอบงำด้วยการตัดสินเชิงประเมินค่า

ขณะเดียวกัน กุลทิกา ชาพิมล (2564) ศึกษาเรื่อง วาทกรรมการขอรับบริจาคเงินในสื่อ สังคมของไทย: การศึกษาตามแนววาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ จุดประสงค์การวิจัย เพื่อศึกษา รูปแบบ โครงสร้าง และองค์ประกอบของวาทกรรมการขอรับบริจาคเงิน และศึกษาความสัมพันธ์ ระหว่างกลวิธีทางภาษากับอุดมการณ์เกี่ยวกับการบริจาคเงินในสังคมไทย ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยจาก สื่อสังคมออนไลน์ของไทย 3 กลุ่มข้อมูล ได้แก่ สื่อบุคคล คือ เฟซบุ๊กบิณฑ์ สื่อโครงการ คือ เฟซบุ๊ก โครงการก้าว และสื่อมูลนิธิคือ เว็บไซต์มูลนิธิ ตั้งแต่ เดือนมกราคม พ.ศ. 2560 ถึง เดือนธันวาคม พ.ศ. 2561 ผลการศึกษาพบว่า ชุดความคิดที่ปรากฏผ่านกลวิธีทางภาษาสื่อสะท้อนว่าอุดมการณ์หลัก ในสังคม คือ ทุนนิยมที่มีอิทธิพลในการประกอบสร้างตัวตน โดยอาศัยแนวคิดการทำบุญทำทานเป็น เครื่องมือในการครอบงำความคิด ความเชื่อ ทศนคติและค่านิยมของคนในสังคมให้เชื่อว่า เงินมี บทบาทสำคัญในการแก้ไขปัญหา การบริจาคเงินสามารถสร้างสถานะของคนดีและสังคมที่พึงประสงค์ นอกจากนี้ วาทกรรมการขอรับบริจาคเงินยังแสดงให้เห็นความต่างทางสถานะภาพของคนในสังคมที่ แบ่งแยกได้ด้วยสถานะทางการเงิน แต่เชื่อมโยงเป็นสังคมเดียวกันได้ด้วยการบริจาคเงิน

นอกจากการศึกษาวาทกรรมในตัวอย่างต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว วาทกรรมในบท เพลงก็เป็นสิ่งหนึ่งที่มีความน่าสนใจ ดังที่ พีรพงศ์ เคนทรภักดิ์ (2564) ได้ศึกษาเรื่อง วาทกรรมความรักในบทเพลงลูกทุ่งอีสานร่วมสมัย เพื่อวิเคราะห์วาทกรรมความรักในบทเพลงลูกทุ่งอีสานร่วมสมัย และกลวิธีทางภาษาในบทเพลงลูกทุ่งอีสานร่วมสมัย โดยใช้ลักษณะทางวาทกรรมและกลวิธีทางภาษา ในการนำเสนอวาทกรรมความรักในบทเพลงลูกทุ่งอีสานร่วมสมัย โดยศึกษาเพลง ลูกทุ่งอีสานจาก www.youtube.com ในช่วงเดือนมกราคม ถึง เดือนธันวาคม พ.ศ. 2561 โดยได้เลือกเพลงลูกทุ่ง อีสานที่มียอดผู้เข้าชมตั้งแต่ 1 ล้านวิวขึ้นไป จำนวน 20 Channel ผลการศึกษาพบว่า ความรักคือ ความสัมพันธ์ทางเพศระหว่างเพศชายกับเพศหญิงมากที่สุด รองลงมาคือความรักคือความทุกข์ ความ

รักคือบุพเพสันนิวาส ความรักคือความเสียสละ ความรักขึ้นอยู่กับเงินตราและชนชั้นทางสังคม ตามลำดับ พบกลวิธีทางภาษา 4 ประเด็นได้แก่ 1. กลวิธีทางภาษาด้านการใช้คำ ประกอบด้วย การใช้คำซ้ำ การใช้คำหายาบ การใช้คำภาษาต่างประเทศ การเล่นเสียงของคำ 2. กลวิธีทางภาษาด้านการใช้สำนวน 3. กลวิธีทางภาษาด้านการใช้ความหมาย ประกอบด้วย การสื่อความหมายโดยตรงและการสื่อความหมายโดยนัย 4. กลวิธีทางภาษาด้านการใช้โวหารภาพพจน์ประกอบด้วย อุปมา อุปลักษณ์ บุคลาธิษฐาน อติพจน์ บทเพลงลูกทุ่งอีสานจึงกลายเป็นสื่อทางเลือกที่ผู้ประพันธ์พยายามจะใช้วาทกรรมเหล่านั้น สะท้อนเห็นภาพดังกล่าวที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของสังคมวัฒนธรรมตามกระแสโลกที่เปลี่ยนไป

การศึกษาวาทกรรมในมิติของศาสนาเป็นตัวบทหนึ่งที่มีความน่าสนใจและมีผู้นำไปศึกษา ดังที่ ยุทธการ ปัทมโรจน์ (2565) ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธีทางภาษากับภาพตัวแทนพระสงฆ์ผู้กระทำผิดในวาทกรรมข่าวออนไลน์: การศึกษาตามแนวทางวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาพตัวแทนพระสงฆ์ผู้กระทำผิดที่สัมพันธ์กับกลวิธีทางภาษาในวาทกรรมข่าว ออนไลน์ตามแนวทางวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์จาก 3 เว็บไซต์ข่าว ได้แก่ สนุกดอทคอม ไทยรัฐออนไลน์ และเว็บไซต์ข่าวสดออนไลน์ ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2559–2563 จำนวน 495 ตัวบท ผลการศึกษาพบว่า กลวิธีการใช้ภาษามี 7 กลวิธีได้แก่ การใช้การอ้างถึง การใช้ชนิดกระบวนกร การเลือกใช้คำการเล่าเรื่อง การใช้มูลบท การใช้สหบท และการใช้คำถามเชิงวาทศิลป์และพบว่ากลวิธีทางภาษาที่โดดเด่น คือ กลวิธีที่ขบแย้งภาพด้านลบของพระสงฆ์ผู้กระทำผิดอย่างละเอียดชัดเจน ด้านวิถีปฏิบัติทางวาทกรรม พบว่า การมุ่งเน้นนำเสนอภาพด้านลบและการกระทำผิดที่รุนแรงของพระสงฆ์ผู้กระทำผิดสัมพันธ์กับจุดมุ่งหมายของสื่อมวลชน การวิจัยนี้ช่วยให้เห็น “อำนาจ” ของสื่อมวลชนในการคัดเลือก ตัดสิน ประเมินค่า และเน้นย้ำภาพด้านลบของพระสงฆ์ผู้กระทำผิดด้วยถ้อยคำที่รุนแรง เพื่อสร้างเป็นจุดขายของข่าวซึ่งเป็นประโยชน์ต่อสื่อมวลชน ผลการวิจัยนี้น่าจะมีส่วนช่วยสร้างความรู้เท่าทันวาทกรรมและบทบาทของสื่อมวลชนในสังคมไทยปัจจุบัน

จากงานวิจัยที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่ามีการศึกษาวาทกรรมแม้จะมีความหลากหลายในมิติของตัวบท แต่หากมองในลักษณะรวมที่ปรากฏ คือ วาทกรรมมีความเกี่ยวข้องกับบริบททางสังคมและจากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องอาจสรุปได้ว่า วาทกรรมคือ ชุดภาษาที่ประกอบสร้างขึ้นมาใช้สื่อสาร เพื่อจุดประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งโดยมุ่งอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิด ความเชื่อ และพฤติกรรมของมนุษย์ในสังคมที่มีลักษณะร่วมกัน เช่น ภาษาวัฒนธรรม ประเพณี ฯลฯ ให้มีความรู้สึกนึกคิด ความเชื่อ และพฤติกรรมตามเจตนาของผู้สื่อสารชุดภาษานั้น ๆ

2.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลวิธีทางภาษา

จากการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับกลวิธีทางภาษา ผู้วิจัยสามารถจำแนกออกได้เป็น 2 ส่วน ดังนี้

2.2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกลวิธีทางภาษา

กลวิธีทางภาษา คือ วิธีการสร้างภาษาเพื่อสื่อสารในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งสร้างสรรค์ด้วยความวิธีการที่หลากหลาย และต้องอาศัยทักษะเฉพาะตัวของผู้สร้างสรรค์ผลงาน นอกจากนี้ยังมีผู้ที่ให้ทัศนะเกี่ยวกับกลวิธีทางภาษาในทัศนะที่หลากหลาย ดังที่ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2556) ให้ความหมายของ กลวิธี ว่า วิธีพลิกแพลงโดยอาศัยความรู้ความชำนาญ ในขณะที่ กาญจนา เจริญเกียรติบรร (2548) ได้นิยามความหมายของกลวิธีทางภาษาว่า กลวิธีทางภาษาใด ๆ ก็ตามที่ทำให้เกิดความตลกขบขันในการนำเสนอปริเฉทเรื่องตลก ซึ่งกาญจนา เจริญเกียรติบรร กล่าวถึงกลวิธีทางภาษาในมิติของการวิเคราะห์วาทกรรมเรื่องตลกภาษาไทย นอกจากนี้ จันทิมา อังคพณิชกิจ (2557) ได้นิยามกลวิธีทางภาษาว่า หมายถึง กลวิธีที่ปรากฏในการผลิตข้อความเพื่อสื่อไปยังผู้รับสาร ซึ่งขึ้นอยู่กับแนวทางและวิธีการวิเคราะห์ทางภาษา เช่น ถ้าเน้นโครงสร้างก็วิเคราะห์โครงสร้างของข้อความและโครงสร้างของประโยค โครงสร้างของตัวบท ถ้าเน้นลักษณะภาษาก็วิเคราะห์การใช้ศัพท์ วลี ประโยค ลักษณะทางวจลีลา (style) วิเคราะห์ด้านเจตนาของข้อความในการสื่อสารตามหลักการวิจัยปฏิบัติศาสตร์ เช่น วิเคราะห์วัจกรรม (speed act) หลักความสุภาพ ฯลฯ วิเคราะห์ลักษณะการเขียน เช่น การเชื่อมโยง การเกาะเกี่ยวความ เป็นต้น

ภัทรขวัญ ลาสงยาง (2561) กล่าวว่า กลวิธีทางภาษาเป็นการสื่อสารในระบบคำและประโยค โดยจะมีค่าเป็นตัวสื่อความหมายของลักษณะในหนังสือสำหรับเด็กกว่า การเขียนเรื่องสำหรับเด็กต้องใช้คำง่าย ถูกต้องตรงตามความหมาย เด็กชอบหนังสือที่ใช้ภาษาง่าย ๆ ควรเลือกใช้คำที่ไม่เป็นอุปสรรคกีดขวางกระบวนการคิด เด็กนั้นชอบหนังสือที่ใช้คำซ้ำบ่อย มีคำคล้องจอง มีจังหวะในการเล่นคำ จะเห็นได้ว่าจากที่มีผู้กล่าวถึงกลวิธีทางภาษาในทัศนะต่าง ๆ นั้น ล้วนเป็นการกล่าวถึงเรื่องของคำหรือศัพท์ เนื่องจากคำหรือศัพท์เป็นพื้นฐานที่สำคัญในกลวิธีทางภาษานั้นเอง ดังที่มีผู้กล่าวถึงกลวิธีทางศัพท์ อาทิ ภัททิรา วิภาภิญโญ (2558) กล่าวว่า กลวิธีทางศัพท์เป็นการใช้ภาษาเพื่อสื่อแทนความคิดหรือประสบการณ์ของผู้ส่งสารเกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งผ่านการเลือกใช้คำศัพท์ อันเป็นการแสดงความคิดและความหมายเชิงบรรยายสภาพและการกระทำของสิ่งที่ต้องการกล่าวถึงความคิดและมุมมองของผู้ส่งสาร

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับกลวิธีทางภาษาที่มีผู้ให้ทัศนะไว้อย่างหลากหลาย ผู้วิจัยสามารถสังเคราะห์ความหมายของกลวิธีทางภาษาได้ว่า กลวิธีทางภาษาเป็นวิธีในการสร้างคำ วลี ประโยค และข้อความในการสื่อความหมายหรือสื่อสารตามเจตนาของผู้สร้างหรือผู้สื่อสาร ซึ่งกลวิธีทางภาษานี้เป็นความสามารถเฉพาะบุคคลอันสะท้อนถึงเอกลักษณ์ของบุคคลนั้น ๆ

2.2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลวิธีทางภาษา

จากการค้นคว้างานวิจัยเกี่ยวกับกลวิธีทางภาษา มีผู้ศึกษาเกี่ยวกับกลวิธีทางภาษาที่หลากหลายในมิติของตัวบท อาทิ สุวิมล คำนวน (2559) ได้ศึกษาเรื่อง กลวิธีทางภาษาในการสร้างภาพลักษณ์ตัวละครในเรื่องรามเกียรติ์ บทพระราชนิพนธ์รัชกาลที่ 1-6 เพื่อศึกษาภาพลักษณ์และกลวิธีทางภาษาที่สื่อภาพลักษณ์ของตัวละครเอก ภาพลักษณ์ตัวละครสำคัญที่สนับสนุนภาพลักษณ์ตัวละครเอก และภาพลักษณ์ของตัวละครเอกที่สะท้อนแนวคิดการเมืองการปกครอง พบว่าภาพลักษณ์พระรามในฐานะตัวละครเอก มีภาพลักษณ์ของกษัตริย์ มีคุณสมบัติเป็นนักรบ เป็นผู้นำ เป็นผู้นำทางทหาร เป็นผู้สืบเชื้อสายจากพระนารายณ์ และเป็นผู้ที่มีบารมีแหวดล้อม ภาพลักษณ์ของการปกครอง พระรามเป็นนักปกครองผู้ยึดหลักพระพุทธศาสนา หลักทศพิธราชธรรม หลักการบริหาร หลักการครองใจผู้ใต้บังคับบัญชา ยึดหลักการวางภาพลักษณ์ด้านครอบครัว ประกอบด้วยภาพลักษณ์ของพ่อ และภาพลักษณ์ของสามี โดยผ่านกลวิธีทางภาษาด้านคำ ได้แก่ อุปลักษณ์ การใช้บุคลาธิษฐาน การเลียนเสียงธรรมชาติ การกล่าวเกินจริง ฯลฯ ในขณะที่ ปิยธิดา นามโคตร (2563) ได้ศึกษาเรื่อง กลวิธีทางภาษาอุดมการณ์ความเป็นพลเมือง: ศึกษาจากหนังสือเรียนรายวิชาหน้าที่พลเมือง ระดับประถมศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จุดประสงค์เพื่อศึกษากลวิธีทางภาษาที่สื่ออุดมการณ์และกลวิธีทางภาษาที่สื่อในหนังสือเรียนรายวิชาหน้าที่พลเมือง ระดับประถมศึกษา พบว่า มีวิธีการทาง วจนภาษาสื่ออุดมการณ์ ได้แก่ การใช้ศัพท์ แสดงคุณลักษณะอันพึงประสงค์ การใช้คำกริยาที่เติกรกระทำกริยา การใช้คำกริยาที่บุคคลอื่นกระทำกริยา คำเรียกขาน การอ้างส่วนใหญ่ การใช้คำแสดงทัศนภาวะ การแสดงเหตุ-ผล การใช้เสียงที่หลากหลาย และการกำหนดการตีความ ส่วนกลวิธีทางอวัจนภาษาในการสื่ออุดมการณ์ พบว่ามีการใช้รูปภาพอธิบายหน้าที่และความรับผิดชอบของนักเรียน เพื่อสื่อความคิดในการปฏิบัติตนให้เป็นพลเมืองที่ปรารถนาของสังคม อุดมการณ์ที่พบได้แก่ อุดมการณ์ความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่ อุดมการณ์เด็กดีและคนดี อุดมการณ์ความยึดมั่นในสถาบันหลักของชาติ และอุดมการณ์ความเป็นชายและความเป็นหญิง

นอกจากนี้ วราพร สารกุล (2563) ได้ศึกษาเรื่อง กลวิธีทางภาษากับการนำเสนออัตลักษณ์ของตุ๊ด จากโตอาร์ตุ๊ดซีเดอะซีรีส์ เพื่อศึกษากลวิธีทางภาษาที่ตุ๊ดใช้ในการนำเสนออัตลักษณ์ของตนเอง และศึกษาอัตลักษณ์ของตุ๊ด พบว่า กลวิธีการใช้ศัพท์ ได้แก่ การใช้ชื่อและการยกชื่อเรียกขาน การใช้คำกริยา และการใช้สำนวนเปรียบเทียบ และกลวิธีการใช้อุปลักษณ์ ได้แก่ การใช้อุปลักษณ์เชิงภาพพจน์ มโนอุปลักษณ์เกี่ยวกับรูปลักษณ์ภายนอก มโนอุปลักษณ์เกี่ยวกับการต่อสู้ มโนอุปลักษณ์เกี่ยวกับหลักการใช้ชีวิต มโนอุปลักษณ์เกี่ยวกับการเรียกชื่อแทนอวัยวะเพศชาย และมโนอุปลักษณ์เกี่ยวกับความต้องการทางเพศ ส่วนกลวิธีการกล่าวถึงอัตลักษณ์ ได้แก่ อัตลักษณ์ปัจเจกบุคคล หรือการมองเห็นตนเองในแง่มุมต่าง ๆ ของตุ๊ด เป็นการแสดงอัตลักษณ์เกี่ยวกับตัวตน

รูปลักษณะภายนอก อารมณ์ และความรู้สึก พบว่า มีอัตลักษณ์ “ตุ๊ดเป็นผู้ที่มีความมั่นใจในตนเอง” อัตลักษณ์ “ตุ๊ดเป็นผู้ที่โหยหาความรัก” อัตลักษณ์ “ตุ๊ดมีพฤติกรรมของเพศหญิง” และอัตลักษณ์ “ตุ๊ดเป็นผู้ที่ยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในชีวิต” สำหรับอัตลักษณ์ร่วม คือ การสำนึกร่วมของตุ๊ดในสังคมอันจะทำให้สมาชิกตระหนักถึงลักษณะร่วมกลุ่ม เป็นการแสดงอัตลักษณ์เมื่อพวกเขาอยู่รวมกัน และต้องการแสดงออกให้สาธารณชนรับรู้พฤติกรรมและความคิดของพวกเขา คือ อัตลักษณ์ “ตุ๊ดมีความหมกมุ่นเรื่องเพศ”

จากการที่ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลวิธีทางภาษา ผู้วิจัยพบว่า การศึกษาเกี่ยวกับกลวิธีทางภาษา มีความหลากหลายในมิติของตัวบท นั้นแสดงให้เห็นว่าในการศึกษาทางภาษาเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญอย่างหนึ่งในการวิเคราะห์ตัวบท ก่อนที่จะวิเคราะห์ส่วนอื่น ๆ กล่าวคือ กลวิธีทางภาษาเป็นเครื่องมือในการคลี่ตัวบทให้เกิดความชัดเจน และทำให้การวิเคราะห์ในมิติอื่นง่ายและชัดเจนมากยิ่งขึ้น

2.3 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความจน

ผู้วิจัยได้ศึกษาความหมายของความจนในทัศนะต่าง ๆ สามารถจำแนกได้เป็น 2 ส่วน ได้แก่ เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความจน และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความจน ดังนี้

2.3.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความจน

จากการที่ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้าการให้ความหมายของ ความจน ปรากฏความหมายในหลายมิติ ดังในปี พ.ศ. 2543 ธนาคารโลก (The World Bank, 2000) ได้นิยามคนยากจนไว้ว่า แต่ละวันมีรายได้น้อยกว่า 1 ดอลลาร์ต่อวันซึ่งถือเป็นรายได้ที่ต่ำกว่าเส้นความจน (poverty line) นอกจากนี้ความจนยังรวมถึงสภาวะที่คนมีรายได้ไม่เพียงพอในการจัดหาปัจจัยสี่ในการดำรงชีวิตของตน คนยากจนเป็นกลุ่มคนที่ไม่มียศมีเสียงหรืออำนาจต่อรองกับรัฐและสังคม นอกจากนั้นยังอยู่ในสภาพเปราะบางเสี่ยงต่อภัยธรรมชาติ ความรุนแรงในสังคมและโรคภัยไข้เจ็บต่าง ๆ (อ้างถึงใน จริยา ศรีวิจารณ์, 2555: 6) ในขณะที่ สำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (United Nations Development Programme: UNDP, 2000) ได้จำแนกนิยาม “ความจน” 2 ประเภทใหญ่ๆ ได้แก่ (1) ความจนเชิงรายได้หรือ ความจนที่เกี่ยวข้องกับรายได้ (income poverty) ซึ่งหมายถึง การขาดแคลนรายได้ที่เพียงพอสำหรับบริโภคอาหารเพื่อยังชีพซึ่งอ้างอิงกับระดับความต้องการสารอาหารขั้นต่ำของร่างกาย นอกจากนี้ความจนประเภทนี้ยังหมายถึง “ความจนโดยภาพรวม (overall poverty)” ที่เป็นการขาดแคลนรายได้ที่เพียงพอต่อความจำเป็นในการดำรงชีพที่มีโชอาหาร เช่น เครื่องนุ่งห่ม สาธารณูปโภค และที่อยู่ รวมทั้งอาหารตามความต้องการของร่างกาย (2) ความจนที่เกี่ยวข้องกับความเป็มนุษย์ (human poverty) หมายถึง การด้อยโอกาสหรือขาดโอกาสในการ

เข้าถึงการบริการพื้นฐานที่มนุษย์คนหนึ่งพึงรับ เช่น การไม่รู้หนังสือ ภาวะทุพโภชนาการ โอกาสในการมีอายุที่ยืนยาว รวมทั้งโอกาสในการได้รับบริการพื้นฐานขั้นต่ำจากสังคม เช่น ไฟฟ้า สาธารณูปโภค การศึกษา การคมนาคมสื่อสาร และน้ำสะอาดสำหรับดื่ม เป็นต้น (อ้างถึงใน จริยา ศรีวิจารณ์, 2555: 6)

ต่อมาในปี พ.ศ. 2553 สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2553) ให้คำจำกัดความของความจนว่าหมายถึงความไม่เพียงพอหรือความขาดแคลนของปัจจัยต่าง ๆ ที่มีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตประจำวันซึ่งส่งผลกระทบต่อศักยภาพในการดำเนินชีวิต อันมีสาเหตุมาจากความขาดแคลนทั้งทางด้าน ทรัพยากร ความรู้ ความสามารถ โอกาสหรือทางเลือก การรับรู้ข่าวสารรวมไปถึงการไม่สามารถเข้าถึงบริการขั้นพื้นฐานที่ควรจะได้รับ ซึ่งล้วนแล้วแต่ส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตแทบทั้งสิ้น (อ้างถึงใน สุพินดา จิระสินวรรธนะ, 2565: 12) ในขณะเดียวกัน โครงการสุขภาพคนไทย (2560) มองว่าความจนคือการขาดโอกาส ขาดทางเลือกในการมีความเป็นอยู่ที่ดี มีสุขภาพอนามัยที่ดีรวมถึงการขาดเสรีภาพ และการเคารพในตนเองและผู้อื่น (อ้างถึงใน สุพินดา จิระสินวรรธนะ, 2565: 12)

นอกจากนี้ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) (2563) นิยามความจนว่าเป็นความขัดสนทางเศรษฐกิจรวมถึงขาดศักยภาพในการดำรงชีวิต ขาดการศึกษา ขาดทรัพยากร ขาดที่ดินทำกิน ขาดการร่วมกลุ่ม ขาดการมีส่วนร่วมทางการเมือง ขาดข้อมูลข่าวสาร ความรู้ในการประกอบอาชีพ ไม่สามารถเข้าถึงบริการ และความช่วยเหลือของภาครัฐได้ รวมทั้งการมีภาระฟุ้งฟิงสูง (อ้างถึงใน สุพินดา จิระสินวรรธนะ, 2565: 12)

จากที่ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารเกี่ยวกับความจน อาจกล่าวได้ว่า ความจน คือ การด้อยความสามารถในการเข้าถึงบริการและปัจจัยพื้นฐานของมนุษย์ที่พึงมี อันเนื่องมาจากการขาดแคลนทรัพยากร ขาดการศึกษา และบริบทความเป็นอยู่ไม่เอื้ออำนวย ซึ่งส่งผลให้เกิดภาวะความยากลำบากทั้งร่างกายและจิตใจ

2.3.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความจน

ด้วยปัญหาของความจนที่เป็นปัญหาในสังคมไทย จึงมีผู้ที่ทำการวิจัยเกี่ยวกับความจนในแง่มุมที่หลากหลาย เช่น ในปี พ.ศ. 2523 สุภาวดี กอดำรงค์ (2523) ได้ศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์แนวโน้มความจนในเมืองและชนบท ระหว่างปี 2511-2512 และ 2518-2519 เพื่อศึกษาโครงสร้างของประชากรกับความจน ลักษณะองค์ประกอบของครัวเรือน ตลอดจนวิธีการวัดความจนโดยกำหนดเส้นแสดงความจน โดยถือหลักความเพียงพอของร่างกายเป็นเกณฑ์ ข้อมูลที่ใช้ศึกษา คือ เขตเมืองและเขตชนบทของภาคต่าง ๆ ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ และกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า แนวโน้มความจนมีสภาวะดีขึ้น ทั้งในเขตชนบททุกภาคและเขตเมืองของเกือบทุกภาค ยกเว้นเขตเมืองภาคเหนือที่มีภาวะความจนร้ายแรงกว่าเดิม ในชนบทมีภาวะ

ความเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีกว่าเขตเมือง ต่อมา มาลีณี สมงาม (2543) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการแก้ปัญหาความจนของชาวนากับการพัฒนาด้านเกษตรกรรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง เพื่อศึกษาสภาพกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคมรวมทั้งสาเหตุความจนของชาวนาในพื้นที่จังหวัดชัยภูมินครราชสีมา บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ อุบลราชธานี อำนาจเจริญ ยโสธร และมุกดาหาร เพื่อนำผลที่ได้ไปเป็นแนวทางการแก้ปัญหาความจนของชาวนา ผลการศึกษาพบว่า แนวทางที่เหมาะสมสำหรับการแก้ปัญหาความจนของชาวนาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง คือ การพัฒนาแหล่งน้ำบนผิวดิน ออกเอกสารสิทธิ์ที่ดินทำกิน และส่งเสริมปัจจัยการผลิต พัฒนาสถานศึกษาระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษา และเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร

นอกจากการศึกษาความจนในมิติของการหาต้นเหตุ แก้ปัญหา และแนวโน้มการเกิดความจนแล้ว ยังมีผู้ที่ศึกษาความจนในมิติของสภาพจิตใจที่เกิดจากความจนอีกด้วย ดังที่ จริยา ศรีวิจารณ์ (2555) ศึกษาเรื่อง ประสบการณ์ด้านจิตใจของนักเรียนที่ยากจนจากชนบทและได้รับทุนการศึกษา เพื่อศึกษาประสบการณ์ด้านจิตใจนักศึกษาที่ยากจนจากชนบทและได้รับทุนการศึกษา ผู้ให้ข้อมูลเป็นนิสิตระดับปริญญาตรีที่มีฐานะทางครอบครัวยากจนที่มาจากชนบทและได้รับทุนการศึกษา จำนวน 10 ราย ผลการศึกษาพบ 5 ประเด็นหลัก ได้แก่ 1) การเผชิญหน้าความยากลำบากในชีวิต 2) การมีความรู้สึกสุขระคนทุกข์เมื่อได้รับทุนการศึกษา 3) การปรับตัวในสังคมใหม่ 4) การมีพื้นที่ที่ดีและถูกดูแลการปรับตัว และ 5) การมีจุดหมายในชีวิต

ต่อมามีการศึกษาความจนในมิติผลกระทบของค่าตอบแทนเป็นมิติหนึ่งที่น่าสนใจ เช่น งานวิจัยของ ภัทริยา นวลโย (2559) ศึกษาเรื่อง ผลกระทบของการดำเนินนโยบายค่าจ้างขั้นต่ำต่อภาวะความจนและความไม่เท่าเทียมทางรายได้ในประเทศไทย เพื่อศึกษาโครงสร้างการกำหนดอัตราค่าจ้างขั้นต่ำของไทยที่มีมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน รวมถึงศึกษาผลกระทบของอัตราค่าจ้างขั้นต่ำต่อภาวะความจนและความไม่เท่าเทียมทางรายได้ ตลอดจนศึกษาผลกระทบของอัตราค่าจ้างขั้นต่ำที่มีต่อแรงงานในด้านการจ้างงานและค่าจ้าง ผลการศึกษาพบว่า การปรับเพิ่มค่าจ้างขั้นต่ำส่งผลให้ค่าจ้างของแรงงานไร้ทักษะในระบบเพิ่มขึ้นแต่มีการจ้างแรงงานลดลง ทั้งนี้จะส่งผลต่อตลาดแรงงานนอกระบบเช่นกัน โดยทำให้ค่าแรงนอกระบบลดลง นอกจากนี้การเพิ่มขึ้นของอัตราค่าจ้างขั้นต่ำยังส่งผลให้ต้นทุนการผลิตและราคาสินค้าเพิ่มขึ้น

ในปี พ.ศ. 2560 สุพิชชา โชติกำจร (2560) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะความจนและคุณภาพชีวิตของครัวเรือนเกษตรกรในจังหวัดเพชรบูรณ์ จุดประสงค์ศึกษา 1) เพื่อวิเคราะห์สัดส่วนของครัวเรือนเกษตรกรที่ยากจนและภาวะความรุนแรงของความจนของครัวเรือนเกษตรกรในจังหวัดเพชรบูรณ์ 2) เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตของครัวเรือนเกษตรกรโดยใช้ดัชนีการพัฒนามนุษย์ และ 3) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อครัวเรือนเกษตรกร ผลการศึกษาพบว่า ครัวเรือนเกษตรกรในจังหวัดเพชรบูรณ์มีสัดส่วนครัวเรือนที่ยากจนอยู่ที่ร้อยละ 11.50 และมีค่าความรุนแรงของความจนเท่ากับร้อยละ 4.13 ระดับ

คุณภาพชีวิตของครัวเรือนเกษตรส่วนใหญ่อยู่ระดับปานกลาง และพบว่าหากหัวหน้าครัวเรือนมีการศึกษาต่ำกว่าภาคบังคับ จะทำการปลูกข้าวหรือข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เป็นหลัก มีผู้พึ่งพิงครัวเรือนจำนวนมากและมีรายได้ภาคเกษตรลดลง จะมีผลทำให้ทำให้ครัวเรือนเกษตรมีโอกาสที่จะยากจนเพิ่มขึ้น

จากงานวิจัยที่กล่าวมาข้างต้นอาจกล่าวได้ว่า ความจนเป็นปัญหาที่สำคัญปัญหาหนึ่งของประเทศ ซึ่งมาจากหลายสาเหตุและมีผู้ที่พยายามนำมาศึกษาในหลายแง่มุม ทั้งหาสาเหตุที่แท้จริง แนวทางแก้ปัญหา และแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นในอนาคต แสดงให้เห็นว่าความจนเป็นปัญหาใหญ่และยังคงเกิดขึ้นอยู่ ซึ่งมีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและสภาพจิตใจของประชากรในประเทศ และรอการแก้ไขอย่างจริงจังและยั่งยืน

2.4 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเพลงลูกทุ่งอีสาน

จากการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับเพลงลูกทุ่งอีสาน ผู้วิจัยสามารถจำแนกออกได้เป็น 2 ส่วน ดังนี้

2.4.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเพลงลูกทุ่งอีสาน

เพลงลูกทุ่งอีสานมีผู้ให้ทัศนะเกี่ยวกับความหมายไว้อย่างหลากหลาย เช่น ในปี พ.ศ. 2521 ลักขณา สุขสุวรรณ (2521) ได้กล่าวถึงเพลงลูกทุ่งอีสานว่า การนำเอาลักษณะของเพลงพื้นบ้านอีสานมาใส่ในเพลงไทยนี้ มาจากสาเหตุหลายประการเป็นต้นว่า ทำนองเพลงพื้นบ้านอีสานมีจังหวะที่กระชับ ง่ายๆ เมื่อใส่ทำนองร้องแล้วทำให้สนุกสนานได้อารมณ์หรืออาจเป็นเพราะว่านักแต่งเพลงได้แรงบันดาลใจจากการที่หมอลำได้รับความสนใจเป็นพิเศษในขณะนั้น จึงเอาเพลงพื้นบ้านอีสานมาใส่ในเพลงไทยเป็นจำนวนมาก (ลักขณา สุขสุวรรณ, 2521: 54-59) ในขณะที่ทรศนะของ แวง พลังวรรณ (2545) ได้กล่าวถึงเพลงลูกทุ่งอีสานไว้ว่า เพลงลูกทุ่งที่ผลิตโดยกองทัพศิลปอีสานและวงศัควานพี่น้องเชื้อสายลาวในจังหวัดอื่น ๆ นอกภาคอีสานใน “ยุคพัฒนา” ทั้งแนวเพลงท่วงทำนอง เนื้อหา ปริมาณ คุณภาพ ได้เป็นพื้นฐานก่อให้เกิดเพลงลูกทุ่งในมิติใหม่ขึ้น เพลงลูกทุ่งดังกล่าวได้มีความเด่นชัดในความเป็นอีสานในทุกด้าน โดยเฉพาะในเนื้อหาและถ้อยคำ ส่วนในเนื้อเพลงที่ใช้ภาษาอีสานเป็นแกน ทำให้เพลงลูกทุ่งแนวใหม่นี้มีความเป็นตัวของตัวเอง เกิดเอกลักษณ์และสร้างสรรค์ให้วงการเพลงลูกทุ่งของไทยให้มีสีสันและความหลากหลายมากยิ่งขึ้น เพลงลูกทุ่งมิติใหม่นี้คือ “เพลงลูกทุ่งอีสาน” และยังได้กล่าวต่อไปอีกว่า เพลงลูกทุ่งอีสานที่เป็นที่นิยมนั้นเกิดจากการที่ชาวอีสานได้หลั่งไหลกันเข้าเมืองหลวงจำนวนมากขึ้นเรื่อย ๆ ทำให้สังคมชาวอีสานในเมืองหลวงเป็นปึกแผ่นขึ้น โดยพื้นฐานจากความเป็นคนจากพื้นเพเดียวกัน มีความรู้สึกห่วงหาอาลัยถิ่นเกิดเหมือน ๆ กันและความโหยหาศิลปวัฒนธรรมดั้งเดิมเหมือน ๆ กัน พลังความเป็นอีสานได้กลายเป็น

พลังขับและเป็นปัจจัยที่เอื้อรองรับและอุ้มชูการก่อเกิดของเพลงลูกทุ่งมิติใหม่ ที่มีรูปแบบ เนื้อหาและรับใช้ชีวิตคนพลัดบ้าน (แวง พลังวรรณ, 2545: 289)

นอกจากนี้ ธาดา ชัยศร (2553) ยังได้กล่าวถึงแนวเพลงและเนื้อหาในเพลงลูกทุ่งอีสานไว้ว่า เพลง ลูกทุ่งอีสานเป็นแนวลูกทุ่งที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว จังหวะ ทำนองส่วนใหญ่เป็นจังหวะ ชะชะซ่า หรือ สามช่า เช่นเดียวกับจังหวะทำนองที่เพลงลูกทุ่งไทยทั่วไปนิยม นอกจากนั้นนักแต่งเพลงลูกทุ่งอีสาน มีความโดดเด่นที่คำร้อง คือ เพลงจะมีทั้งคำร้องที่เป็นภาษาไทยกลางล้วน ๆ หรือภาษากลางผสมผสานกับภาษาอีสาน และเป็นคำภาษาอีสานล้วน ๆ ในเพลงที่มีคำร้องเป็นภาษาอีสานล้วน ๆ นั้นมีอาจเรียกว่าเป็นกลอนลำหรือหมอลำได้เนื่องจากเพลงดังกล่าวมีโครงสร้างเป็นเพลงลูกทุ่งกำกับอยู่ ซึ่งแตกต่างจากโครงสร้างของกลอนลำ ดังนั้นเพลงลูกทุ่งอีสานจึงเป็นเพลงที่มีความกลมกลืนสูงด้วยคำร้อง-เนื้อร้องที่ใช้ภาษาที่แตกต่างไปจากเพลงลูกทุ่งไทยทั่วไป เช่นนี้แล้วจึงทำให้เกิดเสน่ห์และมิติที่ล้ำลึกในอารมณ์ของผู้ฟังชาวอีสาน การผสมผสานทางเนื้อร้องทำให้เพลงลูกทุ่งอีสานกลายเป็นวรรณกรรมที่เรียกว่า เป็น “นายภาษา” อยู่หลายเพลง (ธาดา ชัยศร, 2553: 17-21)

ขณะที่ สมชัย ศรีนอก (2553) ได้กล่าวถึงเพลงลูกทุ่งอีสานในมิติของศาสนาไว้ว่า บทเพลงลูกทุ่งอีสานส่วนใหญ่จะมาจากสังคมของภาคอีสานที่ผ่านครุเพลง จะพบได้จากบทเพลงลูกทุ่งอีสานของครุเพลงทางภาคอีสานล้วนแต่ยึดมั่นอยู่ในหลักความเชื่อ อันเป็นหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาด้วยเหตุที่พระพุทธศาสนามีความเกี่ยวพันกับจิตใจของคนอีสานมาเป็นเวลาช้านาน ซึ่งเป็นแบบฉบับและเป็นหลักที่พึงของคนไทย ทั้งเป็นประทีปให้ความสว่างในการดำเนินชีวิต ดังนั้นการแสดงออกของคนจึงมีเรื่องเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาแทรกอยู่ในชีวิตประจำวันและเนื่องจากบทเพลงลูกทุ่งอีสานเป็นเครื่องบันทึกเหตุการณ์ของสังคมแต่ละยุคและแต่ละสมัย และเพลงลูกทุ่งส่วนหนึ่งแสดงถึงสาระทางจริยธรรมแทรกอยู่ในเนื้อเพลง เพราะผู้แต่งเพลงลูกทุ่งอีสานได้ถ่ายทอดเอาสภาพแวดล้อมในสังคมที่คนดำรงอยู่รวมทั้งความรู้สึกในใจตลอดจนคติธรรมที่ยอมรับ (สมชัย ศรีนอก, 2553: 322-324)

นอกจากนี้ความเป็นมาของเพลงลูกทุ่งอีสานอาจมีความเป็นมาจากรำโทนดังที่จินดา แกนสมบัติ (2559) ได้กล่าวถึงพัฒนาการของเพลงลูกทุ่งไว้ว่า เมื่อปี พ.ศ. 2481-2487 สมัยที่จอมพล ป.พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี ได้ส่งเสริมลัทธินิยมชาวตะวันตก เพื่อพาชาติให้พ้นภัย โดยให้ยกเลิกวัฒนธรรมเก่า ๆ คร่ำครึ สกปรก น่ารังเกียจ โดยมีประกาศห้ามกินหมาก แต่ได้สนับสนุนวัฒนธรรมแบบตะวันตก การละเล่นที่โดดเด่น คือ การส่งเสริมเอกลักษณ์ของชาติด้วย การรำวงสามัคคีหรือ “รำโทน” ในยุคนี วัฒนธรรมรำโทนภายใต้นโยบายแห่งชาติได้แพร่กระจายไปทั่วถิ่นของไทยในทุกภูมิภาคอย่างรวดเร็ว โดยมีกระทรวงธรรมการ (ปัจจุบันคือ กระทรวงศึกษาธิการ) จนทำให้รำโทนเป็นศิลปะการละเล่นที่ประสบความสำเร็จอย่างสูง เนื่องจากว่า วัฒนธรรมรำวงนั้นสอดคล้องกับศิลปะการละเล่นของวัฒนธรรมพื้นถิ่นที่มีมาแต่ดั้งเดิม (จินดา แกนสมบัติ, 2559: 153-173)

จากทัศนะของผู้ที่ให้ความหมายของเพลงลูกทุ่งอีสานอย่างหลากหลาย ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า เพลงลูกทุ่งอีสาน คือ เพลงที่เกิดจากการนำเพลงพื้นบ้านอีสานมาประยุกต์ใช้ในเพลงลูกทุ่ง โดยใช้เครื่องดนตรีอีสานผสมผสานกับเครื่องดนตรีร่วมสมัย เนื้อหาเป็นภาษาถิ่นอีสาน ล้วนหรือภาษาถิ่นอีสานผสมกับภาษาไทยกลาง ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับความเป็นอยู่ ประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อ และความเป็นอีสานอื่น ๆ ที่มีความสอดคล้องกับยุคสมัย อีกทั้งยังมีแนวโน้มที่มีความเป็นพลวัตอยู่เสมอ

2.4.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเพลงลูกทุ่งอีสาน

บทเพลงลูกทุ่งอีสานเป็นบทเพลงที่มีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง ซึ่งเนื้อเพลงของบทเพลงลูกทุ่งอีสานมักมีเนื้อหาที่มีความเกี่ยวข้องกับความเป็นอีสานในหลากหลายแง่มุม จึงทำให้ผู้ที่ศึกษาตัวบทเกี่ยวกับเพลงลูกทุ่งอีสานไว้หลายมิติ ในปี พ.ศ. 2541 สุรพงษ์ สังฆมณี (2541) ได้ศึกษาค่านิยมที่ปรากฏในวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งอีสาน พ.ศ. 2533-2539 เพื่อศึกษาวิเคราะห์ค่านิยมที่ปรากฏในวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งอีสาน และค่านิยมของชาวอีสานที่ปรากฏในวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งอีสาน ในช่วง พ.ศ. 2533-2539 โดยวิเคราะห์เนื้อหาในบทเพลงลูกทุ่งที่ได้รับความนิยม จำนวน 333 เพลง ผลการศึกษาพบว่า ค่านิยมที่ปรากฏ ได้แก่ ค่านิยมเกี่ยวครอบครัว ประกอบด้วย ด้านการเลือกคู่ครอง ความกตัญญูต่อบุพการี ค่านิยมด้านเศรษฐกิจ นิยมคนที่มีฐานะดี ร่ำรวยมั่งคั่ง ชอบความหรูหราฟุ่มเฟือย ค่านิยมเกี่ยวกับประเพณี ได้แก่ ความยึดมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณี ค่านิยมเกี่ยวกับศาสนา ได้แก่ ยอมรับนับถือสิ่งเหนือธรรมชาติและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ค่านิยมด้านการศึกษา ได้แก่ นิยมส่งบุตรหลานให้ได้รับการศึกษา ค่านิยมเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย ได้แก่ รักถิ่นที่อยู่อาศัย ค่านิยมเกี่ยวกับสตรี ได้แก่ นิยมสตรีที่มีความสวยงาม รักเดียวใจเดียวและเป็นแม่ศรีเรือน ค่านิยมเกี่ยวกับนันทนาการพักผ่อนหย่อนใจ ได้แก่ การเที่ยวงานเทศกาลต่าง ๆ และค่านิยมเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง ได้แก่ นิยมยกย่องพระมหากษัตริย์ จะเห็นได้ว่าในบทเพลงลูกทุ่งอีสานสามารถสะท้อนให้เห็นค่านิยมต่าง ๆ ได้อย่างหลากหลาย และสะท้อนให้เห็นความเป็นอีสานได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ ภาสพงศ์ ผิวพอใช้ (2549) ได้ทำการศึกษา เพลงลูกทุ่งอีสานกับลักษณะการใช้ภาษาและการสะท้อนวัฒนธรรมท้องถิ่น: ศึกษาในผลงานเพลงของศิริพร อำไพพงษ์ จุดประสงค์เพื่อวิเคราะห์ลักษณะการใช้ภาษาและการสะท้อนวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีและวิถีชีวิตของชาวอีสาน ผลการศึกษาพบว่า มีการใช้ภาษาเข้าใจง่าย ตรงไปตรงมา และเนื้อหาของบทเพลงแสดงลักษณะเด่นทางด้านวัฒนธรรม ความเป็นอยู่ แบ่งออกได้ 2 ประการ คือ การสะท้อนภาพชีวิตของชาวชนบทและการสะท้อนความเปลี่ยนแปลงของสังคม

การศึกษาบทเพลงลูกทุ่งอีสานยังคงมีผู้ที่สนใจศึกษาอย่างต่อเนื่อง ดังในปี พ.ศ. 2558 ที่ อัญญาจุร ไสยรส (2558) ได้ทำการศึกษา มโนอุปลักษณะความเป็นอีสานในบทเพลงลูกทุ่งอีสานร่วมสมัย เพื่อวิเคราะห์มโนอุปลักษณะความเป็นอีสานในบทเพลงลูกทุ่งอีสานร่วมสมัย และวิเคราะห์เนื้อหาของถ้อยคำอุปลักษณะความเป็นอีสานในบทเพลงลูกทุ่งอีสานร่วมสมัยตามแนวทางการศึกษาหน้าที่ของอุปลักษณะตามแนวคิดทฤษฎีวิจ্ঞานปฏิบัติศาสตร์ของโกทลี ผลการศึกษา พบว่า มโนอุปลักษณะความเป็นอีสานที่สะท้อนผ่านถ้อยคำอุปลักษณะในบทเพลงลูกทุ่งอีสานร่วมสมัย มีจำนวน 15 มโนอุปลักษณะ ได้แก่ ความเป็นอีสาน คือ การต่อสู้แข่งขัน การเดินทาง ธุรกิจ พื้นที่หรือสถานที่ ธรรมชาติ สัตว์ พืช การศึกษา มนุษย์ อาหาร การรักษาโรค เครื่องใช้และสิ่งปลูกสร้าง วัตถุสิ่งของ ภัยพิบัติ และการประหยัดดอดอม หน้าที่ของถ้อยคำอุปลักษณะความเป็นอีสานในบทเพลงลูกทุ่งอีสานร่วมสมัยมี 3 ด้าน คือ 1) หน้าที่ด้านการถ่ายทอดความคิด ได้แก่ เติมช่องว่างในคลังคำ อธิบายสิ่งที่เป็นนามธรรม และเป็นแบบจำลอง และกำหนดมุมมองใหม่ 2) หน้าที่ด้านบุคคลสัมพันธ์ ได้แก่ แสดงอารมณ์ความรู้สึก ช่วยในการตกแต่งหรืออำพราง เป็นการกล่าวเกินจริง สร้างความสนิทสนม สร้างอารมณ์ขันและใช้ในการละเล่นทางภาษา เป็นแนวเทียบหรือเป็นการทิ้งเหตุผลเพื่อโนมน้าวให้ผู้ฟังทำหรือไม่ทำบางอย่าง และสื่ออุดมการณ์ 3) หน้าที่ด้านการเรียบเรียงความ ได้แก่ ช่วยเรียบเรียงความ เป็นบันทึงคติที่ช่วยสร้างโลกจินตนาการ มองว่า นวนิยายหนึ่งเรื่องเป็นอุปลักษณะและช่วยให้ง่าย ทำให้เด่น ไขค่าน้อยสื่อความได้มาก

ต่อมา มะณีรัตน์ รักเพื่อน (2561) ได้ทำการศึกษา อัตลักษณ์ภาษาไทยถิ่นอีสานในเพลงลูกทุ่งอีสาน ระหว่างปี พ.ศ. 2541-2543 เพื่อศึกษาการใช้เสียง คำ ภาพพจน์ และสำรตละในเพลงลูกทุ่งอีสาน และเพื่อศึกษาอัตลักษณ์ของภาษาไทยถิ่นอีสานที่สัมพันธ์กับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมในเพลงลูกทุ่งอีสาน ระหว่างปี พ.ศ. 2541-2543 ผลการศึกษาพบว่า อัตลักษณ์ภาษาไทยถิ่นอีสาน ประกอบด้วย 1) อัตลักษณ์การใช้เสียงมี 2 ลักษณะคือ สุนทริยะแห่งเสียง และสุนทริยะแห่งทำนอง 2) อัตลักษณ์การใช้คำมี 6 ลักษณะคือ การใช้คำภาษาอีสาน การใช้คำสร้างความหมาย ยกย่องซ่อนเงื่อนของความคิดและความหมาย การเล่นคำเล่นความ การใช้คำสร้างความทันสมัย และการใช้คำสร้างอารมณ์ขัน 3) อัตลักษณ์การใช้สำนวนมี 2 ลักษณะคือ สำนวนใหม่โดยใช้ชุดคำความหมายใหม่และสำนวนสร้างภาพด้วยการสัมผัสคำ 4) อัตลักษณ์การใช้ภาพพจน์มี 11 ประเภทคือ การใช้คำถาม นามนัย การเล่นคำสัมผัส อุปลักษณะ อุปมาอุปไมย คำตรงข้าม สัญลักษณ์คำลดความหมาย สัทพจน์ บุคคลวัต และอดีพจน์ 5) อัตลักษณ์การใช้สำรตละมี 2 ลักษณะคือ การใช้สำรตละหลัก และสำรตละที่วิเคราะห์ผ่านประเด็นพันธกิจของภาษา อัตลักษณ์ของภาษาไทยถิ่นอีสานที่สัมพันธ์กับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมในเพลงลูกทุ่งอีสาน พบว่า 1) มโนทัศน์อัตลักษณ์อีสานมีความเชื่อมโยงกับอัตลักษณ์ลาวเป็นกลุ่มคนที่สืบเชื้อสายวัฒนธรรมมาจากกลุ่มคนไทยลาวสองฝั่งแม่น้ำโขงซึ่งมีตำนานเรื่องเล่าสืบทอดกันมาเนิ่นนาน หมอลำศิลปินพื้นบ้านเป็นผู้เผยแพร่เรื่องเล่า

ผ่านการแสดงได้อย่างสนุกเพลิดเพลิน 2) ภูมิทัศน์วัฒนธรรมอีสาน สาระเนื้อหาของเพลงจะเกี่ยวกับลักษณะภูมิประเทศ เป็นเรื่องความรู้สึกรักคิดถึงในบทเพลงที่สื่อผ่านธรรมชาติ 3) อัตลักษณ์ภาษาอีสาน การใช้ภาษาอีสานในเพลงลูกทุ่งในลักษณะการสนทนา การพรรณนากับตนเองและการบอกเล่า ใช้ภาษาพูดแบบไม่เป็นทางการ การสื่อสารแบบเป็นกันเอง เพลงจึงมีกลิ่นอายอีสาน 4) อัตลักษณ์ว่าสาวโรงงานคนพลัดถิ่นอีสาน ได้แก่ การเผชิญกับสภาพ คนชายขอบในบริบทของสังคมอุตสาหกรรม การสร้างกลุ่มโรงงานบ้านเฮา การสร้างสำนึกเชิงชาติพันธุ์ และสำนึกรักบ้านเกิด การสร้างความทันสมัย 5) การใช้ฉันทลักษณ์และกลอนเพลงพื้นบ้าน 6) การสร้างมุขตลกด้วยวิถีสันตกรรมของชุมชนบ้านนา 7) มโนทัศน์คีตกวีเพลงลูกทุ่งอีสาน 8) มโนทัศน์เพลงลูกทุ่งอีสานอธิบายความหมายการอนุรักษ์และสืบสานวัฒนธรรมภาษาผ่านเพลงของกลุ่มคีตกวีศิลปินอีสาน

จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับเพลงลูกทุ่งอีสาน อาจกล่าวได้ว่า เพลงลูกทุ่งอีสานมีความน่าสนใจในการนำมาศึกษาในหลากหลายมิติ ได้แก่ มิติทางภาษาศาสตร์ และมิติทางสังคมศาสตร์ ในมิติทางภาษาศาสตร์ เป็นการศึกษาเกี่ยวกับกลวิธีการใช้ภาษา กลวิธีการนำเสนอของเพลงลูกทุ่งอีสาน ส่วนมิติทางสังคมศาสตร์ เป็นการศึกษาเกี่ยวกับการสะท้อนภาพสังคม วัฒนธรรม อัตลักษณ์ ค่านิยมความเป็นอีสาน ซึ่งทั้ง 2 มิตินี้มีความสัมพันธ์กัน

2.5 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลงานเพลงของสลา คุณวุฒิ

จากการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับผลงานเพลงของสลา คุณวุฒิ ผู้วิจัยสามารถจำแนกออกได้เป็น 2 ส่วน ดังนี้

2.5.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับผลงานเพลงของสลา คุณวุฒิ

สลา คุณวุฒิ ในฐานะเป็นศิลปินแห่งชาติ ประจำปี 2564 สาขาศิลปะการแสดง (ดนตรีไทยสากล-ประพันธ์เพลงลูกทุ่งไทย) และในฐานะครูเพลงที่มีชื่อเสียงมายาวนาน จากการค้นคว้าพบว่า มีผู้กล่าวถึงสลา คุณวุฒิในหลายแง่มุม ดังที่ พงษ์ศักดิ์ จันทรุกข (2543) นักแต่งเพลงอาวุโสคนหนึ่งของเมืองไทย ได้กล่าวถึง สลา คุณวุฒิ ว่า เป็นนักร้องที่ร้องเพลงด้วยใจจริง ๆ เป็นผู้ที่มีการพรสวรรค์ มีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง ทั้งในด้านน้ำเสียงและลีลา ทั้งนี้ด้วยความรู้ ความสามารถทำให้เข้าถึงอารมณ์เพลงผลงานของเขาจึงได้รับความนิยม ในฐานะนักแต่งเพลงนั้นนับว่าเป็นผู้ที่มีความอดทน มีความสามารถรอบด้าน สามารถแต่งเพลงได้หลายแนว ทั้งเพลงแนวสตริง ลูกทุ่ง หมอลำ ซึ่งสลา คุณวุฒิ สามารถเข้าถึงและทำได้ดีทุกรูปแบบ นักแต่งเพลงน้อยคนนักจะทำได้ ทั้งนี้เพราะเป็นเพลงที่นำฟังมาก อ่านมาก รู้มาก โดยเฉพาะในด้านการเลือกคำมาใช้นั้น สามารถใช้ได้กลมกลืน สลา คุณวุฒิ เป็นผู้ที่มีข้อมูลด้านต่าง ๆ มาก บทเพลงของเขาจะแน่นด้วยสาระ แง่คิด มีความไพเราะในท่วงทำนอง และดนตรีเพลงของเขาจึงขายได้ บางเพลงนอกจากจะได้รับความนิยมจากผู้ฟังแล้วยังมี

ยอดชายสูงมาก เช่น เพลงยาใจคนจน มียอดชายมากกว่า 8 แสนม้วน ส่งผลให้ ไมค์ ภิรมย์พร ผู้ขับร้องเป็นนักร้องแนวหน้าและบริษัทผู้ผลิตเพลงให้ความสนใจต้องการ สลา คุณวุฒิ ร่วมงานการผลิตในฐานะ นักแต่งเพลง ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า สลา คุณวุฒิ เป็นนักแต่งเพลงมือทอง สมอเพชร ในปัจจุบัน (พงษ์ศักดิ์ จันทรุกขา, 2543: สัมภาษณ์) จากการกล่าวถึง สลา คุณวุฒิ ในด้านความสามารถและงานเพลงที่มีชื่อเสียงเป็นที่นิยม จะเห็นได้จากผลการสำรวจเพลงยอดนิยมของรายการวิทยุทุกทุ่งเวทีไท F.M.90 ซึ่งได้จัดอันดับเพลงดังในแต่ละเดือนปรากฏว่า ในเดือนมีนาคม ปี พ.ศ. 2543 ผลงานเพลงของ สลา คุณวุฒิ ติดอันดับถึง 5 เพลง คือ อันดับ 4 เพลงกลิ่นแป้งแห่งความหลัง ขับร้องโดย พรชัย วรรณศรี อันดับ 5 เพลงติด ร. หัวใจ ขับร้องโดย ชาย วรรณญ อันดับ 6 เพลงพี่เฒ่าวันเขาหมั่น ขับร้องโดย แมน มณีวรรณ อันดับ 7 เพลงรองเท้าหน้าห้อง ขับร้องโดย สายัณห์ นิธิธร และอันดับ 8 เพลงนิ้วนางข้างซ้าย ขับร้องโดย ไมค์ ภิรมย์พร (เสก สนามหลวง, 2543: 71)

นอกจากนี้ บทเพลงของ สลา คุณวุฒิ ที่ว่าเป็นผลงานแห่งเกียรติยศสูงสุด คือ เพลงใต้ฟ้าเดียวกัน แต่งให้ ไมค์ ภิรมย์พร ขับร้องหน้าพระที่นั่งสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และเคยได้รับรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทานสาขานักแต่งเพลงยอดเยี่ยมปี 2541 รางวัลผู้แต่งเนื้อร้องเพลงยอดเยี่ยมรางวัลมาลัยทอง 2545 จากบทเพลงด้วยแรงแห่งรัก และในปี 2548 จากบทเพลงกำลังใจในแววตา ได้รับรางวัลเพลงยอดเยี่ยมแห่งปี ขับร้องโดย ไมค์ ภิรมย์พร ทั้งสองบทเพลง (กึ่งศตวรรษลูกทุ่งไทย, 2548: 34) ในขณะที่ จีรวัดน์ สว่างวงศ์ (2549) กล่าวถึง สลา คุณวุฒิ ว่า นาย สลา คุณวุฒิ เริ่มต้นจากการเรียนรู้เรื่องการแต่งเพลงจากความสนใจของตนเอง โดยมีทุนศิลปินจากสายเลือด คือ แม่ที่เป็นศิลปินพื้นบ้านจากนั้นจึงเริ่มเรียนรู้ลักษณะแบบครูพักลักจำกับหลายคน เช่น ศิลปินบุญมาตาบอดประจำหมู่บ้านและการฝึกฝนจากคนใกล้ชิดคือพี่ชาย จนมีความสามารถในการเขียนหนังสือ แต่งกลอน และแต่งเพลงได้ในระดับหนึ่งจากนั้นได้เริ่มศึกษา คันทวี และเรียนรู้จากครูเพลงรุ่นเก่าคือ ครูไพบูลย์ บุตรขัน และครูเพลงที่มีความชื่นชอบ ศรיתהา และมีผลงานเป็นที่ประทับใจในอดีตหลายคน เช่น ครูพงษ์ศักดิ์ จันทรุกขา ครูสุรินทร์ ภาคศิริ ครูลพ บุรีรัตน์ ครูชลธิชารทอง หรือแม้แต่ครูด้านการแต่งกลอนลำอย่าง ครูเฉลิมพล มาลาคำ และครูสุพรรณ ชื่นชม เป็นต้น (จีรวัดน์ สว่างวงศ์, 2549: 1)

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับ สลา คุณวุฒิ มีผู้ที่ได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับ สลา คุณวุฒิ ในมิติที่หลากหลายทั้งชีวประวัติ เอกลักษณะ ผลงาน รางวัล อันแสดงให้เห็นว่า ความรู้ความสามารถของ สลา คุณวุฒิ นั้น เป็นที่ประจักษ์ต่อสายตาประชาชนมาต่อเนื่องและยาวนาน ซึ่งเป็นการรันตีผลงาน สลา คุณวุฒิ อีกทางหนึ่ง ทำให้การศึกษาเพลงลูกทุ่งอีสานที่มองในมิติของผู้แต่งที่เป็น สลา คุณวุฒิ มีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น ตลอดจนเป็นการแสดงให้เห็นแนวทางในการศึกษาในมิติอื่นอีกด้วย

2.5.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลงานเพลงของสลา คุณวุฒิ

จากการค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ สลา คุณวุฒิ ด้วยความรู้ ความสามารถ เอกลักษณะ เฉพาะตัวในการแต่งเพลงลูกทุ่งอีสาน ทำให้มีผู้ที่สนใจศึกษาเกี่ยวกับ สลา คุณวุฒิ ในมิติที่หลากหลาย ดังที่ เพิ่มพร ธนสีลังกูร (2544) ได้ศึกษาเรื่อง วิเคราะห์วรรณกรรมเพลงของสลา คุณวุฒิ เพื่อศึกษา ทักษะของผู้ประพันธ์ รูปแบบการใช้ภาษาที่กรากฏในวรรณกรรมเพลงของสลา คุณวุฒิ จำนวน 162 พบว่า ผู้ประพันธ์มีทักษะในการนำเสนอเกี่ยวกับการดำเนินชีวิต การประกอบอาชีพ ลักษณะ บ้านเรือน การแต่งกาย การบริโภคอาหาร สิ่งบันเทิงและเศรษฐกิจ ทักษะเกี่ยวกับค่านิยมได้แก่ การศึกษาอบรม สตรี ความรัก การเลือกคู่ครอง ครอบครัว การเมืองการปกครอง ทักษะเกี่ยวกับ ศาสนา ได้แก่ ความเชื่อและชนบประเพณี ทักษะเกี่ยวกับการนับถือศาสนาของคนในชนบท ได้แก่ ความเชื่อเรื่องเวรกรรมบาปบุญ เรื่องวาสนาหรือพรหมลิขิต อำนาจ สิ่งศักดิ์สิทธิ์และวิญญาณไสย ศาสตร์ ประเพณีทางพุทธศาสนา ประเพณี นักษัตถุคษ์ ประเพณีเกี่ยวกับชีวิตและประเพณีท้องถิ่น

ต่อมา ในปี พ.ศ. 2549 อลิสา เลี้ยงรื่นรมย์ (2549) ได้ศึกษาเรื่อง สีสลาภาษาในเพลง ลูกทุ่งของสลา คุณวุฒิ จุดประสงค์เพื่อศึกษาสีลาภาษา ด้านลักษณะการใช้ภาษาซึ่งประกอบด้วย การใช้คำ การใช้ประโยค การใช้โวหาร และการใช้สำนวน และศึกษาเนื้อหาในเพลงลูกทุ่งของสลา คุณวุฒิ ผลการศึกษาพบว่า มีลักษณะการใช้คำที่สื่ออารมณ์ของมนุษย์ทุกด้าน ใช้คำสัมผัสพยัญชนะ และสระ ใช้คำซ้ำ คำซ้อน คำหลาก เพื่อสื่อความหมาย ทั้งความหมายโดยตรงและความหมายโดยนัย มีการใช้คำภาษาต่างประเทศ การใช้คำเลียนเสียงพูด สร้างคำใหม่ตามแนวเทียบเดิมที่มีอยู่แล้ว มีการ ใช้ประโยคบอกเล่า ประโยคคำถาม ประโยคคำสั่ง และประโยคขอร้องหรือชักชวน มีการใช้อุปมา โวหาร อุปลักษณ์ สมพจมาย นามนัย บุคลาธิษฐาน ปฏิปุจฉา มีการใช้ทั้งสำนวนเก่าและสำนวนใหม่ มีเนื้อหาเพลงเกี่ยวกับความรักและความผิดหวัง ความหลังและการรอคอย คติธรรม ภาษิตสอนใจ และเพลงสร้างสรรค์สะท้อนสังคม จะเห็นได้ว่าจุดประสงค์ของการศึกษาผลงานเพลงของสลา คุณวุฒิ มีความหลากหลาย ซึ่งเป็นตอกย้ำให้เห็นถึงความน่าสนใจในการศึกษาผลงานของการศึกษาผลงาน ของสลา คุณวุฒิ

นอกจากนี้ นิพนธ์ สุวรรณรงค์ (2549) ยังได้ศึกษาเรื่อง ศึกษาวิเคราะห์ผลงานเพลงไทย ลูกทุ่งประพันธ์โดยสลา คุณวุฒิ เพื่อศึกษาชีวประวัติ โครงสร้างทำนองเพลง และการสร้างคำร้องเพลง ไทยลูกทุ่งของสลา คุณวุฒิ ผลการศึกษาพบว่า สลา คุณวุฒิ เกิดเมื่อวันที่ 2 เมษายน พ.ศ. 2505 ที่ บ้านนาหมอม้า ตำบลหมอม้า อำเภอมือง จังหวัดอำนาจเจริญ เกิดในครอบครัวชาวนา เติบโตมาใน วิถีชีวิตแบบชนบททอีสานจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาจากโรงเรียนป่าติ้ววิทยา ระดับอุดมศึกษา จากวิทยาลัยครูอุบลราชธานี มีความสนใจในการแต่งเพลงมาตั้งแต่เด็ก ผลงานที่สร้างชื่อ เช่น กระทง หลงทาง ยาใจคนจน ต้องมีสักวัน และดอกหญ้าในป่าปูน ได้รับรางวัลเกียรติยศสาขาผู้ประพันธ์คำ ร้องเพลงไทยลูกทุ่งชายยอดเยี่ยม รางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน ใน พ.ศ. 2541 ผู้ประพันธ์

ทำนองเพลงไทยลูกทุ่งชายยอดนิยม รางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน ใน พ.ศ. 2542 และพ.ศ. 2545 ได้รับปริญญามหาบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาภาษาไทย จากมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ปัจจุบันมีผลงานเพลงจำนวนมากทั้งเพลงเพื่อชีวิต หมอลำ และเพลงไทยลูกทุ่ง จนได้รับฉายา “นักประพันธ์มือทอง” ด้านทำนองเพลง พบว่า มีรูปแบบทวิบท ทำนองที่พบมากที่สุดอยู่ในโหมตต่อเรียน และบันไดเสียงไดอาโทนิค ทำนองเพลงแต่ละท่อนแบ่งได้เป็น 3-4 วลี ในคำร้องพบว่า เป็นวรรณกรรมประเภทกลอนตลาด คล้ายกลอนสุภาพ มีคำไม่แน่นอนแปรผันไปตามความเหมาะสมของเพลง มีจุดเด่นในการเลือกใช้คำอุปมา คำร่วมสมัย ให้เกิดความหมายที่ชัดเจนไพเราะทำให้เกิดความสะเทือนใจ

ในขณะที่ ไพศาล ปิ่นเกตุ (2559) ได้ศึกษาเรื่อง การสื่อสารโวหารภาพพจน์ในบทเพลงลูกทุ่งที่ประพันธ์โดยสลา คุณวุฒิ เพื่อศึกษาการสื่อสารโวหารภาพพจน์และการสื่อความหมายในบทเพลงลูกทุ่ง พบว่า การสื่อโวหารภาพพจน์เป็นการสื่อสารด้วยโวหารภาพพจน์ 12 ประเภท คือ ปฏิภาคพจน์ อติพจน์ ปฏิปุจฉา อุปมา อุปลักษณะ อุทาหรณ์ สมพจน์ย บุคลาธิษฐาน นามนัย อาวัตพากย์ ปฏิรูปพจน์ และปฏิวาหะ มีการสื่อความหมายด้วยความหมายตรง และความหมายแฝง โดยส่วนใหญ่จะใช้เทคนิคการสื่อความหมายแบบเกินจริงในบทเพลง

จากการค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับ สลา คุณวุฒิ ที่กล่าวมาข้างต้นนั้น แสดงให้เห็นว่า ในการศึกษาบทเพลงลูกทุ่งไทยหรือบทเพลงลูกทุ่งอีสานก็ตาม ในการศึกษามิติของผู้แต่งเพลงนั้นมีความน่าสนใจในแง่ความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะบุคคลในการถ่ายทอดภาษาในงานเพลง ซึ่งในมิติผู้แต่งของสลา คุณวุฒิ นั้น มีทั้งมิติทางด้านภาษา และด้านสังคม ในขณะเดียวกันจากการที่ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเรื่อง วาทกรรมความจนในบทเพลงลูกทุ่งอีสานของสลา คุณวุฒิ ผู้วิจัยได้สังเกตเห็นแนวทางในการศึกษา ความแตกต่าง การวิเคราะห์ประเด็นที่เป็นมิติใหม่ให้มีความน่าสนใจ ตลอดจนนำมาประยุกต์ใช้ในงานวิจัยให้มีความชัดเจน ตรงไปตรงมา และเกิดประโยชน์งานวิจัยอย่างสูงสุด

กล่าวโดยสรุปจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ในการศึกษาเรื่อง “วาทกรรมความจนในบทเพลงลูกทุ่งอีสานของสลา คุณวุฒิ” ซึ่งประกอบด้วยกับวาทกรรม กลวิธีทางภาษา ความจน เพลงลูกทุ่งอีสาน และสลา คุณวุฒิ นั้น ถือว่าครอบคลุมทุกประเด็นในการศึกษา อีกทั้งเป็นแนวทางทางในการวิเคราะห์ที่ได้เป็นอย่างดี นับว่าเป็นประโยชน์ต่อผู้วิจัยอย่างมากในการนำไปใช้เป็นแนวทางและหลักเกณฑ์ในการศึกษา วาทกรรมความจนในบทเพลงลูกทุ่งอีสานของสลา คุณวุฒิ ซึ่งในรายละเอียดผู้วิจัยจะนำผลจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวไปประยุกต์ใช้ในงานวิจัยนี้ให้มีประสิทธิภาพอย่างสูงสุด ซึ่งผู้วิจัยจะนำเสนอในบทอื่นต่อไป

บทที่ 3

วาทกรรมความจนในบทเพลงลูกทุ่งอีสานที่ประพันธ์โดยสลา คุณวุฒิ

บทนี้ผู้วิจัยได้วิเคราะห์วาทกรรมความจนในบทเพลงลูกทุ่งอีสานที่ประพันธ์โดยสลา คุณวุฒิ โดยใช้ข้อมูลในการศึกษาจาก www.youtube.com ศึกษาถึงการประกอบสร้างทางภาษาที่สะท้อนความหมาย อำนาจทางภาษาที่เกี่ยวข้องกับความจนที่แฝงอยู่ในบทเพลงลูกทุ่งอีสาน ซึ่งบทเพลงลูกทุ่งอีสานเป็นบทเพลงที่สะท้อนถึงสภาพสังคมรวมถึงบริบทต่าง ๆ ของภาคอีสานในมิติที่หลากหลาย นอกจากนี้ในด้านของอิทธิพลทางภาษา วาทกรรมความจนในบทเพลงลูกทุ่งอีสานนอกจากจะมีอิทธิพลในการครอบงำ ความเชื่อ ความจริงบางประการแล้วยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการระบายความคับข้องใจอันไม่อาจสื่อสารได้โดยทั่วไปเนื่องมาจากการกดขี่ กีดกันด้วยจารีตบางอย่างทางสังคมที่เคลือบแฝงอยู่หรือเหตุผลอื่นใดก็ตาม

มิเชล ฟูโกต์ (Michel Foucault) กล่าวว่า ระบบและกระบวนการในการสร้าง/ผลิตเอกลักษณ์และความหมายให้กับสรรพสิ่งต่าง ๆ ในสังคมที่ห่อหุ้มเราอยู่ ไม่ว่าจะเป็นความรู้ ความจริง อำนาจหรือตัวตนของเราเอง นอกจากนี้วาทกรรมยังทำหน้าที่ที่ตรงสิ่งที่สร้างขึ้นให้ดำรงอยู่เป็นที่ยอมรับของสังคมในวงกว้าง ขณะเดียวกันวาทกรรมก็ทำหน้าที่เก็บกด ปิดกั้น มิให้เอกลักษณ์และความหมายบางอย่างเกิดขึ้นหรือทำให้เอกลักษณ์หรือความหมายของบางอย่างที่ดำรงอยู่แล้วในสังคมเลือนหายไปพร้อม ๆ กันด้วย (ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. 2547 : 31) จะเห็นได้ว่าวาทกรรมในทัศนะของฟูโกต์ นอกจากจะเป็นการให้ความหมายให้กับสรรพสิ่งต่าง ๆ แล้วยังหมายรวมถึงการเก็บกด ปิดกั้นร่วมด้วยเช่นกัน

วาทกรรมในทัศนะของฟูโกต์นอกจากเป็นเรื่องของภาษา การตีความ ความหมาย การปฏิบัติการโดยตรงของภาษาแล้ว ฟูโกต์ได้หมายรวมถึงความคิด ความเชื่อ จารีตต่าง ๆ ในสังคมไว้ด้วย ซึ่งเป็นแนวคิดที่สอดคล้องกับแนวทางการวิเคราะห์ของผู้วิจัย โดยผู้วิจัยได้ใช้ในการวิเคราะห์วาทกรรมความจนในบทเพลงลูกทุ่งอีสานที่ประพันธ์โดยสลา คุณวุฒิ ประกอบด้วย

- 3.1 ความจน คือ การด้อยโอกาสและสถานะทางสังคม
- 3.2 ความจน คือ การดิ้นรนและการพลัดพราก
- 3.3 ความจน คือ การหล่อหลอม ความเชื่อและความศรัทธา
- 3.4 ความจน คือ เครื่องมือคัดคน

รายละเอียดดังนี้

3.1 ความจน คือ การด้อยโอกาสและสถานะทางสังคม

ในวาทกรรมความจนในบทเพลงลูกทุ่งอีสานที่ประพันธ์โดยสลา คุณวุฒิ พบการให้ความหมายของวาทกรรมในลักษณะการด้อยโอกาสทางการศึกษาหรือขาดโอกาสทางการศึกษา ซึ่งเป็นปัญหาหลักและเป็นปัญหาสำคัญเพราะความจน เนื่องจากการศึกษาที่สูงจำเป็นต้องมีทุนทรัพย์ และเมื่อไม่มีทุนทรัพย์นั้นแสดงว่าต้องขาดโอกาสทางการศึกษา หรือได้รับการศึกษาตามมาตรฐานการบริการของภาครัฐเท่านั้น ซึ่งไม่เพียงพอต่อการประกอบอาชีพเฉพาะที่นำมาซึ่งรายได้ที่สูง จึงเป็นเหตุให้วัฏจักรความจนวนเวียนอยู่ในสังคมต่อไป ในวาทกรรมความจนในบทเพลงลูกทุ่งอีสานที่ประพันธ์โดยสลา คุณวุฒิ พบวาทกรรมความจนเงินทองเป็นเหตุให้ด้อยโอกาสทางการศึกษา ดังตัวอย่างจากบทเพลงขอสิทธิ์แคร้งให้ ดังนี้

การศึกษาจบลงตรงตอนเริ่ม
ราชภัฏครึ่งเทอมเกิดปัญหา
ต้องหยุดเรียนเพราะเงินไม่นำพา
ก่อนเข้ามาเสี่ยงดวงในเมืองไกล

(ขอสิทธิ์แคร้งให้, 2558)

ตัวอย่างจากบทเพลงขอสิทธิ์แคร้งให้ มีการกล่าวถึงการขาดโอกาสทางการศึกษาเพราะปัญหาความจน ดังประโยคที่ว่า “การศึกษาจบลงตรงตอนเริ่ม ราชภัฏครึ่งเทอมเกิดปัญหา ต้องหยุดเรียนเพราะเงินไม่นำพา” หมายความว่า ต้องหยุดการศึกษาลงในช่วงเริ่มต้นเพราะไม่มีเงิน และในบริบทยังกล่าวถึงการเข้าไปทำงานในเมืองหลวง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงวัฏจักรความจนการใช้แรงงานของคนที่ยากไร้ทางการศึกษา นอกจากนี้ตัวอย่างจากบทเพลงปริญาใจ พบการกล่าวถึงการขาดโอกาสทางการศึกษาเพราะความจนเช่นกัน ดังนี้

ได้ฮักกับอ้าย เหมือนใจได้ปริญา
ชีวิตผู้สาวบ้านนา วุฒิการศึกษา มีน้อย
ขาดโอกาสเรียน เพราะจนเป็นคนเลื่อนลอย
โชคดีมีอ้ายเฝ้าคอย หยัดยื่นให้โอกาสใจ

(ปริญาใจ, 2557)

จากตัวอย่างข้างต้น เห็นได้ว่าวาทกรรมชุดนี้กล่าวไว้อย่างชัดเจนเกี่ยวกับการขาดโอกาสทางการศึกษาเพราะความจน ดังประโยคที่ว่า “ขาดโอกาสเรียนเพราะจนเป็นคนเลื่อนลอย” หมายความว่า ขาดโอกาสในการศึกษาเพราะความจน แสดงให้เห็นว่าปัจจัยด้านการเงินมีส่วนสำคัญกับการศึกษาอย่างมาก

การด้อยโอกาสทางการศึกษาเพราะความจน นับเป็นวาทกรรมในบทเพลงลูกทุ่งอีสานที่สะท้อนสังคมไทยโดยเฉพาะสังคมอีสานเกี่ยวกับการศึกษาได้เป็นอย่างดี ไม่มีความซับซ้อนในการสื่อสารสามารถรับฟังและเข้าใจได้ทันที ด้วยเหตุนี้เพลงลูกทุ่งอีสานจึงเป็นช่องทางหนึ่งที่สำคัญในการเป็นกระบอกเสียงสะท้อนสังคมเกี่ยวกับการด้อยโอกาสทางการศึกษาของผู้ที่มีฐานะยากจนอีกช่องทางหนึ่ง

ในขณะเดียวกันการด้อยโอกาสอาจหมายถึงรวมถึงความเรียบง่ายและซิดจำกัด้มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน เนื่องจากความจนเป็นตัวกำหนดซิดจำกัด้ในการใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน ทำให้ต้องดำเนินชีวิตด้วยความเรียบง่าย เพื่อลดทอนภาระค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน ในวาทกรรมความจนในบทเพลงลูกทุ่งอีสานที่ประพันธ์โดยสลา คุณวุฒิ ปรากฏวาทกรรมชุดหนึ่งที่แสดงถึง การใช้ชีวิตเรียบง่ายและมีข้อจำกัดเพราะความจน ซึ่งวาทกรรมลักษณะนี้พบได้ไม่มากนัก ดังตัวอย่างจากบทเพลงพิชซ่าหน้าเกลือ ดังนี้

สายลมวอย ๆ หลานที่มาคอย
กอดขาอ่อนแอ่ว อยากกินพิชซ่า
อยากบอกหลานว่า พิชซ่ามันแพง
เงินน้ำบ่พอ เงินเก็บสิ๊กหรอ
จ่ายหนี้ส่อยพ้อ ยังบ่พอเลยหล่า
สิโตนหลานน้อย เลยสิ้มค้อย ๆ เอาจิ้งซี่สา
จกข้าวเหนียวมา นั่งข้างกองไฟ
เดี๋ยวน้ำสิเฮ็ดพิชซ่าสุ่กิน

(พิชซ่าหน้าเกลือ, 2562)

จากตัวอย่างจากบทเพลง “พิชซ่าหน้าเกลือ” แสดงให้เห็นถึงซิดจำกัด้ในการใช้ชีวิตอันเนื่องมาจากความจน ดังที่พบในประโยค “หลานที่มาคอย กอดขาอ่อนแอ่ว อยากกินพิชซ่า” “อยากบอกหลานว่า พิชซ่ามันแพง” และ “จกข้าวเหนียวมา นั่งข้างกองไฟ เดี๋ยวน้ำสิเฮ็ดพิชซ่าสุ่กิน” หมายความว่า หลานอยากกินพิชซ่าแต่ราคามันแพง น้ำจึงเอาข้าวเหนียวมาทำพิชซ่าให้กินแทน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการมีซิดจำกัด้ในการใช้ชีวิตเพราะความจนเป็นตัวกำหนด และวาทกรรมชุดนี้สะท้อน

ความความเรียบง่ายของคนอีสานได้อย่างโดดเด่นและชัดเจน นอกจากนี้ตัวอย่างจากบทเพลง ไอ้หนุ่ม
ชุมชน พบการสะท้อนความเรียบง่ายในการใช้ชีวิตเพราะความจนเช่นกัน ดังนี้

คนจนคืออ้าย
วันวาเลนไทน์ยังไปได้หนู ก็เพราะหัวใจไร้คู่
หากินหาอยู่ บนทางดินรน
เมื่อใจอ้างว้าง ก็เปิดเพลงฟังวิทยุชุมชน
सानกะต๋าส่งร้านค้าตำบล
สุขแบบจนจน คนบ่มีแฟน

(ไอ้หนุ่มชุมชน, 2557)

จากตัวตัวอย่างข้างต้น แสดงให้เห็นว่า มีการสะท้อนวาทกรรมที่เกี่ยวกับความจนกับการใช้
ชีวิตที่เรียบง่าย ดังประโยคที่ว่า “คนจนคืออ้าย วันวาเลนไทน์ยังไปได้หนู” หมายความว่า คนยากจน
เทศกาลวันสำคัญใดก็ทำมาหากินตามปกติ และประโยคที่ว่า “सानกะต๋าส่งร้านค้าตำบล สุขแบบจน
จนคนบ่มีแฟน” หมายความว่า สานตะกร้าส่งขายให้ร้านค้าในตำบล มีความสุขในแบบของคนจนที่ไม่มี
มีคนรัก ซึ่งที่กล่าวมานี้สะท้อนให้ถึงการใช้ชีวิตเรียบง่ายของคนที่มีฐานะยากจนและวิถีชีวิตของชาว
อีสานอย่างน่าสนใจ

วาทกรรมมิติการใช้ชีวิตเรียบง่ายและมีข้อจำกัดเพราะความจนที่ปรากฏในบทเพลงลูกทุ่ง
อีสานที่ประพันธ์โดยสลา คุณวุฒิ นับว่าเป็นวาทกรรมที่สะท้อนความเรียบง่ายของคนที่มีฐานะยากจน
ตลอดจนเป็นการสะท้อนวิถีชีวิตของคนอีสานได้เป็นอย่างดี แม้ว่าททกรรมชุดนี้ไม่ได้มีการขบขันโดยใช้
ถ้อยคำที่สะท้อนอารมณ์ แต่นำเสนอโดยวิธีที่เรียบง่ายโดยอาศัยบริบทช่วยเสริมให้วาทกรรมมีความ
สมบูรณ์และชัดเจนมากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ในปัจจุบันปัจจุบันปฏิเสธไม่ได้ว่าสังคมมีการให้ความสำคัญกับผู้ที่มิฐานะร่ำรวย
สังเกตได้จากบุคคลที่สถานะทางสังคมที่ดีมักมาพร้อมกับฐานะที่ดี และไม่สามารถปฏิเสธอีกได้ว่าเงิน
คือตัวขับเคลื่อนกลไกต่าง ๆ ในสังคมแทบทั้งสิ้น สังเกตได้จากเรื่องใกล้ตัวอย่างการใช้ชีวิตประจำวัน
ค่าสาธารณูปโภคต่าง ๆ เป็นต้น ดังนั้นฐานะด้านการเงินกับฐานะทางสังคมย่อมดำเนินควบคู่กันโดย
ปริยาย ในวาทกรรมความจนในบทเพลงลูกทุ่งอีสานที่ประพันธ์โดยสลา คุณวุฒิ พบการนำเสนอวาท
กรรมเกี่ยวกับความจนกับการด้อยสถานะทางสังคม ดังตัวอย่างบทเพลงก้ออนดินริมทาง ดังนี้

คนจนคืออ้าย ถึงตายก็ไม่เป็นข่าว
อยู่ในห้องเช่า กินข้าวกับปลากระป๋อง
เรื่องต๋อยเรื่องดี ไม่มีอยู่ในสมอง
นิสัยที่ยังบกพร่อง ก็คือชอบมองคนสวย

(ก้อนดินริมทาง, 2564)

จากตัวอย่างข้างต้น ปรากฏประโยคที่แสดงให้เห็นถึงสถานะทางสังคมที่ว่า “คนจนคืออ้าย ถึงตายก็ไม่เป็นข่าว” หมายความว่า คนจนอย่างพี่ถึงตายไปก็ไม่เป็นข่าว กล่าวคือ คนที่ยากจนหากเสียชีวิตไปก็ไม่ได้เป็นที่เลื่องลือจนทุกคนรับรู้ วาทกรรมนี้จึงใจแสดงให้เห็นถึงคนที่ยากจนที่ไม่มีสถานะทางสังคม

วาทกรรมในมิติความจนเงินทองที่พบในบทเพลงลูกทุ่งอีสานที่ประพันธ์โดยสลา คุณวุฒิ เป็นวาทกรรมที่พบมากที่สุด ในมิติความจนทั้งหมด ล้วนแต่เป็นการนำเสนออำนาจของภาษาที่เกี่ยวข้องกับความจริงในสังคมทั้งสิ้น นับว่ามีประโยชน์ในการสะท้อนความจริงในสังคม อีกทั้งยังเป็นการกระตุ้นเตือนคนในสังคมให้ตระหนักถึงสถานะความเป็นมนุษย์มากกว่าฐานะทางการเงิน

3.2 ความจน คือ การดิ้นรนและการพลัดพราก

การต่อสู้ ดิ้นรน และอดทนเป็นทางออกหนึ่งในการเอาชนะปัญหาความจน ในมิติวาทกรรมความจนเงินทองในวาทกรรมความจนในบทเพลงลูกทุ่งอีสานที่ประพันธ์โดยสลา คุณวุฒิ พบการสื่อความหมายวาทกรรมในลักษณะการต่อสู้ ดิ้นรน และอดทนในลักษณะที่หลากหลายและน่าสนใจ รายละเอียดดังตัวอย่างจากบทเพลงต้นทางคือฮัก ปลายทางคือเฮา ดังนี้

เบิ่งทางสีไปคือไกลแท้
หันเบิ่งหน้าคนรอ คือท้อแท้แต่คนดี
อดสำเอาเพราะเฮามั่นจน
การดิ้นรนนั้นคือหน้าที่
ห้ามน้ำตาแทนดี
อย่ารินไหลใจอ้ายสิหล่น

(ต้นทางคือฮัก ปลายทางคือเฮา, 2560)

จากตัวอย่างที่กล่าวมา ประโยคที่แสดงถึงการต่อสู้ดิ้นรน ได้แก่ “อดสำเอาเพราะเฮมันจน การดิ้นรนนั้นคือหน้าที่” หมายความว่า ต้องมีความอดุ่ส่ำห์ พยายามเพราะเราจน การดิ้นรนคือสิ่งที่ต้องทำ แสดงให้เห็นว่า ความจนคือสิ่งที่ผลักดันให้ดิ้นรน เช่นเดียวกับตัวอย่างจากบทเพลงบ่กล้าท้อพ่อแม่ยังจน ดังนี้

หน่กอยู่ครับ ยอมรับว่าหน่กอยู่
ดิ้นรนบนหนทางสู้ ของคนที่ต้นทุนต่ำ
หอบฝืนจากบ้านมาไกล แต่เส้นชัยก็เหมือนใจดำ
ใกล้ลี้ถึงก็เทียวลี้มคว่ำ ซ้ำ ๆ วน ๆ อย่างนั้น

(บ่กล้าท้อพ่อแม่ยังจน, 2563)

ตัวอย่างนี้ พบชุดคำที่แสดงให้เห็นถึงการดิ้นรนคือ “ดิ้นรนบนหนทางสู้” และชุดคำที่แสดงถึงความจนคือ “คนที่ต้นทุนต่ำ” วาทกรรมชุดนี้แสดงถึงการต่อสู้ดิ้นของคนยากจนที่มาทำงานในต่างถิ่น แสดงให้เห็นถึงการต่อสู้ดิ้นรนเพราะความจนเป็นแรงผลักดันนั่นเอง นอกจากนี้ตัวอย่างจากบทเพลงหยาดเหงื่อเพื่อแม่เป็นอีกตัวอย่างที่มีความน่าสนใจ ดังนี้

ลูกทำงานหนัก เพราะอยากเห็นแม่พักผ่อน
จิตใจอาวรณ ถึงตอนแม่นั้นลำเค็ญ
ชินสวยสักฝืน เสื่อตัวงามบ่เคยได้เห็น
เลี้ยงลูกบนทางลำเค็ญ ลูกเห็นแม่เหนื่อยมาพอ

(หยาดเหงื่อเพื่อแม่, 2558)

จากตัวอย่างข้างต้น กล่าวถึงการต่อสู้ดิ้นรนเพื่อฟันฝ่าฟันปัญหาความจน พบในประโยคที่ว่า “ลูกทำงานหนัก เพราะอยากเห็นแม่พักผ่อน” นอกจากนี้ความจนที่กล่าวถึงยังเป็นการนำประสบการณ์ความจนและความลำบากที่ได้พบจากผู้ที่เป็นแม่อีกด้วย ดังที่พบในประโยคว่า “จิตใจอาวรณ ถึงตอนแม่นั้นลำเค็ญ” และ “เลี้ยงลูกบนทางลำเค็ญ ลูกเห็นแม่เหนื่อยมาพอ” และวาทกรรมชุดนี้ยังพบการสอดแทรกนัยยะของความกตัญญูอีกด้วย นอกจากนี้ในบทเพลงลูกทุ่งอีสานจะมีการกล่าวถึงการต่อสู้ดิ้นรนของผู้ชายแล้ว ยังพบการกล่าวถึงการต่อสู้ดิ้นรนของผู้หญิงที่มีความจนเป็นแรงผลักดันด้วยเช่นกัน ดังตัวอย่างจากบทเพลงห่อข้าวสาวบ้านนอก ดังนี้

มีเพียงความฝันและพรสวรรค์ด้านการร้องเพลง

มีความจนคอยปิดกั้นแรง

รทมอเตอร์ใจแล่นไปข้างหน้า

บางมือก็อึดบางมือก็อยู่กับหยดน้ำตา

อดทนเอาแต่ฮีโร่

เสียงยายแว่วมาทุกคราที่ท้อ

(ห่อข้าวสาวบ้านนอก, 2566)

จากตัวอย่าง มีการกล่าวถึงความจนที่ทำหน้าที่ในการผลักดันให้ฟันฝ่าไปข้างหน้า ในประโยค “มีความจนคอยปิดกั้นแรงรทมอเตอร์ใจแล่นไปข้างหน้า” ซึ่งเปรียบเทียบความจนเป็นผู้ปิดรทมอเตอร์ไซค์ให้ขับเคลื่อนไปข้างหน้า คล้ายการดิ้นรนไปข้างหน้าเพื่อเอาชนะความจน นอกจากนี้ยังพบข้อความที่กล่าวถึงความอดทนในประโยคที่ว่า “อดทนเอาแต่ฮีโร่ เสียงยายแว่วมาทุกคราที่ท้อ” วาทกรรมชุดนี้ได้แสดงถึงความจนคือแรงผลักดันให้ต่อสู้ดิ้นรนได้อย่างสมบูรณ์และมีความสร้างสรรค์

วาทกรรมความจนเงินทอง คือ แรงผลักดันให้ต่อสู้ ดิ้นรนและอดทน ที่พบในบทเพลงลูกทุ่งอีสานที่ประพันธ์โดยสลา คุณวุฒิ เป็นชุดวาทกรรมที่มีองค์ประกอบด้วยความจน การดิ้นรน ความพยายาม ความอดทน รวมถึงการให้กำลังใจ และมีการสอดแทรกคุณธรรม เช่น ความกตัญญู เป็นต้น

ในขณะเดียวกันสังคมชนบทอีสานกับการย้ายถิ่นฐานการประกอบอาชีพ ไม่อาจปฏิเสธได้ว่าความจริงนี้เกิดขึ้นมาอย่างยาวนาน ในอดีตสภาพภูมิประเทศของภาคอีสานเป็นพื้นที่แห้งแล้งและมีประชากรจำนวนมาก จึงขาดความสมดุลระหว่างประชากรกับความต้องการอาชีพ ทำให้ผู้คนในชนบทอีสานได้มีการโยกย้ายถิ่นฐานในการทำมาหากิน โดยเฉพาะการเข้ามาทำงานในเมืองหลวงที่เปรียบพร้อมไปด้วยโรงงานที่ต้องการแรงงานในการขับเคลื่อนกิจการจำนวนมากและอีกหลากหลายสาขาอาชีพที่รอรองรับแรงงานอยู่ ในวาทกรรมความจนในบทเพลงลูกทุ่งอีสานที่ประพันธ์โดยสลา คุณวุฒิ ในมิติความจนเงินทอง ความหมายของวาทกรรมที่พบรองลงมาจากวาทกรรมความจนเงินทอง คือ ความรักที่ไม่สมหวัง นั่นคือการพลัดพรากถิ่นฐานบ้านเกิด ซึ่งเป็นการสะท้อนสภาพสังคมอีสานอย่างชัดเจน ดังตัวอย่างจากบทเพลงแคนลาคอน ดังนี้

จำเป็นต้องไป ทั้งที่ใจอยากอยู่

ทางข้างหน้าบู้ แต่สู้ต้องสู้ให้ได้แน่นอน

ความจนบังคับ ให้จำรับบทคนจร

จากนาข้ามหานคร อุปกรณ์หากินคือแรง

(แคนลาคอน, 2562)

จากตัวอย่างข้างต้น ประโยคที่ว่า “ความจนบังคับ ให้รับบทคนจร จากนาเข้ามานคร
อุปกรณ์หากินคือ” หมายความว่า ความจนบีบบังคับให้เข้ามาประกอบอาชีพในเมืองหลวงคือ
กรุงเทพมหานครและมีแรงงานเป็นสิ่งสำคัญในการทำงาน จะเห็นได้ว่าวาทกรรมชุดนี้แสดงให้เห็นถึง
อำนาจของภาษาอย่างเด่นชัดในการแสดงให้เห็นถึง “การบีบบังคับ” ของความจนที่ทำให้ต้องเข้ามา
ทำงานในเมืองหลวง และการชี้ให้เห็นว่าใช้ “แรง” เป็นสำคัญในการทำงาน ทำให้อนุมานได้ว่าในการ
เข้าเมืองหลวงมาทำงานครั้งนี้เป็นการใช้แรงงานเพื่อหารายได้นั้นเอง นอกจากนี้เนื้อหาจากบทเพลง
ไปรวยเอาดาบหน้า เป็นอีกตัวอย่างหนึ่ง que แสดงให้เห็นถึงการถูกบีบบังคับจากความจน ดังนี้

ย่อนความจนมาบีบเค้น มาบีบเค้น
ถีบเรากระเด็นจากบ้านนา
คิดฮอดสำไ้ กะตัดใจลา
ขอไปรวยเอาดาบหน้า
จึงกลับมา ล้างแค้นความจน

(ไปรวยเอาดาบหน้า, 2563)

จากตัวอย่างที่กล่าวมา พบการใช้ภาษาที่มีความน่าสนใจในการขบขันวาทกรรมความจน
เงินทอง กล่าวคือ จากประโยคที่ว่า “ย่อนความจนมาบีบเค้น มาบีบเค้น” แสดงให้เห็นถึงอำนาจและ
อิทธิพลของความจนที่บีบบังคับ อีกทั้งใช้คำว่า “ถีบ” ซึ่งเป็นกริยาที่ไม่สุภาพและรุนแรง เพื่อขบขัน
ให้เห็นถึงอิทธิพลของความจนดังในประโยคที่ว่า “ถีบเรากระเด็นจากบ้านนา” และในประโยค “คิด
ฮอดสำไ้ กะตัดใจลา ขอไปรวยเอาดาบหน้า จึงกลับมาล้างแค้นความจน” ประโยคนี้ยังแสดงให้เห็นถึง
ร้ายแรงของความจนที่ทำให้เกิดความความแค้นใจจนต้องกลับมาล้างแค้นตัวอย่างจากบทเพลงฝืนยัง
ไกลใจยังหนาว เป็นอีกตัวอย่างที่แสดงให้เห็นถึงการต้องไปทำงานต่างถิ่นโดยไม่เลือกว่าหญิงหรือชาย
ดังนี้

บู้คือกัน ว่าอีกก็วันก็คืนหละหนอ
สาว ตจว. กับฝืนที่ร้อจะหากันเจอ
ถูกความจนผลัก ไกลแผ่นดินฮักหลายปีแล้วแต่
ก็สู้ก็ทนเสมอ กับความจริงบนทางจน ๆ

(ฝืนยังไกลใจยังหนาว, 2559)

จากตัวอย่างข้างต้น แสดงให้เห็นถึงหญิงสาวต่างจังหวัดคนหนึ่งต้องไปทำงานต่างถิ่น เพื่อเอาชนะปัญหาความจนที่ตนต้องเผชิญ โดยไม่รู้ว่าจะต้องสู้อีกนานแค่ไหน ในตัวอย่างนี้คล้ายกับตัวอย่างในเพลงไปรวยเอาดาบหน้า ในการเลือกใช้คำที่เป็นการขบขันให้เห็นถึงอำนาจของความจนว่ามีความรุนแรง โดยในตัวอย่างนี้ใช้คำว่า “ผลึก” ในบริบทประโยค “ถูกความจนผลึกไกลแผ่นดินอีกหลายปีแล้วเต๊อ” สื่อถึงการถูกความจนผลึกให้ต้องไกลถิ่นฐานบ้านเกิดของตนเองนั่นเอง จากตัวอย่างจากสองบทเพลงที่กล่าวมาข้างต้น มีความโดดเด่นในการเลือกใช้คำเพื่อให้วาทกรรมสะท้อนความรู้สึกและรับรู้ถึงอำนาจของความจนได้เป็นอย่างดี ตัวอย่างบทเพลงเพื่อแม่แพ็บได้ เป็นตัวอย่างหนึ่งที่ใช้ตัวละครหญิงสาวในการไปทำงานต่างถิ่น ดังนี้

เขียนคำแม่สอน
เป็นกลอนติดไว้ข้างฝา
เลิกงานกลับมา
อ่านทวนให้จำคำสอน
เรียนรู้สู้งาน
อย่าลืมบ้านเกิดเมืองนอน
ครอบครัวเรายังเดือดร้อน
แม่พร่ำสอนก่อนไกลบ้านมา

(เพื่อแม่แพ็บได้, 2557)

จากตัวอย่างข้างต้น แสดงให้เห็นถึงหญิงสาวคนหนึ่งต้องมาทำงานต่างถิ่นดังที่ปรากฏในประโยคที่ว่า “แม่พร่ำสอนก่อนไกลบ้านมา” และใช้ชุดคำว่า “เดือดร้อน” ที่สื่อถึงความจน นอกจากนี้ตัวอย่างจากบทเพลง “มาจากดิน” มีการกล่าวถึงชีวิตหญิงสาวที่พลัดพรากจากถิ่นฐานบ้านเกิดเช่นกัน ดังนี้

คนมาจากดิน
บ่เคยลืมถิ่นความจน
ถึงฟ้ามันดล
ให้เดินพันความเขี้ยวใจ
ก็ปีที่เราจากเงาบ้านนาสู่ฟ้าเมืองไกล
เสื่อร้อยเก้าเก้ากระเป่าหนึ่งใบ
กบวุดมิมอปลายยังจำได้ดี

(มาจากดิน, 2558)

จากตัวอย่างบทเพลง “มาจากดิน” เป็นการกล่าวถึงชีวิตหญิงสาวที่ต้องจากบ้านเกิด ดังที่ปรากฏในประโยคที่ว่า “ก็ปีที่เรามาจากบ้านมาสู่ฟ้าเมืองไกล” และประโยคที่ว่า “คนมาจากดินไม่เคยลืมถิ่นความจน” ยังแสดงให้เห็นถึงการไม่เคยลืมถิ่นฐานบ้านเกิดของตนเองที่จากมา อันเป็นเอกลักษณ์หนึ่งของผู้คนในสังคมชนบทที่มีความรักและหวงแหนบ้านเกิดของตน นอกจากบทเพลงลูกทุ่งอีสานจะกล่าวถึงการพลัดพรากถิ่นของตนแล้ว ยังมีการกล่าวถึงการได้กลับไปยังบ้านเกิด ดังตัวอย่างจากบทเพลงปลาร้าคื่นถีน ดังนี้

ได้ฤกษ์ยามข้าวเหนียวคื่นนา
 ได้เวลาปลาร้าคื่นถีน
 ลูกอีสานจากบ้านมาหากิน
 จะย้อนคื่นถีนผืนดินมารดา
 จากบ้านนามาพร้อมความจน
 กระเสือกกระสนสู้ทนฟันฝ่า
 มาอยู่เมื่อกรุงละทำงานแลกเงินตรา
 งานใด ๆ ก็ขอให้ได้เงินมา
 หนึ่งปีพอถึงเวลา
 คนลูกปลาร้าจึงกลับมาบ้านเฮา

(ปลาร้าคื่นถีน, 2558)

ตัวอย่างข้างต้นจากบทเพลงปลาร้าคื่นถีน แสดงถึงลักษณะความจนเป็นเหตุให้ต้องจากถิ่นฐานเพื่อไปทำงาน ดังประโยคที่ว่า “ลูกอีสานจากบ้านมาหากิน” และ “จากบ้านนามาพร้อมความจน” ซึ่งหมายถึงต้องจากบ้านเพื่อไปทำมาหากินเพราะความจนนั่นเอง นอกจากนี้ยังพบการกล่าวถึงวาระที่ต้องกลับไปเยี่ยมเยือนบ้านเกิดเมื่อถึงเวลาอันสมควร ดังตัวอย่างว่า “หนึ่งปีพอถึงเวลา คนลูกปลาร้าจึงกลับมาบ้านเฮา” สะท้อนให้เห็นว่าคนอีสานยังมีความหวงหาบ้านเกิดเมืองนอนของตนเองอยู่เสมอ มิติวาทกรรมความจน คือ การพลัดพรากถิ่นฐานบ้านเกิด ในบทเพลงลูกทุ่งอีสานที่ประพันธ์โดยสลา คุณวุฒิ กล่าวได้ว่าเป็นการสร้างสรรค์ชุดภาษาที่มีการขับเน้นให้เห็นถึงความรุนแรง และความร้ายแรงของความจนที่ทำให้ผู้คนต้องมีการพลัดพรากจากถิ่นฐานบ้านเกิด เพื่อไปทำงานหาเงินมาหาจุนเจือครอบครัวและเอาชนะความจน โดยมีการใช้ถ้อยคำที่สะท้อนอารมณ์ เพื่อให้รับรู้ถึงการสื่อความหมายของวาทกรรมด้วยอำนาจของภาษาที่หนักหน่วง

3.3 ความจน คือ การล่อหลอม ความเชื่อและความศรัทธา

การล่อหลอมคนด้วยการเรียนรู้จากประสบการณ์ นับว่าเป็นการใช้ประสบการณ์ในทางที่เกิดประโยชน์ เนื่องจากประสบการณ์คือการผ่านกระบวนการลงมือปฏิบัติและนำมาใช้สอนตนเองในอนาคต ขณะเดียวกันปัญหาความจนหากมองอย่างมีสติก็จะเกิดประโยชน์เช่นกัน ในบทเพลงลูกทุ่งอีสานที่ประพันธ์โดยสลา คุณวุฒิ พบว่าททกรรมความจนในฐานะเป็นครูผู้ให้ความรู้ดังตัวอย่างจากบทเพลงแต่ทุกดวงใจที่ไกลบ้าน ดังนี้

หัวใจไกลบ้านมีอาจารย์ชื่อความจน
สอนวิชาอดทนฝึกอยู่ปนคนบ้านเขา
มาเพื่อหาทางกลับตั้งรับกับทุกความเศร้า
เหมือนคนรับจ้างเหมาแลกเงินเขาด้วยแรงงาน

(แต่ทุกดวงใจที่ไกลบ้าน, 2563)

จากตัวอย่างที่กล่าวมา แสดงให้เห็นการยกให้ความจนเป็นครู ดังในประโยคที่ว่า “หัวใจไกลบ้าน มีอาจารย์ชื่อความจน สอนวิชาอดทนฝึกอยู่ปนคนบ้านเขา” หมายความว่า ยกให้ความจนเป็นครูสอนวิชาอดทน ฝึกฝนการอยู่ต่างถิ่นและแวดล้อมด้วยบริบทที่เป็นจุดมุ่งหมาย นอกจากนี้ตัวอย่างจากบทเพลงลูกสาวที่ราบสูง ได้ยกความจนให้เป็นครูเช่นเดียวกัน ดังนี้

จากดินแดนเสียงแคนดอกคูน
ความจนสอนวิชาเข้มแข็ง
ความแห้งแล้งฝึกย่ำทางสายฝุ่น
อยากได้ฮักงาม ๆ ค้ำจุน
สีได้มีบุญก้าวผ่านความล้ายามมีน้ำตา

(ลูกสาวที่ราบสูง, 2562)

จากตัวอย่างข้างต้น พบการกล่าวยกย่องให้ความจนเป็นครู ดังประโยคที่ว่า “ความจนสอนวิชาเข้มแข็ง” หมายความว่า ความจนเป็นครูสอนวิชาเข้มแข็ง แวดล้อมด้วยบริบทการก้าวผ่านความยากลำบาก วาทกรรมชุดนี้เป็นอีกวาทกรรมหนึ่งที่มีความโดดเด่นในการให้ความหมาย เนื่องจากมีได้มุ่งให้ความจนสือไปในทางบั่นทอนจิตใจเพียงเท่านั้น แต่กลับมองความยากลำบากในมิติที่เป็นคติ

สอนใจและจรรโลงใจ นับว่าวาทกรรมชุดนี้มีปฏิบัติการทางภาษาที่มีความโดดเด่น เข้าได้ง่าย แต่แฝงด้วยความลุ่มลึกในการสื่อความหมาย

นอกจากความจนทำหน้าที่ในการหล่อหลอมคนแล้ว ความจนยังแสดงให้เห็นว่าสังคมไทย ซึ่งเป็นสังคมพหุวัฒนธรรม มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมค่อนข้างสูงในทุกมิติ ทั้งสังคม ศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี และความเชื่อ ในวาทกรรมความจนในบทเพลงลูกทุ่งอีสานที่ประพันธ์โดยสลา คุณวุฒิ พบการสะท้อนถึงมิติความเชื่อและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ซึ่งมีความน่าสนใจ ดังตัวอย่างจากบทเพลง ถวายใจแก่บน ดังนี้

ท้อก็ท้อ เหงาก็เหงา ลูกก้าวบ่ไหว
 อยากกลับไปสานไปทำนาไร่
 หนี้สินมากมายก็ยั้งค้ำคอ
 กัดฟันสู้ไปแต่แรงใจเริ่มมีไม่พอ
 ลูกเหนื่อยเหลือเกินหลวงพ่
 ฝุ่นความท้อเปื้อนใจทุกห้อง
 บนไข้อยฟองหยอดเงินลงกล่องสองร้อย
 อธิษฐานว่าลูกขอปล่อย
 ผู้สาวอ้อมน้อยให้เขาครอบครอง
 ส่วนใจที่ท้อขอพรหลวงพ่โปรดช่วยคุ้มครอง
 เป่าใจให้คลายหม่นหมอง
 แล้วถูกมองจากคนรักจริง

(ถวายใจแก่บน, 2556)

จะเห็นได้ว่าบทเพลงถวายใจแก่บน แสดงให้เห็นถึงวาทกรรมความจนในมิติของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ อันเป็นที่พึ่งทางจิตใจเมื่อต้องเผชิญกับความคับแค้นใจ ดังประโยคที่ว่า “หนี้สินมากมาย ก็ยั้งค้ำคอกัดฟันสู้ไป แต่แรงใจเริ่มมีไม่พอ ลูกเหนื่อยเหลือเกินหลวงพ่ ฝุ่นความท้อ เปื้อนใจทุกห้อง” และ “บนไข้อยฟอง หยอดเงินลงกล่องสองร้อย” หมายถึง หนี้สินมากมายทำให้เหนื่อยและท้อที่จะสู้ต่อไปจนต้องมาพึ่งหลวงพ่ด้วยการบนบานด้วยไขหนึ่งร้อยฟองและทำบุญสองร้อยบาท สะท้อนให้เห็นว่าความจน หนี้สินนำมาซึ่งความคับแค้นใจทำให้ต้องพึ่งพาสิ่งศักดิ์ดีด้วยการบนบานให้ปัญหาผ่านพ้นไป นอกจากนี้ว่าทกรรมชุดนี้ยังพบการสะท้อนถึงความเชื่อของคนไทยในการบนบานสิ่งศักดิ์สิทธิ์ได้เป็นอย่างดี ดังตัวอย่างจากบทเพลงมหาเจดีย์พลอย

กราบเจดีย์พลอย เย็นจ้อย ๆ ไปฮอดหัวใจ

วาวระยับผ่องใส ยามต้องแสงไฟ

สะออนงามหลาย

ใจลูกทุกข์ทน คันทาทางออกบ่ได้

การงานติดขัด การเงินบ่ไหล

จึงหอบหัวใจมากราบขอพร

ตั้งจิตบูชา แล้วท่องคาถา พุทธเมตตา

นับจากนี้ไปหน้า คำว่าบ่มีจงอย่าได้เห็น

ให้ลูกก้าวข้าม ความทุกข์ยากแสนเข็น

ขอคำว่าทุกข์ จงหายกระเด็น

พบความชุ่มเย็น จากวันนี้ไป

(มหาเจดีย์พลอย, 2564)

จากตัวอย่างที่กล่าวมา พบประโยคที่แสดงถึงความคับแค้นใจในประโยคที่ว่า “ใจลูกทุกข์ทน คันทาทางออกบ่ได้” แสดงให้เห็นความคับแค้นใจไม่มีหนทางแก้ปัญหา และพบประโยคที่แสดงถึงความเชื่อในการพึ่งพาสัจธรรมในประโยคที่ว่า “ตั้งจิตบูชา แล้วท่องคาถา พุทธเมตตา นับจากนี้ไปหน้า คำว่าบ่มีจงอย่าได้เห็น” และ “ขอคำว่าทุกข์ จงหายกระเด็น พบความชุ่มเย็น จากวันนี้ไป” แสดงให้เห็นถึงการขอพรให้พ้นจากความทุกข์ใจ อุปสรรคและปัญหาต่าง ๆ นอกจากนี้ ตัวอย่างจากบทเพลง “วอนหลวงพ่อรวย” พบการสะท้อนวาทกรรมความจนเงินทอง คือ ความคับแค้นใจต้องพึ่งพาสัจธรรมเช่นกัน ดังนี้

หอบใจไซ่ ๆ มาวัดตะโกกราบหลวงพ่อรวย

การเงินมันติดชีวิตมันป่วย ตัวช่วยไม่มีเลยพ่อ

ลูกมันคนจน ขาดคนจริงใจความหมายไม่พอ

ฐานะคือจนแท้หนอ ขอพรหลวงพ่อช่วยที่

(วอนหลวงพ่อรวย, 2562)

จากที่กล่าวมาพบประโยคที่แสดงถึงความจนที่ว่า “ฐานะคือจนแท้หนอ” หมายถึง ตัดพ้อว่าฐานะทำไมถึงยากจนอย่างนี้ และพบประโยคที่แสดงถึงความคับแค้นใจที่ว่า “การเงินมันติด ชีวิตมันป่วย ตัวช่วยไม่มีเลยพ่อ” และ “ขอพรหลวงพ่อช่วยที่” เป็นการแสดงความติดขัดฝืดเคืองในชีวิต

ในด้านการเงินจึงมาขอให้หลวงพ่อบุญช่วย วาทกรรมชุดนี้คล้ายกับตัวอย่างวาทกรรมจากบทเพลงมหาเจดีย์พลอย ที่แสดงถึงทั้งความจน ความคับแค้นใจ และการพึ่งพาสิ่งศักดิ์สิทธิ์

วาทกรรมความจนเงินทอง คือ ความคับแค้นใจต้องพึ่งพาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ที่พบในบทเพลงลูกทุ่งอีสานที่ประพันธ์โดยสลา คุณวุฒิ เป็นชุดปฏิบัติการทางภาษาที่แสดงถึงความจน ปัญหาหนี้สิน อุปสรรค ความคับแค้นใจ ไร้ที่พึ่ง ไม่มีทางออก การขอพร และการบนบานสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งปฏิบัติการทางภาษาชุดนี้เป็นอีกหนึ่งวาทกรรมที่สะท้อนค่านิยมของคนไทยได้เป็นอย่างดีและเข้าถึงได้ง่าย เนื่องจากเป็นเรื่องใกล้ตัว

3.4 ความจน คือ เครื่องมือคัดคน

สังคมปัจจุบันมีการแก่งแย่งชิงดีในสังคมในทุกสาขาอาชีพ ผู้คนเห็นผลประโยชน์ส่วนตน สำคัญกว่าศีลธรรม การละอายและเกรงกลัวต่อบาปน้อยลง ด้วยเหตุนี้การเลือกคบคนจึงมีความสำคัญเป็นอย่างมากในชีวิต วาทกรรมความจนในบทเพลงลูกทุ่งอีสานที่ประพันธ์โดยสลา คุณวุฒิ ปรากฏชุดวาทกรรมความจนเงินทอง คือ เครื่องมือคัดคนเข้ามาในชีวิต ซึ่งมีความน่าสนใจและพบได้ไม่มากนัก ดังตัวอย่างจากบทเพลงความจนวัดใจ ดังนี้

ขอบคุณความจน ที่ช่วยคัดคนจริงใจ
 อ้ายคนเดียวยប់ทิ้งไป ยามที่ใจน้องพ่ายชะตา
 เมื่อตอนได้ดี น้องเคยมีหลายคนเกี่ยวพา
 แต่พอความจนเข้ามา ไทรหาก็บับรับสาย

(ความจนวัดใจ, 2559)

จากตัวอย่างข้างต้น ประโยคที่ว่า “ขอบคุณความจน ที่ช่วยคัดคนจริงใจ” หมายความว่าขอบคุณความจนที่ช่วยคัดเลือกคนที่มีความจริงใจเข้ามาในชีวิต ในขณะที่วาทกรรมชุดนี้แสดงให้เห็นคู่ตรงข้ามของคนดี ดังประโยคที่ว่า “เมื่อตอนได้ดี น้องเคยมีหลายคนเกี่ยวพา แต่พอความจนเข้ามา ไทรหาก็บับรับสาย” หมายความว่า ในยามที่ได้ดีมีคนเข้าคบหามากมาย แต่ถึงคราวยากจนไทรหาก็ไม่รับสาย แสดงให้เห็นว่าวาทกรรมชุดนี้ต้องการสื่อถึงความชัดเจนของความจนที่มีส่วนช่วยในการคัดคนดีเข้ามาในชีวิต ด้วยการให้คู่ตรงข้ามมาเป็นตัวขบเน้นความหมาย นอกจากนี้ตัวอย่างจากบทเพลงแพ้ใจคนดีก็พบลักษณะความหมายของวาทกรรมดังกล่าว ดังนี้

แต่ต้องจำนน ยอมแพ้ต่อความดีอาย
รักที่นีสัย เสมอต้นเสมอปลายสู้ทน
อยู่ช่วยยามยาก เป็นหลักให้พึ่งยามจน
พอแล้วสำหรับเหตุผล ที่ใจจะทะคะแนน

(แพ็ใจคนดี, 2558)

จากตัวอย่างที่กล่าวมาเป็นอีกวาทกรรมหนึ่งที่ได้แสดงให้เห็นถึงการใช้ความจนเป็นเครื่องมือในการคัดกรองคนเข้ามาในชีวิตในมิติของคนรัก ดังประโยคที่ว่า “อยู่ช่วยยามยาก เป็นหลักให้พึ่งยามจน” หมายถึง ในยามที่ลำบากและยากจนคอยให้ความช่วยเหลืออยู่เสมอ และในประโยค “พอแล้วสำหรับเหตุผล ที่ใจจะทะคะแนน” แสดงให้เห็นว่าได้ผ่านการพิสูจน์ความจริงใจและได้ยอมรับแล้ว นอกจากปรากฏมิติของคนรักแล้ว วาทกรรมชุดนี้ยังพบความจนในฐานะเครื่องมือในการคัดกรองเพื่อนปรากฏในบทเพลงลูกทุ่งอีสานที่ประพันธ์โดยสลา คุณวุฒิด้วยเช่นกัน ดังตัวอย่างจากเพลง เพื่อนกันโรงงานเก่า ดังนี้

เจ็บแทนกันได้ ร้องให้ด้วยกันยามจน
ในคราวขัดสน เหยี่ยูสิบเคยแบ่งกันใช้
เป็นผู้ช่วยลุ่น เป็นกองหนุนในทุกก้าวใจ
เพื่อนแท้แปลว่าอะไร อธิบายด้วยคนคนนี้

(เพื่อนกันโรงงานเก่า, 2558)

จากตัวอย่างข้างต้น กล่าวถึงเพื่อนที่ไม่ทอดทิ้งกันในยามที่ยากลำบาก ดังในประโยคที่ว่า “เจ็บแทนกันได้ ร้องให้ด้วยกันยามจน ในคราวขัดสน เหยี่ยูสิบเคยแบ่งกันใช้” หมายถึง เพื่อนสามารถเจ็บแทนเราได้ ในคราวที่ยากจนก็ร้องให้ด้วยกัน แม้เงินเหยี่ยูสิบบาทก็ยังแบ่งกันใช้จ่าย วาทกรรมนี้แสดงให้เห็นปฏิบัติการทางภาษาของความจนในฐานะเครื่องมือคัดกรองคนได้อย่างชัดเจน กล่าวคือ ใช้บทพิสูจน์ความจริงใจด้วยความลำบาก ความจนนั่นเอง นอกจากนี้ในทางกลับกันวาทกรรมความจนเงินทอง คือ เครื่องมือคัดคนเข้ามาในชีวิตจะเป็นการคัดกรองคนดีเข้ามาในชีวิตแล้วยังพบลักษณะการเผยธาตุแท้ของคนเมื่อเผชิญความยากลำบากด้วย ดังตัวอย่างจากบทเพลงหนีแม่มาแพ็รัก ดังนี้

อยู่กินนานไป จึงรู้ค่าของความเป็นพี่
 สิ่งที่เคยดี ไม่คงที่เมื่อมีหนี้สิน
 สัญญามากมาย ลบลิ้มได้ไม่อายุฟ้าดิน
 ฉากจบคือรักโอบอ้อม ตัดสินด้วยค้ำกล่าวลา

(หนีแม่มาแพ้รัก, 2557)

จากตัวอย่างที่กล่าวมาเป็นการเสนอวาทกรรมความจนที่มีเด่นชัดและสะท้อนอารมณ์ ในการใช้ความจนเป็นเครื่องมือในการเผยให้เห็นตัวตนที่แท้จริงของคนเข้ามาในชีวิต ดังประโยคที่ว่า “อยู่กินนานไป จึงรู้ค่าของความเป็นพี่ สิ่งที่เคยดี ไม่คงที่เมื่อมีหนี้สิน” และ “สัญญามากมาย ลบลิ้มได้ไม่อายุฟ้าดินฉากจบคือรักโอบอ้อม ตัดสินด้วยค้ำกล่าวลา” หมายความว่า เมื่อมีหนี้สินหรือความยากลำบากเข้ามาในชีวิตก็พร้อมที่จากลาได้โดยง่าย สังเกตได้ว่าวาทกรรมความจนที่แสดงถึงเครื่องมือคัดกรองคนเข้ามาในชีวิต พบทั้งมิติของคนรัก เพื่อน สมหวังและผิดหวัง แสดงให้เห็นว่าวาทกรรมชุดนี้มีความครอบคลุมรอบด้านในการคัดคน อีกทั้งยังเป็นปฏิบัติการทางภาษาที่มีอำนาจที่มีความโดดเด่นและชัดเจน

บทเพลงลูกทุ่งอีสานที่ประพันธ์โดยสลา คุณวุฒิ นอกจากจะมีความโดดเด่นในมิติวาทกรรมความจนแล้วยังมีการแฝงเร้นด้วยอุดมการณ์อีกด้วย อุดมการณ์ หมายถึง ชุดความคิด ความเชื่อ และค่านิยมที่ฝังลึกอยู่ในสังคมหรือกลุ่มชน ซึ่งมักถูกถ่ายทอดผ่านภาษาและเรื่องเล่าอย่างแนบเนียน ในบทเพลงลูกทุ่งอีสานที่ประพันธ์โดยสลา คุณวุฒิ ล้วนแฝงนัยของอุดมการณ์ทางสังคมวัฒนธรรมบางประการอยู่ในเนื้อหาทั้งที่เจตนาหรือไม่เจตนาก็ตาม ทั้งนี้การที่อุดมการณ์คือระบบความคิดความเชื่อร่วมที่สมาชิกของกลุ่มสังคมยึดถือ ซึ่งทำหน้าที่เป็นกรอบพื้นฐานในการจัดระเบียบความคิดและการรับรู้ของคนในกลุ่มนั้น ในบทเพลงลูกทุ่งอีสานที่ประพันธ์โดย สลา คุณวุฒิ พบอุดมการณ์ปรากฏในเพลงที่มีความหลากหลายและสอดคล้องกับบริบทชีวิตของชนชั้นฐานรากและวัฒนธรรมชนบทอีสาน ดังจะจำแนกได้ดังนี้

อุดมการณ์ชนบทนิยม

บทเพลงลูกทุ่งอีสานที่ประพันธ์โดยสลา คุณวุฒิ พบการยกย่องคุณค่าของชีวิตชนบทและคนบ้านนอกที่เรียบง่ายและจริงใจ เทียบกับวิถีชีวิตคนเมืองที่ฟุ้งเพื่อชับซ้อน ยกตัวอย่างเช่นเพลง สะออนสาว กทม. ที่เนื้อหาเพลงแสดงการเปรียบเปรยชีวิตหนุ่มสาวชนบทกับคนเมือง ที่ฝ่ายชายแม้จะรู้สึกต่ำต้อยเมื่อเทียบกับหนุ่มเมืองกรุง แต่นำเสนอตนเองในฐานะคนซื่อ ตรงข้ามกับชีวิตในเมืองที่เต็มไปด้วยการปรุงแต่ง เพลงลักษณะนี้ตอกย้ำอุดมการณ์ที่เชื่อว่าบ้านนอกมีดีกว่าที่คิด กล่าวคือถึงแม้จะจนแต่มีความจริงใจและมีน้ำใจ รวมถึงยึดมั่นในขนบธรรมเนียม วัฒนธรรมพื้นถิ่น โดยจะมองชีวิต

เมืองว่ามีเปลือกนอกร่ำรวยแต่ขาดความจริงใจ บทเพลงลูกทุ่งอีสานจึงทำปฏิบัติที่เป็นกระบอกเสียงให้วิถีชนบท สร้างความภูมิใจในรากเหง้าของผู้ฟังที่เป็นชาวอีสานหรือชนบท

อุดมการณ์ชนชั้นแรงงาน

บทเพลงที่เล่าเรื่องราวชีวิตคนทำงานระดับล่างหรือกรรมกร มีแฝงแนวคิดยกย่องชนชั้นแรงงานอย่างชัดเจนเช่นเพลงหนุ่มโรงน้ำแข็ง ที่เป็นการกล่าวถึงคนงานโรงน้ำแข็ง ซึ่งผู้ประพันธ์ได้สอดแทรกอุดมการณ์ที่ให้คุณค่ากับความขยัน อดทน และซื่อสัตย์ของแรงงานหาเช้ากินค่ำ โดยมีเนื้อหาของเพลงที่สื่อถึงการทำงานหนักด้วยหยาดเหงื่อแรงกาย เพื่อเลี้ยงชีพและครอบครัว อุดมการณ์นี้เน้นย้ำว่าแม้ชนชั้นแรงงานจะยากจน แต่ก็มีเกียรติในความเป็นผู้ใช้แรงงานสุจริต ยอมตรากตรำทำงานหนักและเสียสละตนเองเพื่อคนที่รัก และการที่ตัวละครชายยอมเสียสละความสุขส่วนตัว ปล่อยคนรักไปมีชีวิตที่ดีกว่าทั้งที่ตนเองต้องเจ็บปวด อุดมการณ์ชนชั้นแรงงานนี้สอดคล้องกับค่านิยมแบบศิลปะเพื่อชีวิต ที่นิยมในเพลงลูกทุ่งคือยืนยันคุณค่าของคนธรรมดาสามัญและมองความจนในเชิงที่ยังมีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์อยู่ครบถ้วน

อุดมการณ์รักแท้และความซื่อสัตย์

เรื่องราวความรักในบทเพลงลูกทุ่งอีสานที่ประพันธ์โดยสลา คุณวุฒิจำนวนมาก สะท้อนอุดมการณ์ความเชื่อมั่นในรักแท้และความซื่อสัตย์ภักดีต่อคนรัก แม้ต้องเผชิญอุปสรรคทางฐานะหรือระยะทางก็ตาม เช่นบทเพลงสองคนบนเตียงนา ที่ฝ่ายชายยังคงคิดถึงและมั่นรักต่อหญิงคนรักที่จากไปเมืองกรุง แม้กาลเวลาจะผ่านไปความรักนั้นยังอยู่ในใจเสมอ ซึ่งแสดงถึงคติที่ว่ารักแท้ไม่เปลี่ยนแปลง อีกตัวอย่างคือบทเพลงสะออนสาว กทม. ที่ชายหนุ่มบ้านนาแม้รู้ว่าความรักครั้งนี้อาจไม่สมหวังเพราะความแตกต่างทางฐานะแต่ก็ยังถวิลหาอย่างจริงจัง อุดมการณ์นี้ตอกย้ำคุณค่าของความรักบริสุทธิ์ที่ไม่หวังสิ่งตอบแทนทางวัตถุ และถือว่าความจริงใจสำคัญเหนือสิ่งอื่นใด

อุดมการณ์ชายเป็นใหญ่และหน้าที่ของผู้ชาย

บทเพลงจำนวนหนึ่งสะท้อนค่านิยมแบบปิตาธิปไตยที่ยึดถือบทบาทของผู้ชายเป็นหลักในการเป็นผู้นำครอบครัวหรือแสดงความเข้มแข็ง เช่นในบทเพลงแสนห้าช่าพี่ และอีกหลายบทเพลง จะเห็นได้ว่ามุมมองที่ชายหนุ่มรู้สึกว่าคุณค่าตนเองต้องเป็นผู้หาเงินสร้างหลักฐานให้มั่นคงเพื่อจะดูแลผู้หญิงหรือสร้างครอบครัวได้ ความกตัญญูของบทบาทชายเป็นใหญ่ปรากฏให้เห็นเมื่อชายหนุ่มในบทเพลงต้องดิ้นรนหาเงินสินสอดทองหมั้นเพื่อมาสู่ขอหญิงสาว รวมถึงความรู้สึกผิดบาปถ้าไม่อาจทำหน้าที่นั้นได้สำเร็จ บทบาทดังกล่าวสะท้อนอุดมการณ์ที่ผู้ชายถูกคาดหวังให้เป็นผู้นำครอบครัวทางเศรษฐกิจและปกป้องดูแลผู้หญิง ในขณะที่ผู้หญิงถูกทำให้อยู่ในฐานะผู้อ่อนแอที่ต้องพึ่งพิง แต่อย่างไร

ก็ตาม เนื้อหาในบทเพลงโดยรวมมิได้สื่อสารโครงสร้างอุดมการณ์ชายเป็นใหญ่โดยตรง หากแต่สะท้อนว่ามันคือภาระหน้าที่ที่ชายอยากต้องแบกรับตามจารีตสังคม

อุดมการณ์ความเสียสละและความอดทนอดกลั้น

ความเสียสละเพื่อคนที่รักหรือครอบครัวและความอดทนต่อความลำบาก อุดมการณ์นี้ปรากฏชัดเจนในเพลงที่ตัวละครในบทเพลงลูกทุ่งอีสานที่ยอมทนทุกข์ทำงานหนักหรือยอมสูญเสียบางอย่างของตนเองเพื่อประโยชน์ของผู้อื่น ตัวอย่างเช่นเพลงหนุ่มโรงน้ำแข็งที่ชายหนุ่มยอมเสียสละอนาคตความรักของตนเอง เพื่อให้หญิงคนรักได้ไปพบชีวิตใหม่ที่มั่นคงกว่า การเสียสละนี้ถือเป็นคุณธรรมของคนดีตามกรอบความคิดแบบไทยที่มีปรากฏในบทประพันธ์ นอกจากนี้หลายบทเพลงยังส่งเสริมค่านิยมความอดทนอดกลั้นต่อความทุกข์ยาก เช่นตัวละครพร้อมกัดฟันทนทำงานหนักในเมืองเพื่อส่งเงินกลับบ้านในการดูแลครอบครัว แม้ชีวิตตนเองจะลำบากเพียงใดก็ตาม อุดมการณ์ความอดทนนี้บางครั้งถูกยึดโยงกับความหวังในอนาคตที่ดีกว่า แม้รู้ว่าเลือนรางแต่ก็ยังสู้ทนต่อไป ซึ่งเป็นค่านิยมเชิงบวกที่ปลอบประโลมใจชนชั้นล่างให้มานะไม่ย่อท้อต่อโชคชะตา

อุดมการณ์ครอบครัวนิยมและความกตัญญู

บทบาทของครอบครัวและพ่อแม่ถูกขบขันในหลายบทเพลง อันสะท้อนอุดมการณ์แบบครอบครัวเป็นศูนย์กลางของสังคมไทย ตัวอย่างเช่นเพลงหนีแม่มาแพร์รัก ที่เนื้อหาแสดงให้เห็นว่าหญิงสาวไม่เชื่อฟังคำเตือนของแม่ยอมหนีตามคนรักไป แต่สุดท้ายเมื่อผิดหวังและล้มเหลวก็ต้องกลับมาพึ่งแม่ผู้โอบอ้อมอารี เนื้อเพลงท่อนหนึ่งกล่าวว่า “แม่พูดมาเป็นจริงทุกคำ” แสดงถึงการยอมรับคำสอนของแม่และชี้ให้เห็นบทบาทของแม่ในฐานะที่พึ่งทางใจและที่ปรึกษาเมื่อชีวิตประสบปัญหา อุดมการณ์นี้เน้นย้ำคุณค่าของความกตัญญูรู้คุณและการเคารพคำสั่งสอนของพ่อแม่ ครอบครัวยังถูกมองว่าเป็นสถาบันหลักที่ไม่ว่าลูกจะล้มเหลวเพียงใดก็จะกลับมาซบใ้อุ่นได้เสมอ นอกจากนี้เพลง “แสนห้าห้าพี่” ยังสะท้อนอุดมการณ์ครอบครัวในเชิงเศรษฐกิจ คือการแต่งงานถูกมองเป็นเรื่องส่วนรวมของสองครอบครัว ฝ่ายพ่อแม่มีอำนาจสูงในการตัดสินใจและเรียกร้องค่าสินสอด ซึ่งสะท้อนค่านิยมครอบครัวนิยมในสังคมชนบทไทยที่พ่อแม่เป็นผู้กำหนดทิศทางชีวิตลูกหลาน

อุดมการณ์เรื่องศาสนาและโชคชะตา

ในแง่มุมมองความเชื่อทางศาสนาและโชคชะตาปรากฏเป็นนัยในบางบทเพลง โดยเฉพาะแนวคิดที่ว่าคนเราจนหรือรวยมีบุญมีกรรมไม่เท่ากัน บางคนเกิดมามีวาสนาร่ำรวยในขณะที่บางคนวาสนาน้อยต้องขัดสนไปตลอด บทเพลงที่มีคำว่า “วาสนา” หรือ “บุญกรรม” มักสะท้อนอุดมการณ์แบบพราหมณ์พุทธที่เชื่อเรื่องผลแห่งกรรมเก่า ตัวอย่างเช่นในเพลงสะออนสาว กทม. ที่ชายหนุ่มพูด

กับตนเองว่า “ใจเจ้าของกะคือปมีวาสนา” ในลักษณะยอมรับอย่างปลง ๆ ว่าตนคงไม่มีบุญพอจะสมหวัง เช่นเดียวกับบทเพลงอื่นที่แม้ไม่ได้กล่าวถึงบุญกรรมโดยตรง แต่ก็ให้ภาพรวมของการยอมรับโชคชะตาว่าความจนคือชะตาที่ต้องแบกรับ อุดมการณ์เรื่องโชคชะตานี้ส่งผลให้บทเพลงลูกทุ่งหลายบทเพลงมีเนื้อหาในเชิงอนุรักษนิยม คือไม่ได้วิพากษ์วิจารณ์โครงสร้างสังคมหรือเรียกร้องการเปลี่ยนแปลงเชิงระบบ หากแต่โน้มน้ำหนักให้ผู้ฟังเชื่อว่าการดำรงตนอยู่ในความดี อดทนทำงาน และพึ่งพาโชควาสนาจะช่วยให้ชีวิตดีขึ้น ซึ่งเป็นอุดมการณ์ที่สอดคล้องกับกรอบคิดทางศาสนาและจารีตดั้งเดิมในสังคมไทย

บทเพลงลูกทุ่งอีสานที่ประพันธ์โดยสลา คุณวุฒิ ได้สะท้อนและส่งต่อชุดความคิดความเชื่อของสังคมไทยในหลากหลายมิติ ไม่ว่าจะเป็นอุดมการณ์ที่เสริมสร้างศักดิ์ศรีของชนบทและชนชั้นแรงงาน อุดมการณ์แบบปิตาธิปไตยที่เน้นบทบาทชายและหญิงตามชนบ อุดมการณ์เรื่องรักแท้ที่ยึดความซื่อสัตย์และความเสียสละ รวมถึงอุดมการณ์เชิงอนุรักษนิยมที่ปลอบประโลมให้ยอมรับชะตากรรมและยึดมั่นในสถาบันครอบครัวและศาสนา อุดมการณ์เหล่านี้ถูกถ่ายทอดอย่างแนบเนียนผ่านบทสนทนา โครงเรื่องและถ้อยคำในบทเพลง ซึ่งสอดคล้องกับที่ ฟานโตว์ ที่กล่าวไว้ว่าข้อความในสื่อทุกชนิดล้วนสอดแทรกและผลิตซ้ำอุดมการณ์ของสังคมอยู่เสมอ การตอกย้ำคุณค่าบางประการ เช่น คนจนก็มีหัวใจที่ยิ่งใหญ่ หรือ ผู้ชายต้องมีเงินถึงจะคู่ควร ซ้ำแล้วซ้ำเล่าผ่านบทเพลงจึงมีส่วนในการเสริมสร้างและสะท้อนให้เห็นระบบความเชื่อของสังคมไทยในแต่ละช่วงเวลาอย่างชัดเจน

บทที่ 4

กลวิธีทางภาษาในบทเพลงลูกทุ่งอีสานที่ประพันธ์โดยสลา คุณวุฒิ

บทเพลงลูกทุ่งอีสานที่ประพันธ์โดยสลา คุณวุฒิ มีความโดดเด่นด้วยกลวิธีการใช้ภาษาที่หลากหลาย ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดอารมณ์และสาระของเพลงสู่ผู้ฟังอย่างมีพลัง กลวิธีเหล่านี้ครอบคลุมทั้งการเลือกใช้ภาษาในระดับคำ วลี และประโยค ตลอดจนการเล่นเสียงสัมผัสและสำเนียงท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์ จากการศึกษาผู้วิจัยพบกลวิธีทางภาษา ดังนี้

4.1 กลวิธีการใช้คำ/ถ้อยคำ

- 4.1.1 การใช้ภาษาถิ่นอีสาน
- 4.1.2 การใช้คำภาษาต่างประเทศ
- 4.1.3 การใช้คำซ้ำ
- 4.1.4 การใช้คำเลียนเสียงธรรมชาติ

4.2 กลวิธีการใช้วรรณศิลป์

- 4.2.1 การใช้อุปมาโวหาร
- 4.2.2 การใช้บุคลาธิษฐาน
- 4.2.3 การใช้อุปลักษณ์
- 4.2.4 การใช้ปฏิพจน์
- 4.2.5 การใช้ยติพจน์
- 4.2.6 การใช้สัญลักษณ์
- 4.2.7 การใช้สำนวนพื้นบ้าน

รายละเอียดดังนี้

4.1 กลวิธีการใช้คำ/ถ้อยคำ

กลวิธีการใช้หรือถ้อยคำของสลา คุณวุฒิ ในการประพันธ์บทเพลงลูกทุ่งอีสานแสดงถึงความชำนาญในการเลือกสรรคำที่สื่อความหมายและสื่ออารมณ์ได้อย่างลึกซึ้ง โดยใช้ทั้งภาษาเฉพาะถิ่นและภาษาไทยกลางหรือภาษาไทยมาตรฐาน รวมถึงวิธีการใช้คำรูปแบบต่าง ๆ ในการเสริมสร้างอารมณ์รสในบทเพลง การใช้ถ้อยคำที่มีความหลากหลายนี้ไม่เพียงช่วยให้บทเพลงมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว แต่ยังทำให้ผู้ฟังเข้าถึงเนื้อหาและอารมณ์ของเพลงได้ง่ายขึ้น จึงทำให้บทเพลงลูกทุ่งอีสานของสลา คุณวุฒิมี

โดดเด่นทั้งด้านภาษาและความรู้สึกที่ถ่ายทอดออกมา จากการศึกษาผู้วิจัยสามารถเสนอรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.1.1 การใช้ภาษาถิ่นอีสาน

การใช้ภาษาถิ่นอีสานในเป็นหนึ่งในเอกลักษณ์สำคัญของบทเพลงที่สลา คุณวุฒิประพันธ์ บทเพลงลูกทุ่งอีสาน การเลือกใช้คำศัพท์และสำนวนท้องถิ่น เช่น เต๋อ, บ่, เฮา, ฮัก เป็นต้น ทำให้บทเพลงมีความสมจริงและใกล้ชิดกับกลุ่มผู้ฟังที่เป็นชาวชนบทอีสาน ส่งผลให้กลุ่มผู้ฟังรับรู้ถึงเนื้อเพลงในการสื่อความหมายถึงตนเองและวัฒนธรรมของตน นอกจากนี้เพลงที่ใช้ภาษาถิ่นยังช่วยอนุรักษ์ภาษาและอัตลักษณ์ท้องถิ่นไว้อย่างงดงาม ดังตัวอย่างจากบทเพลงกระท่อมทำใจ ดังนี้

กระท่อมมุงฟาง กลางทุ่งนาซี้กระทาย
คือหม่อมงักใจชาย คนฮักพ่ายจากใจสาว
หลบมานอนลี ตั้งแต่วันที่อายฮู้ข่าว
ว่าสิมีผู้บ่าว มาขอเจ้าไปแต่งงาน

(กระท่อมทำใจ, 2557)

เนื้อหาของเพลงกระท่อมทำใจที่กล่าวมา พบคำภาษาถิ่นอีสานได้แก่ 1) “หม่อม” หมายถึง ที่ 2) “ฮัก” หมายถึง รัก 3) “อาย” หมายถึง พี่ชาย 4) “ผู้บ่าว” หมายถึง ชายหนุ่ม และ 5) “แต่งงาน” หมายถึง แต่งงาน ซึ่งคำที่กล่าวมานั้นบางคำเป็นคำภาษาถิ่นอีสานซึ่งที่ไม่อาจอนุมานได้ถึงความหมายในภาษาไทยกลาง เช่น คำว่า “หม่อม” เป็นต้น และคำที่สามารถอนุมานหรือเทียบเคียงได้กับภาษาไทยกลาง เช่น คำว่า “ฮัก” ที่หมายถึง “รัก” ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของภาษาถิ่นอีสานที่เปลี่ยนแปลง ร่อ เป็น ฮอ นั่นเอง

กลวิธีการใช้ภาษาถิ่นอีสานในบทเพลงของสลา คุณวุฒิ เป็นเครื่องมือสำคัญที่สร้างอัตลักษณ์ให้บทเพลง รวมถึงมีบทบาทในการเชื่อมโยงผู้ฟังเข้ากับเรื่องราวและอารมณ์ของเพลงอย่างลึกซึ้ง ภาษาถิ่นช่วยรักษามรดกทางวัฒนธรรม สะท้อนวิถีชีวิตและคุณค่าของคนอีสาน ตลอดจนทำให้เพลงมีความน่าสนใจ ภาษาถิ่นจึงนับเป็นหัวใจสำคัญที่ขาดไม่ได้ในงานประพันธ์ของสลา คุณวุฒิ

4.1.2 การใช้คำภาษาต่างประเทศ

จากการศึกษาบทเพลงลูกทุ่งอีสานผู้วิจัยพบว่าสลา คุณวุฒิ มีกลวิธีในการใช้คำภาษาต่างประเทศหรือภาษาที่ไม่ใช่ภาษาไทยมาตรฐานผสมผสานในบทเพลงอย่างแยบยล โดยส่วนใหญ่จะพบการใช้คำหรือวลีภาษาอังกฤษแบบทับศัพท์หรือปรากฏในรูปคำสนทนา เพื่อสร้างสีสันและ

อารมณ์ขัน รวมถึงสะท้อนภาพการปะทะกันของวัฒนธรรมเมืองและชนบท การใช้ภาษาต่างประเทศ ในเพลงลูกทุ่งอีสานมักถูกนำมาใช้เพื่อเน้นความรู้สึกแปลกใหม่ ตลก หรือเสียดสีสถานการณ์บางอย่าง และช่วยให้บทเพลงดูร่วมสมัยหรือเข้ากับยุคสมัยที่สังคมไทยเริ่มรับเอาวัฒนธรรมต่างชาติเข้ามา ตัวอย่างโดดเด่น ดังตัวอย่างจากบทเพลงเพลงเบ็คแฮมอีสาน ดังนี้

แต่ก่อนข่อยชื่อบักห้าฝรั่งเว้านำกะเลยได้ชื่อใหม่
 มื้อนั้นละงานบุญบั้งไฟฝรั่งเพิ่นไปได้เว้านำเต็มเต็ม
 ข่อยพื่อนฝรั่งออนซอนหลายมาถามไถ่ไถ่ชื่อท้อฮีสยัวร์เนม
 ภาษาอังกฤษข่อยก็พอเพมเพม
 เลยตอมมายเนมข่อยกะคือบักห้า
 ฝรั่งทำหน้าสี งง งง ยืนเฮ็ดโส้งโงงเอาปากคอยทวนคำ
 บักห้าละเบ็คคำเบ็คคำบักห้าละเบ็คคำเบ็คคำ
 ฮ้องมาเว้านำว่าไอ้เอสเบ็คแฮม
 ยัวร์เนมอิสเบ็คแฮมแมนบ่ข่อยฟ้าเว้าต่อตอบว่าแมนอยู่
 ฝรั่งฮ้องไอ้เอสแมนอยู่ฝรั่งฮ้องไอ้เอสแมนอยู่
 ทิมฟุตบอลแมนอยู่เวรี่กู๊ดเวรี่กู๊ดโอเคโอเค
 เบ็คแฮมเบ็คแฮม

(เบ็คแฮมอีสาน, 2556)

การใช้คำภาษาต่างประเทศในบทเพลงเบ็คแฮมอีสาน แสดงถึงความตั้งใจของผู้แต่งที่จะสร้างอารมณ์ขันและเสียดสีสังคมไปพร้อมกัน วลีอย่าง “What is your name?” และ “My name ข่อยกะคือบักห้า” สื่อให้เห็นภาพสถานการณ์ที่ชายหนุ่มบ้านนาพยายามพูดอังกฤษกับฝรั่ง ทั้งที่พูดไม่คล่อง ผลลัพธ์ที่ได้คือความเข้าใจผิดและการได้ชื่อเล่นใหม่ว่า “เบ็คแฮม” โดยบังเอิญ การผสมภาษาอังกฤษกับภาษาอีสานเช่นนี้ทำให้ผู้ฟังหัวเราะในความไร้เดียงสาของตัวเองละคร แต่ขณะเดียวกันก็แฝงนัยสะท้อนความต่างทางวัฒนธรรมและการศึกษาของชนบทกับเมืองหลวง ผลเชิงความหมายคือสื่อถึงการปะทะกันของสองโลก คือ โลกบ้านนอกที่มีความเชื่อและโลกสมัยใหม่ที่ตัวละครเผชิญ นอกจากนี้คำอย่าง “ไอ้เอส” หรือ “โอเค” ที่ถูกนำมาใช้ผิดบริบท แต่สามารถสะท้อนอิทธิพลของวัฒนธรรมตะวันตกที่เข้ามาในชนบทไทยช่วงนั้น ผู้ฟังที่ได้ยินจะรับรู้ถึงกระแสความนิยมฟุตบอลอังกฤษหรือทีมแมนยู และการที่คนไทยพยายามฝึกพูดภาษาอังกฤษในชีวิตจริง ผลเชิงอารมณ์ คือ เพลงมีอารมณ์ขบขัน เบาสมองและมีความน่ารัก ตัวละครบักห้าจึงกลายเป็นตัวแทนของคนบ้านนอกที่จริงใจแต่มีความเป็นเมื่อเจอสถานการณ์กับชาวต่างชาติ ผู้ฟังจึงทั้งเอ็นดูและหัวเราะไปกับความ

พยายามของเขา การใช้ภาษาต่างประเทศเช่นนี้ช่วยเพิ่มสีสันให้เพลงลูกทุ่ง แตกต่างจากเพลงลูกทุ่งดั้งเดิมที่ใช้แต่ภาษาไทยหรือภาษาถิ่น และทำให้เพลงเป็นที่จดจำในฐานะเพลงสนุกที่มีมุขภาษาสองวัฒนธรรม

การใช้คำภาษาต่างประเทศในบทเพลงของสลา คุณวุฒิ เป็นกลวิธีที่ช่วยเพิ่มมิติของภาษาในเพลงลูกทุ่งอีสาน ทั้งเพื่อความสนุกสนานและสะท้อนปรากฏการณ์ทางสังคม อันแสดงให้เห็นว่าผู้แต่งสามารถนำคำอังกฤษมาประยุกต์ให้เข้ากับบริบทอีสานได้อย่างแนบเนียน ผลคือเพลงมีความร่วมสมัยและเข้าถึงผู้ฟังวงกว้างขึ้น โดยยังคงความจริงจังแบบลูกทุ่งไว้ ถือเป็นกรรมผสมผสานวัฒนธรรมเพื่อความบันเทิงอย่างชาญฉลาด

4.1.3 การใช้คำซ้ำ

การใช้คำซ้ำเป็นอีกหนึ่งกลวิธีทางภาษาที่สลา คุณวุฒิ ใช้เพื่อเน้นย้ำความหมายและอารมณ์ของเพลง การทำซ้ำคำหรือวลีบางคำช่วยสร้างจังหวะคล้องจองติดหูผู้ฟัง และทำให้ข้อความหรือความรู้สึกที่ต้องการสื่อเน้นชัดเจนนยิ่งขึ้น คำซ้ำมักถูกใช้ในช่วงท่อนฮุคของเพลงหรือท่อนสำคัญของเพลง เพื่อให้ผู้ฟังจดจำได้ง่ายและรับรู้ถึงอารมณ์ที่เข้มข้นของช่วงนั้น ๆ ในหลายบทเพลงของสลา คุณวุฒิ มักจะพบการใช้คำหรือวลีเพื่อสื่อความรู้สึกที่ท่วมท้นหรือความตั้งใจแน่วแน่ของตัวละคร เช่น เพลงบ่กล้าท้อพ่อแม่ยังจน ดังนี้

บ่กล้าท้อ ถ้าแม่และพ่อเฮายังลำบาก
สิทุข์สิยาก กะสิปิ่นสิฝืนไปต่อ
สิสู้บ่หยุด สิสู้ให้สุดทางฝัน
สวรรค์สิบ่หลูโตนแนบ

(บ่กล้าท้อพ่อแม่ยังจน, 2563)

จากที่กล่าวมาพบการใช้คำซ้ำในเนื้อหาของเพลงในบริบทที่ว่า อดทนแค้นต่อแม่พ่อรหว่างที่รอลูกชายคนนี้ “สิสู้บ่หยุด สิสู้ให้สุดทางฝัน” โดยวลี “สิสู้” ที่หมายถึง จะสู้ มีการกล่าวซ้ำสองครั้ง เพื่อเป็นการตอกย้ำถึงการไม่ยอมแพ้ต่อโชคชะตา นอกจากนี้ในเพลงเดียวกันยังพบเนื้อเพลงที่ว่า “อดทนแค้นต่อแม่พ่อรหว่างที่รอลูกชายคนนี้” ซึ่งคำว่า “อดทน” แม้ไม่ได้ซ้ำติดกัน แต่ปรากฏเป็นแนวคิดซ้ำๆ ตลอดเพลง รวมถึงมีการเติมคำว่า “แค้น” ที่สื่อความหมายเชิงเน้นย้ำด้วยน้ำเสียงขอร้องในลักษณะ “ขอให้ออดทนหน่อยนะพ่อแม่” ทำให้เห็นการใช้คำซ้ำทั้งในระดับคำตรงตัวและระดับความหมายนั่นเอง นอกจากนี้ตัวอย่างจากเพลงสวัสดิ์ความจน เป็นอีกตัวอย่างหนึ่งที่มีการใช้คำซ้ำอย่างน่าสนใจ ดังนี้

โอ้ว่าความจนวนวนเวียนเวียน

เยียมเยียนมาบ่อย

โอ้เราก็จ้อยยังคอยมาตาม

ก็อยากจะถามตามทำไม

คนอื่นมากมายไม่ไปหาเขา

มาหาแต่เราแต่เราแต่เรา เอ้อ

(สวัสดีความจน, 2566)

บทเพลงสวัสดีความจนแสดงให้เห็นถึงกลวิธีการใช้คำซ้ำ โดยเนื้อลงท้ายด้วยการที่ตัวละครถอนใจและพูดซ้ำคำว่า “แต่เรา แต่เรา แต่เรา” ตามด้วย “เอ้อ” ซึ่ง “แต่เรา” ที่กล่าวสามครั้งสะท้อนความรู้สึกติดพันให้กับความสิ้นหวังที่วนเวียนกับตัวเอง เป็นการเน้นย้ำว่าความจนมาเยือนแต่ตัวละครซ้ำแล้วซ้ำเล่า นอกจากนี้การซ้ำคำช่วยแสดงอารมณ์เหนื่อยหน่ายและยอมจำนนต่อโชคชะตาอย่างชัดเจน

การใช้คำซ้ำเป็นกลวิธีทางภาษาที่สลา คุณวุฒิ ใช้เพื่อเน้นย้ำใจความและเพิ่มพลังอารมณ์ให้บทเพลงลูกทุ่งอีสาน จึงมักมีท่อนฮุคหรือท่อนสำคัญที่จำง่ายและติดหู ซึ่งเกิดจากการซ้ำคำหรือวลีสำคัญ ๆ การทำเช่นนี้ไม่เพียงทำให้ผู้ฟังจดจำเพลงได้เพียงเท่านั้นแต่ยังช่วยสื่อข้อความหลักของเพลงให้ชัดเจนขึ้นอีกด้วย ส่งผลให้บทเพลงตราตรึงและมีพลังมากขึ้นในการสื่อสารเรื่องราวหรือความรู้สึก

4.1.4 การใช้คำเลียนเสียงธรรมชาติ

คำเลียนเสียงธรรมชาติ หรือ เสียงสัทพจน์ เป็นกลวิธีที่สลา คุณวุฒิ ใช้ในการประพันธ์บทเพลง เพื่อสร้างภาพทางเสียงและบรรยากาศในบทเพลง โดยการนำคำที่ออกเสียงคล้ายเสียงจริงในธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมมาใช้ในเนื้อเพลง ช่วยให้ผู้ฟังได้ยินภาพเหตุการณ์หรือสภาวะอารมณ์ของตัวละครได้ชัดเจนยิ่งขึ้นผ่านจินตนาการด้านเสียง การใช้คำเลียนเสียงทำให้เพลงมีชีวิตชีวาและมิติทางการฟังที่น่าสนใจ เสียงเหล่านี้อาจเป็นเสียงธรรมชาติ เช่น เสียงลมพัด เสียงคลื่น หรือเสียงสิ่งของเครื่องใช้ เช่น เสียงเครื่องจักร เสียงดนตรี เป็นต้น ซึ่งเมื่อนำมาใช้ในเพลงจะช่วยเสริมบรรยากาศของเรื่องราว ดังตัวอย่างที่จากบทเพลงหัวใจไม้ลำปอ ดังนี้

เสียงดังแก็ะ ๆ คืออี่แม่หักไม้ลำปอ

มาคือแท่น้อ คือออกอ้ายบาดยามฮักแท้

ย่อนปมีเงิน คุ่มกันฮักจึงอ่อนแอ

แคใจฮักแท้ ดูแลความฮักปได้

(หัวใจไม้ลำปอ, 2558)

จากบทเพลงหัวใจไม่ลำปอ ปรากฏการใช้เสียงเลียนเสียงธรรมชาติ ที่ว่า “เสียงดั่ง
แก๊ะ ๆ คืออีแม่หักไม้ลำปอ” เนื้อเพลงส่วนนี้ใช้เสียง “แก๊ะ ๆ” เพื่อเลียนเสียงการหักไม้ลำปอของแม่
ซึ่งมีความสัมพันธ์กับความรู้สึกเจ็บปวดในใจของตัวละครในเพลง อันเป็นการสื่ออารมณ์ผ่านเสียง
ธรรมชาติที่สะท้อนใจ โดยเปรียบเทียบกับ “อกอ้าย” ที่บาดเจ็บในความรักการใช้เสียง “แก๊ะ ๆ” ไม่
เพียงแค่เลียนเสียงจริงของการหักไม้ แต่ยังทำหน้าที่เป็น ภาพเสียง (sound imagery) สะท้อนถึง
ความแตกสลาย ความเปราะบาง และความเจ็บปวดในจิตใจของผู้พูด ในความหมายเชิงลึกเสียง
“แก๊ะ ๆ” จึงไม่ใช่เพียงการถ่ายทอดฉากในชีวิตชนบท หากแต่กลายเป็นเสียงของความรู้สึก ความ
เจ็บปวดจากการไม่สมหวังในความรักและเป็นเสียงของหัวใจที่เปราะบาง แตกหักง่ายดั่งไม้ลำปอที่
แม่หัก นอกจากนี้ตัวอย่างจากบทเพลงเสียงแคนเสียงคลิ่น พบการแสดงการเลียนเสียงธรรมชาติที่
น่าสนใจ ดังนี้

คลิ่นลมโหมนาน

หวาดหวั่นใจนั้น เหน็บหนาว

ต้องยอมจำนน

เพราะจนถึงทศพวดร้าย

ฝันเห็นบ้านเรือนเคยเนา

คิดถึงบ้านเฮาเคยนอน

หยิบ แคนเป่าเล่าความคิดถึง

ฝากคำรำพึง ผ่านเกลียวคลิ่นไปแว่วอน

(เสียงแคนเสียงคลิ่น, 2562)

บทเพลงเสียงแคนเสียงคลิ่นเป็นการเล่าเรื่องราวหนุ่มอีสานที่ไปทำงานหาปลาอยู่ริมทะเล
และคิดถึงบ้านเกิด เนื้อหาส่วนหนึ่งของเพลงบรรยายสภาพแวดล้อมว่า “คลิ่นลมโหมนาน หวาดหวั่น
ใจนั้นเหน็บหนาว” และต่อมา “หยิบแคนเป่าเล่าความคิดถึง ฝากคำรำพึง...” คำว่า “โหม” แม้ไม่ใช่
คำเลียนเสียงตรง ๆ แต่ให้จังหวะของเสียงคลิ่นที่โถมซัดชายฝั่ง ส่วนคำว่า “หวาดหวั่น” และ “เหน็บ
หนาว” ทำให้เรา “ได้ยิน” ความเจ็บเย็นและเสียงลมทะเลผ่านความรู้สึกกลัวและหนาวใจของตัว
ละคร นอกจากนี้เสียงแคนซึ่งเป็นเครื่องดนตรีพื้นเมืองอีสาน ที่มีการกล่าวถึงจึงเปรียบเหมือนผู้ฟังได้
ยินเสียงแคนแว่วผสมกับเสียงคลิ่นทะเลอยู่ในเพลงจริง ๆ ทำให้บรรยากาศคิดถึงบ้านและความเหงา
ชัดเจนมากขึ้นนั่นเอง

การใช้คำเลียนเสียงธรรมชาติเป็นเครื่องมือหนึ่งที่ช่วยให้บทเพลงของสลา คุณวุฒิ มีชีวิตชีวาและสมจริง จึงทำผู้ฟังไม่เพียงจินตนาการภาพจากเนื้อหาเพลง แต่ยังสามารถจินตนาการถึงบรรยากาศและอารมณ์ไปพร้อมกัน กลวิธีนี้ทำให้เพลงมีความน่าสนใจและดึงดูดความสนใจของผู้ฟัง นับเป็นความชาญฉลาดด้านการเลือกถ้อยคำที่เสริมพลังให้บทประพันธ์เพลงเกินกว่าคำบรรยายธรรมดา

กลวิธีการใช้คำหรือถ้อยคำในบทเพลงลูกทุ่งอีสานที่ประพันธ์โดยสลา คุณวุฒิ แสดงถึงความชำนาญในการเลือกสรรคำที่สื่ออารมณ์ได้ลึกซึ้ง โดยเฉพาะการใช้ภาษาถิ่นอีสานซึ่งเป็นเอกลักษณ์ที่ช่วยเชื่อมโยงผู้ฟังกับวัฒนธรรมพื้นถิ่น นอกจากนี้ยังมีการผสมคำภาษาต่างประเทศเพื่อสร้างอารมณ์ขันและสะท้อนสภาพสังคม รวมถึงการใช้คำซ้ำเพื่อเน้นย้ำอารมณ์สำคัญ การใช้คำเลียนเสียงธรรมชาติเพื่อเสริมบรรยากาศ และการใช้โวหารเสริมบทต่าง ๆ อย่างกลมกลืน กลวิธีเหล่านี้ทำให้บทเพลงมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวและเข้าถึงกลุ่มผู้ฟังได้อย่างลึกซึ้งทั้งทางด้านภาษาและอารมณ์

4.2 กลวิธีทางวรรณศิลป์

กลวิธีทางวรรณศิลป์ หมายถึง การเลือกใช้รูปแบบภาษาและลีลาการประพันธ์ที่สวยงาม มีศิลปะ ทั้งในแง่โครงสร้าง ฉันทลักษณ์ และกลวิธีการเขียนที่ช่วยเพิ่มคุณค่าทางวรรณกรรมให้บทเพลง บทเพลงลูกทุ่งอีสานที่ประพันธ์โดยสลา คุณวุฒิ มีได้มีลักษณะเด่นเพียงเนื้อหาที่กินใจ แต่ยังคงโดดเด่นในเชิงวรรณศิลป์ ไม่ว่าจะเป็นการใช้โวหารภาพพจน์ การใช้สัญลักษณ์แฝงความหมาย การประพันธ์ตามฉันทลักษณ์กลอนพื้นบ้าน การสร้างภาพพจน์บรรยากาศ การเล่นสัมผัสเสียงคล้องจอง หรือการใช้วจนลีลาเสียดสีล้อเลียน และการหยิบสำนวนพื้นบ้านมาแต่งเติม ทุกองค์ประกอบล้วนทำให้บทเพลงของเขาทั้งไพเราะและทรงพลังในเชิงวรรณกรรมอย่างยิ่ง

จากการศึกษาผู้วิจัยพบกลวิธีการใช้วรรณศิลป์ในบทเพลงลูกทุ่งอีสานที่ประพันธ์โดยสลา คุณวุฒิ รายละเอียดดังต่อไปนี้

4.2.1 การใช้อุปมาโวหาร

อุปมาโวหาร หรือ การเปรียบเทียบแบบอุปมา คือการเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งกับอีกสิ่งหนึ่งอย่างชัดเจนโดยมักมีคำเชื่อมเปรียบเทียบ เช่น “เหมือน”, “ดั่ง”, “ประหนึ่ง” เป็นต้น กลวิธีนี้ทำให้สามารถเข้าใจลักษณะหรือความรู้สึกของสิ่งที่กล่าวถึงได้ชัดเจนยิ่งขึ้นด้วยภาพหรือสิ่งที่คุ้นเคยที่นำมาเปรียบ สลา คุณวุฒิใช้โวหารอุปมาอย่างแยบยลในหลายบทเพลง เพื่อให้ผู้ฟังเกิดจินตภาพที่ชัดเจนและสัมผัสอารมณ์ตามได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น ดังตัวอย่างที่เห็นได้ชัดคือในเพลงสวัสดีความจน ซึ่งพบเนื้อหาของเพลงตอนหนึ่งที่ตัวละครเปรียบเทียบความรู้สึกเจ็บช้ำของตนเองกับการโดนชนนือกบนเวที ดังนี้

สวีستیสวีستیความจน
 เจอะกันบ่อยหน
 จนนึกว่าเป็นเพื่อนเก่า
 ไปไหนไม่เป็นหรือเพื่อนเรา
 เพื่อนเล่นเป็นเงา
 ตามเราเหมือนเลขลือค
 เพื่อนเอ๋ย เพื่อนจะมาทำไม
 เจอกันที่ไร มันหายใจไม่ออก
 เจอเพื่อนแล้วใจมันซ้ำชอก
เหมือนโดนหมัดน็อก
 แสบช็อก หัวใจวาย

(สวีستیความจน, 2566)

จากบทเพลงสวีستیความจน พบกลวิธีการใช้อุปมาโวหาร ที่ว่า “เจอเพื่อนแล้วใจมันซ้ำชอก เหมือนโดนหมัดน็อก แสบช็อกหัวใจวาย” ในที่นี้พบการเปรียบเทียบการพบเจอเพื่อนที่ชื่อความจนซ้ำแล้วซ้ำเล่ากับความเจ็บปวดรุนแรงทางกายว่า “เหมือนโดนหมัดน็อก จนแสบช็อกหัวใจวาย” การใช้อุปมาโวหารเช่นนี้ทำให้สามารถจินตนาการถึงระดับความเจ็บซ้ำทางใจได้ทันทีผ่านประสบการณ์เจ็บทางกายที่ทุกคนพอนึกภาพออก นอกจากนี้ตัวอย่างจากบทเพลงยาใจคนจน ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการให้กำลังใจคนยากไร้ เพลงนี้มีพบการใช้อุปมาโวหารที่หลากหลาย เช่น เปรียบความรักแท้หรือกำลังใจที่มีให้กันเป็นเสมือน ยาใจสำหรับคนจน รวมถึงชื่อเพลงยาใจคนจนเองก็คืออุปมาที่ทรงพลัง โดยการเปรียบคนรักหรือกำลังใจเป็นยารักษาใจของผู้ยากไร้ อีกทั้งช่วยบรรเทาความทุกข์ยาก คำว่า “ยาใจ” นี้สื่อให้เห็นภาพว่าแม้ตัวจะจนเงิน แต่หากมีรักแท้หรือกำลังใจดี ๆ ก็สามารถประคับประคองชีวิตได้เหมือนคนป่วยที่แม้ร่างกายไม่ดีแต่ถ้ามียาดีก็พออยู่ไปวันนั้นเอง

กล่าวโดยสรุปการใช้อุปมาโวหารในบทเพลงลูกทุ่งอีสานของสลา คุณวุฒิเป็นองค์ประกอบสำคัญที่เพิ่มความลึกซึ้งและความงดงามทางภาษา การเปรียบเทียบที่แยบยลช่วยให้ผู้ฟังเข้าใจสถานการณ์และอารมณ์ของเพลงได้อย่างเป็นรูปธรรมและรวดเร็ว อีกทั้งยังช่วยตอกย้ำสารที่ต้องการสื่ออย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งกระตุ้นจินตนาการและความรู้สึกร่วมของผู้ฟังไปพร้อมกัน

4.2.2 การใช้บุคลาธิษฐาน

บุคลาธิษฐาน คือ การสมมติให้สิ่งไม่มีชีวิตหรือสิ่งที่เป็นนามธรรม มีลักษณะ พฤติกรรม หรือความรู้สึกเหมือนกับมนุษย์ การใช้บุคลาธิษฐานในบทเพลงช่วยให้สิ่งที่จับต้องไม่ได้มีชีวิตชีวาขึ้นมาในความนึกคิดของผู้ฟัง ทำให้เข้าใจความหมายแฝงได้ง่ายขึ้นและเพิ่มสีสันด้านจินตนาการ สลา คุณวุฒิมีใช้บุคลาธิษฐานเพื่อเน้นย้ำแนวคิดหรือนัยบางอย่างของเนื้อเพลง เพลงตัวอย่างที่เห็นชัดเจน ดังตัวอย่างจากบทเพลงดอกกระเจียวลีมทุ่ง ดังนี้

ลีมหัวนาบ้อที่เฮาเคยเที่ยว
ดอกกระเจียวมาเหลียวหาเจ้า
 สีแดงสีขาวคือขอให้เจ้ามาเกี่ยว
 ยามฝนเคี้ยวก็เกี่ยวสมหญิงคือขอให้เจ้าอยู่นา

(ดอกกระเจียวลีมทุ่ง, 2556)

เนื้อหาของบทเพลงดอกกระเจียวลีมทุ่ง สื่อสารเกี่ยวกับดอกกระเจียวซึ่งดอกไม้ป่าในภาคอีสานโดยเปรียบกับหญิงสาวที่ได้จากบ้านเกิดไป เพลงนี้มีเนื้อเพลงส่วนหนึ่งที่ใช้บุคลาธิษฐานว่า “ดอกกระเจียวมาเหลียวหาเจ้า” ซึ่งเป็นการสมมติให้ ดอกกระเจียวมีกริยาเหมือนคน คือ การเหลียวหา ซึ่งในที่นี้เป็นการเหลียวมองหาด้วยความคิดถึง โดยในความเป็นจริงดอกไม้ไม่มีชีวิตจิตใจ แต่การเขียนโดยใช้กลวิธีเช่นนี้ทำให้สัมผัสถึงบรรยากาศ ความคิดถึงของท้องทุ่งที่มีต่อหญิงสาวที่จากไป เกิดเป็นภาพความเศร้าซึ่งขึ้นมาจิตใจ อาจกล่าวได้ว่าบุคลาธิษฐานที่สลา คุณวุฒิ ใช้ในการประพันธ์บทเพลงลูกทุ่งอีสานมีผลเชิงความหมาย คือ ช่วยอธิบายแนวคิดนามธรรมหรือสถานการณ์ซับซ้อนในให้ง่ายขึ้นผ่านการเปรียบกับสิ่งที่เรารู้จักในลักษณะมนุษย์นั่นเอง

การใช้บุคลาธิษฐานในบทเพลงลูกทุ่งอีสานที่ประพันธ์โดยสลา คุณวุฒิ นับเป็นเสน่ห์ทางวรรณศิลป์ที่ช่วยยกระดับการถ่ายทอดความหมายและอารมณ์ สิ่งที่เป็นนามธรรมหรือสิ่งไม่มีชีวิตให้มีชีวิตขึ้นมา เพื่อปฏิบัติการในการสื่อความรู้สึกได้ชัดเจนและลึกซึ้ง สามารถเข้าถึงแก่นสารของบทเพลงผ่านภาพจำลองเหล่านี้ได้ง่ายยิ่งขึ้น และรู้สึกผูกพันกับบทเพลงมากขึ้นอีกด้วย

4.2.3 การใช้อุปลักษณ์

อุปลักษณ์ คือ การเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งเป็นอีกสิ่งหนึ่งโดยไม่ใช้คำเชื่อมเปรียบเทียบอย่างตรง ๆ กล่าวคือไม่ได้ชี้ให้เห็นด้วยคำเปรียบ เช่น “เหมือน” หรือ “ดั่ง” เป็นต้น แต่กล่าวใช้กลวิธีการกล่าวราวกับว่าสิ่งนั้นคืออีกสิ่งไปโดยปริยาย การใช้อุปลักษณ์เป็นกลวิธีขั้นสูงในงานวรรณศิลป์ เพราะ

ต้องอาศัยการตีความถึงความหมายที่ซ่อนอยู่ หากมีการใช้อุปลักษณ์อย่างเหมาะสมก็สามารถสื่อความหมายได้อย่างลึกซึ้งและกว้างขวางในล้อยคำกระชับ ในการประพันธ์บทเพลงลูกทุ่งอีสาน สลา คุณวุฒิ มีการใช้อุปลักษณ์เพื่อสื่อสารแนวคิดบางประการอย่างเป็นนัย ทำให้บทเพลงมีความคมคายและมีเสน่ห์ในการตีความ

บทเพลงที่มีตัวอย่างชัดเจนของอุปลักษณ์คือเพลงดอกหญ้าในป่าปูน ในเพลงนี้ทั้งชื่อเพลงและเนื้อเพลงเต็มไปด้วยอุปลักษณ์ ซึ่งดอกหญ้าในป่าปูนเป็นการเปรียบโดยนัยที่ทรงพลังอย่างมาก “ดอกหญ้า” ซึ่งเป็นวัชพืชดอกเล็กที่ขึ้นข้างทาง ไม่มีใครเหลียวแล ถูกใช้เป็นตัวแทนของเด็กสาวบ้านนอกที่ต่ำต้อย ส่วน “ป่าปูน” หมายถึง เมืองใหญ่ที่เต็มไปด้วยตึกคอนกรีต ซึ่งแข็งเย็นและไม่เป็นมิตร เพลงนี้พบการใช้อุปลักษณ์โดยไม่ได้โดยตรง แต่ให้ผู้ฟังคิดเองว่าดอกหญ้าหมายถึงคนยากจน และป่าปูนหมายถึงสังคมเมือง เนื้อเพลงส่วนหนึ่งกล่าวว่า

แต่ยังยิ้มได้
เพราะใจเหมือนดอกหญ้าบาน
ถึงอยู่ในที่ต่ำชั้น
แต่ก็บานได้ทุกเวลา

(ดอกหญ้าในป่าปูน, 2557)

โดยตัวอย่างข้างต้นหมายถึงเกิดมาเป็นดอกหญ้า ถึงจะอยู่ในป่าปูน ก็ยังยืนหยัดบานได้ทุกเวลา ส่วนนี้ผู้วิจัยพบว่า สลา คุณวุฒิได้เปรียบชีวิตของหญิงสาวบ้านนอกเป็นดอกหญ้าที่สามารถเติบโตและเบ่งบานได้แม้อยู่ในเมืองที่โหดร้าย อุปลักษณ์นี้สื่อถึงความเข้มแข็งและศักดิ์ศรีของคนชนบทที่ต่อสู้ชีวิตในเมือง

อุปลักษณ์เป็นกลวิธีทางภาษาที่ทำให้บทเพลงของสลา คุณวุฒิมีมิติและความหมายหลายชั้น ซึ่งสามารถตีความและค้นพบความหมายที่ซ่อนอยู่เพื่อเพิ่มคุณค่าให้เพลงมากยิ่งขึ้น ตลอดจนก่อให้เกิดภาพพจน์เชื่อมโยงผู้ฟังเข้ากับประเด็นของเพลงอย่างแนบแน่น บทเพลงจึงมีเป็นเพียงแค่ความบันเทิง หากแต่เป็นบทกวีขนาดสั้นที่สื่อสารอารมณ์ได้อย่างลึกซึ้งอีกด้วย

4.2.4 การใช้ปฏิพจน์

ปฏิพจน์ หมายถึง การใช้ล้อยคำหรือแนวคิดที่ขัดแย้งกันในตัวเอง หรือการนำเสนอสิ่งที่ตรงข้ามกันเพื่อเน้นความหมาย กลวิธีนี้ก่อให้เกิดการถกคิดและเห็นภาพความจริงของชีวิตที่มักมีสองด้าน ปฏิพจน์สามารถปรากฏในรูปประโยคที่มีใจความขัดแย้งหรือสถานการณ์ที่ขัดแย้งก็ได้ การใช้ปฏิพจน์ช่วยเน้นย้ำความรู้สึกหรือข้อเท็จจริงบางอย่างอย่างมีชั้นเชิง และบางครั้งใช้เพื่อเสียดสี

แม้ในบทเพลงลูกทุ่งอีสานที่ประพันธ์โดยสลา คุณวุฒิจะไม่ได้ปรากฏการใช้ปฏิพจน์แบบประโยคกลับหัวอย่างชัดเจนมากนัก แต่ผู้วิจัยพบการสื่อสารแนวคิดเชิงขัดแย้งในเนื้อหาเพลงอยู่หลายจุด ตัวอย่างเช่น บทเพลง “บ่พร้อมแต่บ่แพ้” ชื่อเพลงนี้เองเป็นปฏิพจน์ที่น่าสนใจ ซึ่ง “บ่พร้อมแต่บ่แพ้” แปลว่า ไม่พร้อมทางฐานะ แต่ไม่ยอมแพ้เป็นการจับคู่ภาวะสองอย่างที่อยู่ขัดกัน ดังตัวอย่าง

ถึงอายบ่พร้อม แต่ใจยังบ่ยอมแพ้

(บ่พร้อมแต่บ่แพ้, 2559)

นอกจากนี้บทเพลง “นายร้อยหน้าลิปต์” เป็นอีกหนึ่งบทเพลงที่แสดงความเป็นปฏิพจน์ในชื่อเพลง กล่าวคือ “นายร้อยหน้าลิปต์” แสดงความขัดแย้งที่จงใจให้ “นายร้อย” ซึ่งบ่งบอกถึงตำแหน่งยศทหารที่มีเกียรติ แต่เมื่อต่อท้ายด้วยคำว่า “หน้าลิปต์” กลายเป็นยามเฝ้าลิปต์ซึ่งเป็นงานที่ไม่สูงส่งมากนักในสายตาคนทั่วไป การนำคำที่มีความหมายตรงข้ามทางสถานะมาปะทะกันเช่นนี้เป็นการเสียดสีสังคมอย่างหนึ่ง ทำให้เห็นความขัดแย้งระหว่างความฝันกับความจริงของชีวิตตัวละคร

การใช้ปฏิพจน์ในบทเพลงลูกทุ่งอีสานที่ประพันธ์โดยสลา คุณวุฒิ แม้จะไม่ปรากฏในรูปประโยคที่มีการเล่นคำอย่างชัดเจน แต่พบการแทรกไว้ในแนวคิดและการสื่อสารภาพบางภาพของบทเพลง เพื่อช่วยต่อยอดสื่อสารและอารมณ์ที่ผู้แต่งต้องการสื่ออย่างล้าลึก ความขัดแย้งในคำหรือสถานการณ์ส่งผลต่อความคิดของผู้ฟังให้ตระหนักถึงสองด้านของเรื่องราวและน่าขบคิดมากยิ่งขึ้น

4.2.5 การใช้ข้อติพจน์

ข้อติพจน์ คือ โวหารที่กล่าวเกินความจริงหรือกล่าวเกินจริงอย่างตั้งใจ เพื่อขบขันความรู้สึกหรือคุณลักษณะให้เด่นชัด การใช้ข้อติพจน์ในบทเพลงเป็นวิธีสื่อสารอารมณ์ที่รุนแรงหรือสถานการณ์ที่หนักหน่วงเกินปกติให้ผู้ฟังรับรู้ถึงความรู้สึกได้อย่างรวดเร็วและชัดเจน สลา คุณวุฒิ ใช้กลวิธีข้อติพจน์เพื่อสร้างอารมณ์ร่วมที่แรงกล้าและทำให้เนื้อเพลงโดดเด่น ดังตัวอย่างจากบทเพลงผ่าเหล่าผ่ารัก ดังนี้

คบมาทั้งชาติ ตัดขาดเพียงเสี้ยวนาที

(น้ำตาผ่าเหล่า 2558)

จะเห็นได้ว่า เนื้อเพลงที่ว่า “คบมาทั้งชาติ ตัดขาดเพียงเสี้ยวนาที” จากบทเพลงน้ำตาผ่าเหล่า ที่ประพันธ์โดย สลา คุณวุฒิ เป็นตัวอย่างของกลวิธีการใช้ข้อติพจน์ที่ทรงพลังและลุ่มลึก โดยใช้

การกล่าวเกินจริงเพื่อเน้นอารมณ์เศร้า ความเจ็บปวด และการพังทลายของความสัมพันธ์อย่างฉับพลัน

การใช้อดีพจน์เป็นกลวิธีที่สลา คุณวุฒิใช้ในการขับเน้นอารมณ์และเนื้อหาเพลงอย่างได้ผล ด้วยการกล่าวเกินจริงอย่างมีศิลปะ เพลงทรงพลังและน่าจดจำ รับรู้อารมณ์ของตัวละครในเพลงอย่างเข้มข้นและรวดเร็ว อดีพจน์จึงช่วยเพิ่มทั้งความสะเทือนใจและเอกลักษณ์ให้กับบทเพลงลูกทุ่งอีสาน ทำให้ผลงานของครูสลา มีความติดตรึงอยู่ในใจของแฟนเพลงตราบนาน

4.2.6 การใช้สัญลักษณ์

สัญลักษณ์ ในบทเพลงหมายถึงการใช้สิ่งหนึ่ง ซึ่งจะเป็นวัตถุ บุคคล หรือเหตุการณ์ให้เป็นตัวแทนหรือสื่อถึงอีกสิ่งหนึ่งที่เป็นนามธรรมหรือความคิดที่ลึกซึ้งกว่า ลักษณะนี้ผู้วิจัยพบว่า สลา คุณวุฒิ มีการใช้ภาพหรือวัตถุที่เห็นได้ชัดในชีวิตประจำวันเป็นสัญลักษณ์แทนแนวคิดหรือความรู้สึกในบทเพลง สัญลักษณ์เหล่านี้ทำหน้าที่เพิ่มความหมายที่ซับซ้อนกับบทเพลง ดังตัวอย่างจากบทเพลงถวายใจแก่นบน ดังนี้

ฝุ่นความท้อ เปื้อนใจทุกห้อง

(ถวายใจแก่นบน, 2556)

จากเนื้อเพลงถวายใจแก่นบนข้างต้น “ฝุ่นความท้อ เปื้อนใจทุกห้อง” ซึ่งคำว่า “ฝุ่น” ในที่นี้เป็นสัญลักษณ์แทนความท้อแท้สิ้นหวังที่ตกตะกอนในใจคน เปรียบใจคนเหมือนบ้านที่มีห้องต่าง ๆ และมีฝุ่นเศร้าเกาะทุกห้อง หรือ “พ่อไร่ชิง” หมายถึงหลวงพ่อดีไร่ชิง ซึ่งมีการกล่าวถึงในรูปแบบสัญลักษณ์แทนที่ฟังทางใจของคนยาก เมื่อชีวิตเจ็บช้ำก็ต้องฝากความหวังไว้กับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ สัญลักษณ์เหล่านี้ทำให้เพลงมีมิติเชิงวัฒนธรรมและจิตใจมากขึ้น

สัญลักษณ์เป็นเครื่องมือทางวรรณศิลป์ที่สลา คุณวุฒิ ใช้ในการประพันธ์บทเพลงเพื่อเพิ่มความลุ่มลึกและความงามของเนื้อหา สัญลักษณ์ที่เลือกมาใช้มักคัดจากสิ่งใกล้ตัวและวัฒนธรรมพื้นบ้าน ทำให้เข้าถึงผู้ฟังง่าย แต่ขณะเดียวกันได้โอกาสให้ตีความได้ลึกซึ้งหลากหลาย

4.2.7 การใช้สำนวนพื้นบ้าน

การใช้สำนวนพื้นบ้าน คือ การนำเอาสุภาษิต คำพังเพย หรือวลีติดปากที่เป็นภูมิปัญญาชาวบ้านมาประยุกต์ใช้ในบทเพลง สำนวนพื้นบ้านเหล่านี้มีลักษณะสั้น กระชับ แต่มีความหมายลึกซึ้งหรือประชดประชันในตัวเอง การใช้มันในเนื้อเพลงช่วยเพิ่มทั้งน้ำหนักความหมายและเสน่ห์แบบพื้นบ้าน ส่งเสริมให้บทเพลงของสลา คุณวุฒิ มีสอดแทรกสำนวนหรือวลีพื้นบ้านลงในบทเพลงอย่าง

แนบเนียน เพราะนอกจากจะสื่อความหมายได้ตรงประเด็นแล้วยังส่งผลให้กลุ่มผู้ฟังฟังโดยเฉพาะผู้ฟังชนบทรับรู้และเชื่อมโยงกับเนื้อเพลง เนื่องจากเป็นถ้อยคำที่ได้ยินได้ใช้มาแต่เดิม ตัวอย่าง เช่นสำนวน “กัดฟันสู้” และ “หนีสินค้าค้อ” ที่ปรากฏในบทเพลงถวายใจแก่บน มีเนื้อความตอนหนึ่งว่า

หนีสินมากมายก็ยั้งค้าค้อ กัดฟันสู้ไป แต่แรงใจเริ่มมีไม่พอ

(ถวายใจแก่บน, 2556)

สำนวน “ค้าค้อ” ใช้บรรยายหนีสินว่าเปรียบเสมือนของหนักมาพาดคอไว้ ทำให้ชีวิตอึดอัดลำบาก โดยเป็นสำนวนที่ใช้ทั่วไปในภาษาพูด ผู้ฟังทันทีที่ได้ยินก็เข้าใจความหมายเชิงรูปธรรมของความทุกข์เรื่องหนีสิน และรู้สึกกดดันตามไปด้วย และคำว่า “กัดฟันสู้” หมายถึง อดทนสู้เต็มที่แม้จะเจ็บปวด ซึ่งตรงกับบริบทของเพลงที่ตัวละครต้องสู้ชีวิตทั้งที่มีความท้อ

กลวิธีการใช้สำนวนในการประพันธ์บทเพลงลูกทุ่งอีสานของสลา คุณวุฒิ ใช้สำนวนพื้นบ้านในบทเพลงอย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นการหลอมรวมภูมิปัญญาชาวบ้านเข้ากับบทกวีเพลงสมัยใหม่ โดยมีผลลัพธ์คืองดงามทางวรรณศิลป์และเข้าถึงหัวใจคนฟังทุกระดับ สำนวนเหล่านี้ไม่เพียงทำให้เนื้อเพลงกระชับคมคาย แต่ยังรักษาเอกลักษณ์ความเป็นลูกทุ่งอีสานไว้อย่างเข้มข้น ผู้ฟังรู้สึกผูกพันกับบทเพลงราวกับเป็นเรื่องของคนใกล้ตัวและภาษาที่ใช้

กลวิธีทางภาษาที่ปรากฏในบทเพลงลูกทุ่งอีสานที่ประพันธ์โดยสลา คุณวุฒิ สะท้อนถึงความสามารถในการเลือกใช้ถ้อยคำ วลี และกลวิธีวรรณศิลป์อย่างแยบคาย ผู้วิจัยพบการใช้ภาษาถิ่นอีสานมีบทบาทสำคัญในการเชื่อมโยงผู้ฟังกับบริบทวัฒนธรรมท้องถิ่นขณะที่การใช้คำภาษาต่างประเทศช่วยสร้างอารมณ์ขันและสะท้อนภาพสังคมร่วมสมัย นอกจากนี้ยังพบการใช้คำซ้ำ คำเลียนเสียงธรรมชาติ เพื่อขับเน้นอารมณ์และเพิ่มพลังการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่าภาษาที่เลือกใช้มีส่วนสำคัญในการสร้างเอกลักษณ์และอารมณ์ของบทเพลงอย่างลึกซึ้ง ในด้านวรรณศิลป์ผู้วิจัยพบว่าบทเพลงของสลา คุณวุฒิ แสดงออกผ่านโวหารภาพพจน์หลากหลายรูปแบบ เช่น อุปมา บุคลาธิษฐาน อุปลักษณ์ และอติพจน์ เป็นต้น ซึ่งช่วยขับเน้นอารมณ์และความหมายอย่างทรงพลัง รวมถึงการใช้ปฏิพจน์ สัญลักษณ์ และสำนวนพื้นบ้านที่สื่อสารแนวคิดลึกซึ้งในรูปแบบที่จับต้องได้ ทำให้บทเพลงมิใช่เพียงสื่อบันเทิงแต่เป็นงานวรรณศิลป์ที่มีมิติทางภาษาและวัฒนธรรมขั้นสูง ซึ่งการผสมผสานกลวิธีเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงความสามารถในการประพันธ์ที่โดดเด่น และสะท้อนถึงคุณค่าทางภาษาและความงดงามทางภาษาของบทเพลงลูกทุ่งอีสานในฐานะวรรณกรรมร่วมสมัยอย่างแท้จริง

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่องวาทกรรมความจนในบทเพลงลูกทุ่งอีสานที่ประพันธ์โดยสลา คุณวุฒิ มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาวาทกรรมความจนและกลวิธีทางภาษาในบทเพลงลูกทุ่งอีสานที่ประพันธ์โดยสลา คุณวุฒิ โดยรวบรวมข้อมูลจากเว็บไซต์ www.youtube.com จำนวน 122 เพลง จากการศึกษาสามารถสรุปผลและอภิปรายผลได้ดังนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

การศึกษาวาทกรรมความจนในบทเพลงลูกทุ่งอีสานที่ประพันธ์โดยสลา คุณวุฒิ ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยได้ 2 ประเด็น ดังนี้

5.1.1 วาทกรรมความจนในบทเพลงลูกทุ่งอีสานที่ประพันธ์โดยสลา คุณวุฒิ

การศึกษาครั้งนี้พบวาทกรรมความจน 4 วาทกรรม ได้แก่ 1) ความจน คือ การด้อยโอกาสและสถานะทางสังคม 2) ความจน คือ การดิ้นรนและการพลัดพราก 3) ความจน คือ การหลอหลอม ความเชื่อและความศรัทธา และ 4) ความจน คือ เครื่องมือคัดคน พบอุดมการณ์ 7 อุดมการณ์ ประกอบด้วย อุดมการณ์ชนบทนิยม อุดมการณ์ชนชั้นแรงงาน อุดมการณ์รักแท้และความซื่อสัตย์ อุดมการณ์ชายเป็นใหญ่และหน้าที่ของผู้ชาย อุดมการณ์ความเสียสละและความอดทนอดกลั้น อุดมการณ์ครอบครัวนิยมและความกตัญญู และอุดมการณ์เรื่องวาสนาและโชคชะตา

5.1.2 กลวิธีทางภาษาในบทเพลงลูกทุ่งอีสานที่ประพันธ์โดยสลา คุณวุฒิ

การวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาในบทเพลงลูกทุ่งอีสานที่ประพันธ์โดยสลา คุณวุฒิ พบกลวิธีทางภาษา 2 กลวิธี ได้แก่ กลวิธีการใช้คำ/ถ้อยคำ และกลวิธีการใช้วรรณศิลป์ ซึ่งกลวิธีการใช้คำ/ถ้อยคำ ประกอบด้วย การใช้ภาษาถิ่นอีสาน การใช้คำภาษาต่างประเทศ การใช้คำซ้ำ การใช้คำเลียนเสียงธรรมชาติ และกลวิธีการใช้วรรณศิลป์ ประกอบด้วย การใช้อุปมาโวหาร การใช้บุคลาธิษฐาน การใช้อุปลักษณ์ การใช้ปฏิพจน์ การใช้อติพจน์ การใช้สัญลักษณ์ และการใช้สำนวนพื้นบ้าน

การศึกษาครั้งนี้แสดงให้เห็นถึงปฏิบัติการของวาทกรรมในการสะท้อนภาพสังคมอีสานทั้งด้านวิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ เพศ เศรษฐกิจ ภาษา การศึกษา การพลัดพรากถิ่นฐาน การใช้แรงงาน ซึ่งมีความสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้น ที่มีความโดดเด่นคือเรื่องการศึกษาที่วาทกรรมความจนสะท้อนความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจที่ส่งผลต่อการศึกษาในระดับสูง ทั้งที่ได้รับการยกให้เป็นรากฐานสำคัญของชีวิต แต่กลับมีตัวแปรสำคัญด้านเศรษฐกิจเป็นตัวกำหนด

5.2 อภิปรายผล

จากการศึกษาวาทกรรมความจนในบทเพลงลูกทุ่งอีสานที่ประพันธ์โดยสลา คุณวุฒิ มีประเด็นในการอภิปรายตามความมุ่งหมายของการวิจัย รายละเอียดดังนี้

5.2.1 วาทกรรมความจนในบทเพลงลูกทุ่งอีสานที่ประพันธ์โดยสลา คุณวุฒิ

จากการศึกษาวาทกรรมความจนในบทเพลงลูกทุ่งอีสานที่ประพันธ์โดย สลา คุณวุฒิ ผู้วิจัยพบว่า วาทกรรมความจนในบทเพลงดังกล่าวมีลักษณะการประกอบสร้างทางภาษาที่สะท้อนถึงความหมายของความจนในหลายมิติ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของมิเชล ฟูโกต์ ที่มองว่าวาทกรรมมิใช่เพียงถ้อยคำหรือภาษาเท่านั้น แต่ยังหมายรวมถึงอำนาจ ความรู้ และการให้ความหมายที่ถูกผลิตซ้ำในสังคม วาทกรรมความจนที่ปรากฏในบทเพลงสามารถจำแนกได้เป็น 4 ประเภท ได้แก่ (1) ความจนคือการด้อยโอกาสและสถานะทางสังคม (2) ความจนคือการดิ้นรนและการพลัดพราก (3) ความจนคือการหล่อหลอมความเชื่อและความศรัทธา และ (4) ความจนคือเครื่องมือคัดคน ซึ่งแต่ละวาทกรรม ผู้วิจัยพบการใช้ภาษาและบริบทที่มีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อการรับรู้ของผู้ฟัง โดยเฉพาะวาทกรรมการดิ้นรนและการพลัดพราก ซึ่งเป็นวาทกรรมที่ปรากฏบ่อยในบทเพลง และมักใช้ถ้อยคำที่สะท้อนอารมณ์ เช่น “ถีบเราระเด็นจากบ้านนา” หรือ “ถูกความจนผลักไกลแผ่นดินฮักหลายปีแล้วเด้อ” เพื่อเน้นย้ำความรุนแรงของปัญหาความจนที่ทำให้ผู้คนต้องละถิ่นฐานไปสู่เมืองใหญ่

ในขณะเดียวกันผู้วิจัยยังพบว่า วาทกรรมความจนในบทเพลงลูกทุ่งอีสานมิได้เพียงสะท้อนสภาพความทุกข์ยากของคนในสังคมเท่านั้น หากแต่ยังเป็นพื้นที่ของการผลิตซ้ำอุดมการณ์ทางสังคม อาทิ อุดมการณ์ชนบทนิยม อุดมการณ์ชนชั้นแรงงาน อุดมการณ์ความกตัญญู ความอดทน และการยอมรับชะตากรรม โดยอุดมการณ์เหล่านี้ถูกสื่อสารอย่างแนบเนียนผ่านการใช้ภาษา ภาพเปรียบเทียบ และการจัดวางโครงเรื่องในบทเพลง สะท้อนให้เห็นว่าเพลงลูกทุ่งอีสานมิใช่เพียงบทเพลงเพื่อความบันเทิง หากยังเป็นเครื่องมือที่ทรงพลังในการสื่อสารชุดความคิด ความเชื่อ และค่านิยมของคนในสังคมอีสานและสังคมไทยโดยรวมอย่างมีนัยสำคัญ

5.2.2 กลวิธีทางภาษาในบทเพลงลูกทุ่งอีสานที่ประพันธ์โดยสลา คุณวุฒิ

จากการศึกษาบทเพลงลูกทุ่งอีสานที่ประพันธ์โดย สลา คุณวุฒิ ผู้วิจัยพบว่ากลวิธีทางภาษาที่ปรากฏในบทเพลงมีลักษณะหลากหลายและสอดคล้องกับบริบทวัฒนธรรมของชุมชนอีสาน โดยเฉพาะการใช้ภาษาถิ่นอีสานซึ่งถือเป็นกลวิธีหลักที่ช่วยสร้างอัตลักษณ์ทางภาษา เสริมสร้างความใกล้ชิดกับผู้ฟัง และช่วยสื่อสารอารมณ์ ความรู้สึก ตลอดจนเนื้อหาของบทเพลงได้อย่างลุ่มลึก การใช้ภาษาถิ่นในระดับคำ วลี และประโยค เช่น คำว่า "บ่" "เฮา" "อ้าย" "หม่อง" เป็นต้น ช่วยสร้างความสมจริงให้กับเนื้อหาและส่งเสริมการอนุรักษ์ภาษาอีสานอย่างชัดเจน

ในขณะเดียวกัน ผู้วิจัยยังพบการใช้คำภาษาต่างประเทศ โดยเฉพาะภาษาอังกฤษในลักษณะคำทับศัพท์หรือวลีที่ผู้คนคุ้นเคย ซึ่งมีบทบาทในการสร้างอารมณ์ขันและสะท้อนปฏิสัมพันธ์ของสังคมชนบทกับวัฒนธรรมเมืองหรือวัฒนธรรมตะวันตก อีกกลวิธีหนึ่งที่ผู้วิจัยพบคือ การใช้คำซ้ำเพื่อเน้นความรู้สึกหรือแนวคิด เช่น “ลิสู้ป่หยุด ลิสู้ให้สุดทางฝัน” ซึ่งช่วยตอกย้ำอารมณ์แน่วแน่และการไม่ยอมแพ้ในชีวิต นอกจากนี้ การใช้คำเลียนเสียงธรรมชาติ เช่น “แก๊ะ ๆ” ในบทเพลง “หัวใจไม่ล่าปอ” แสดงให้เห็นถึงการใช้ภาพเสียงเพื่อถ่ายทอดอารมณ์เจ็บปวดและสะท้อนความรู้สึกของตัวละครในเชิงสัญลักษณ์และเปรียบเทียบ กลวิธีทางภาษาดังกล่าวทำหน้าที่สื่อสารนัยทางสังคมอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่เพียงสื่อความหมายพื้นฐาน แต่ยังสามารถปลุกเร้าความรู้สึกร่วมของผู้ฟังได้อย่างแนบเนียน

บทเพลงลูกทุ่งอีสานที่ประพันธ์โดยสลา คุณวุฒิ มีความโดดเด่นทางด้านวรรณศิลป์ซึ่งปรากฏผ่านกลวิธีการใช้โวหารภาพพจน์หลากหลายรูปแบบ กลวิธีเหล่านี้มีบทบาทสำคัญในการสร้างอารมณ์ ถ่ายทอดความหมายเชิงลึก และขับเน้นความงามของภาษาในเชิงศิลปะ โดยเฉพาะการใช้อุปมาโวหาร ซึ่งพบอย่างเด่นชัดในการเปรียบเทียบภาวะความจนกับอาการเจ็บปวด เช่น “เหมือนโดนหมัดนี้อก แทะซอกหัวใจวาย” แสดงถึงการใช้ภาพที่รุนแรงเพื่อขับเน้นอารมณ์เศร้า ผู้วิจัยยังพบการใช้บุคลาธิษฐานเพื่อสร้างชีวิตให้กับสิ่งไม่มีชีวิต เช่น “ดอกกระเจียวมาเหลียวหาเจ้า” ซึ่งทำให้สิ่งแวดล้อมในเพลงมีความรู้สึกคล้ายมนุษย์ ช่วยเพิ่มพลังทางอารมณ์แก่บทเพลงได้อย่างลึกซึ้ง การใช้อุปลักษณ์ เช่น “ดอกหญ้าในป่าปูน” ถือเป็นารเปรียบเทียบนัยที่ทรงพลังในการแทนค่าชีวิตหญิงสาวบ้านนอกในสังคมเมือง ขณะที่การใช้ปฏิพจน์ เช่น “บ่พร้อมแต่บ่แพ้” เป็นการเสนอแนวคิดที่ขัดแย้งกันในตัวเองเพื่อเน้นคุณค่าความมุ่งมั่น นอกจากนี้ยังมีการใช้อติพจน์ เช่น “คบมาทั้งชาติ ตัดขาดเพียงเสี้ยวนาที” เพื่อแสดงอารมณ์เจ็บปวดอย่างรุนแรง ซึ่งเป็นกลวิธีที่สร้างพลังและอารมณ์สั่นในเพลงอย่างมาก การใช้สัญลักษณ์ เช่น “ฝนความท้อ” หรือ “ดอกหญ้า” ช่วยขยายความหมายของเพลงในมิติที่ลึกกว่า ส่วนการใช้สำนวนพื้นบ้าน เช่น “กัดฟันสู้” หรือ “หนี้สินค้ำคอ” ก็มีบทบาทในการเชื่อมโยงกับวิถีชีวิตและภูมิปัญญาชาวบ้าน

กลวิธีทางวรรณศิลป์ที่ปรากฏในบทเพลงของสลา คุณวุฒิ มิได้ทำหน้าที่เพียงสร้างความไพเราะ หากแต่เป็นเครื่องมือสำคัญในการถ่ายทอดสารทางอารมณ์ สังคม และวัฒนธรรมอย่างลึกซึ้ง บทเพลงจึงมิใช่เพียงงานบันเทิง หากแต่เปรียบเสมือนวรรณกรรมร่วมสมัยที่มีคุณค่าทางภาษาและความรู้สึกควบคู่กัน กลวิธีต่าง ๆ ที่ใช้ เช่น อุปมา บุคลาธิษฐาน อุปลักษณ์ อติพจน์ คำซ้ำ ภาษาถิ่นอีสาน เสียงธรรมชาติ และสำนวนพื้นบ้าน ล้วนสะท้อนความสามารถในการสรรค์สร้างถ้อยคำที่ทั้งเรียบง่ายและลุ่มลึก สื่อสารชีวิตชนชั้นแรงงานและชนบทอีสานได้อย่างมีพลัง ทั้งยังทำหน้าที่เป็นปฏิบัติการทางวาทกรรมที่ผสมผสานภาษา วัฒนธรรม และอารมณ์ของคนชายขอบไว้อย่างแนบเนียน กลวิธีทางภาษาจึงกลายเป็นพลังในการสะท้อนอุดมการณ์ที่ฝังรากในสังคม ทั้งความยากจน ความรัก

ความกตัญญู และความหวังในชีวิต บทเพลงของสลา คุณวุฒิ จึงทรงคุณค่าอย่างยิ่งในฐานะวรรณกรรมที่เปลี่ยนแปลงแทนคนธรรมดาในสังคมไทย

5.2.3 วาทกรรมความจนกับการสะท้อนสังคม

การศึกษาวาทกรรมความจนครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สังเกตเห็นการสะท้อนสังคมอันในลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

1) ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา

บทเพลงลูกทุ่งอีสานที่ประพันธ์โดยสลา คุณวุฒิ สะท้อนให้เห็นว่าความยากจนเป็นปัจจัยสำคัญที่จำกัดโอกาสทางการศึกษา โดยเฉพาะในชนบทอีสานที่ยังขาดแคลนทุนทรัพย์และทรัพยากรด้านการเรียนรู้ ตัวอย่างในเพลง “ขอสิทธิ์แค่ร้องไห้” ได้ชี้ให้เห็นนักเรียนที่ต้องหยุดเรียนกลางคันเนื่องจากไม่มีเงินจ่ายค่าเทอม วาทกรรมนี้เผยให้เห็นความเหลื่อมล้ำเชิงโครงสร้างที่ยังคงอยู่ในระบบการศึกษาไทย ความยากจนจึงไม่เพียงแต่เป็นภาวะเศรษฐกิจเท่านั้น หากยังกลายเป็นวงจรของการจำกัดศักยภาพในระยะยาวของเยาวชนรุ่นใหม่

2) ข้อจำกัดในการดำรงชีวิต

บทเพลงลูกทุ่งอีสานที่ประพันธ์โดย สลา คุณวุฒิ สะท้อนข้อจำกัดของการดำรงชีวิตในบริบทของผู้มีฐานะยากจน โดยแสดงให้เห็นว่าความจนจำกัดทางเลือกและบีบให้ต้องใช้ชีวิตอย่างประหยัดและเรียบง่าย เพลง “พิชซ่าหน้าเกลือ” นำเสนอภาพของการนำข้าวเหนียวมากินแทนพิชซ่าเพื่อลดค่าใช้จ่ายและปลอบประโลมใจเด็ก เป็นการสะท้อนถึงความสามารถในการปรับตัวและพึ่งพาตนเองท่ามกลางข้อจำกัดทางเศรษฐกิจ วาทกรรมนี้จึงไม่เพียงสะท้อนความจน แต่ยังเผยให้เห็นคุณค่าของการอยู่รอดอย่างมีศักดิ์ศรีในภาวะขาดแคลน

3) ชีวิตแรงงานอีสานในวงจรความจนและการย้ายถิ่นฐาน

บทเพลงลูกทุ่งอีสานที่ประพันธ์โดย สลา คุณวุฒิ สะท้อนภาพชีวิตของผู้คนในภาคอีสานที่ต้องต่อสู้ดิ้นรนภายใต้เงื่อนไขของระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมอย่างชัดเจน โดยเฉพาะในบทเพลง “ปักกล้าท้อพ่อแม่ยังจน” ที่ถ่ายทอดความมุมานะของลูกหลานที่ต้องทำงานหนักเพื่อหลุดพ้นจากวัฏจักรความยากจน เพลงเหล่านี้ชี้ให้เห็นถึงแรงกดดันจากโครงสร้างเศรษฐกิจที่ไม่เอื้อประโยชน์ต่อชนชั้นแรงงาน และยืนยันศักดิ์ศรีของคนยากจนที่ต้องยืนหยัดต่อสู้ด้วยร่างกายของตนเอง ขณะเดียวกัน หลายบทเพลง เช่น “แคนลาคอน” และ “ไปรวยตาบหน้า” ได้สะท้อนปรากฏการณ์การพลัดพรากถิ่นฐานอันเกิดจากความไม่สมดุลของการพัฒนาเศรษฐกิจระดับภูมิภาค ผู้คนในชนบทจึงถูกผลักดันให้ละทิ้งถิ่นเกิดเข้าสู่เมืองใหญ่เพื่อหางานทำ ซึ่งไม่เพียงนำมาซึ่งภาระทางเศรษฐกิจ หากแต่ยังทำให้เกิดความเปราะบางในมิติของครอบครัวและความรู้สึกโหยหาในรากเหง้าทางวัฒนธรรม เพลงจึงมิใช่เพียงบทกวีเพื่อความบันเทิง หากแต่เป็นกระจกสะท้อนชีวิตแรงงานอีสานที่ต้องเผชิญกับความจน ความเจ็บปวด และความหวังในโลกแห่งความเหลื่อมล้ำอย่างแท้จริง

4) ความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างคนจนกับรัฐหรือระบบ

บทเพลงลูกทุ่งอีสานที่ประพันธ์โดย สลา คุณวุฒิ หลายบทมีลักษณะเป็น “เสียงของผู้ไร้อำนาจ” ที่ส่งสารแทนประชาชนระดับล่างซึ่งถูกกดทับภายใต้โครงสร้างรัฐและระบบสังคมที่ไม่เท่าเทียม เพลงเหล่านี้สะท้อนความรู้สึกว่าคนจนคือผู้ถูกทอดทิ้งจากรัฐ ไม่ได้รับบริการพื้นฐานอย่างเท่าเทียม ไม่ว่าจะเป็นการศึกษา สาธารณสุข หรือโอกาสทางอาชีพ ตัวละครในเพลงมักต้องดิ้นรนตามลำพังโดยปราศจากการพุงจากนโยบายรัฐ ขณะที่กลุ่มชนชั้นสูงกลับเข้าถึงทรัพยากรและโอกาสได้สะดวก ความเหลื่อมล้ำดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ไม่สมดุล ซึ่งรัฐหรือระบบมีบทบาทในการกำหนดขอบเขตชีวิตของประชาชนอย่างแยบยลและฝังรากลึก ทำให้ความจนมิใช่เพียงปัญหาปัจเจก แต่คือผลผลิตของโครงสร้างที่ผลิตซ้ำความเหลื่อมล้ำอย่างต่อเนื่อง

5) การรักถิ่นฐานบ้านเกิด

บทเพลงลูกทุ่งอีสานที่ประพันธ์โดย สลา คุณวุฒิ สะท้อนอุดมการณ์ชนบทนิยมอย่างชัดเจน โดยการเชิดชูคุณค่าของคนบ้านนอก ไม่ว่าจะเป็นความซื่อสัตย์ ความเรียบง่าย ความขยันขันแข็ง และความจริงจัง อันเป็นลักษณะตรงข้ามกับภาพของคนเมืองที่ถูกนำเสนอว่าฟุ้งเฟ้อ ประด้าง และห่างไกลความจริงใจ เช่นในบทเพลง “สะออนสาว กทม.” ที่แสดงให้เห็นถึงการต่อสู้ทางอัตลักษณ์ระหว่างชนบทกับเมือง ซึ่งมีใช่เพียงเชิงภูมิศาสตร์แต่รวมถึงค่านิยม ความคิด และวิถีชีวิตควบคู่กัน นอกจากนี้ยังพบอุดมการณ์ครอบครัวนิยมที่เข้มข้น เช่นในบทเพลง “เพื่อแม่แท้ไปได้” ที่เน้นบทบาทของแม่และครอบครัวในการเป็นแรงผลักดันชีวิตของตัวละคร เพลงลักษณะนี้สะท้อนโครงสร้างสังคมไทยที่ยึดโยงอยู่กับระบบเครือญาติและความกตัญญูอย่างแน่นแฟ้น โดยใช้อารมณ์และภาษาเพลงเป็นเครื่องมือย้ำคุณค่าทางวัฒนธรรมของสังคมชนบทอย่างทรงพลัง

บทเพลงลูกทุ่งอีสานที่ประพันธ์โดย สลา คุณวุฒิ สะท้อนภาพสังคมไทยในมิติต่าง ๆ อย่างลุ่มลึก ไม่ว่าจะเป็นความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ข้อจำกัดในการดำรงชีวิต และชีวิตแรงงานที่ต้องดิ้นรนและพลัดพรากถิ่นฐาน นอกจากนี้ยังแสดงถึงความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างคนจนกับรัฐ รวมถึงการเชิดชูอัตลักษณ์ชนบทและค่านิยมครอบครัวนิยมอย่างเด่นชัด บทเพลงจึงเป็นทั้งเครื่องมือถ่ายทอดความรู้สึกของผู้คนชายขอบและเป็นวรรณกรรมร่วมสมัยที่ทรงพลังในการวิพากษ์และเยียวยาสังคม จะเห็นได้ว่าวาทกรรมปฏิบัติการตามหน้าที่ของภาษา ผู้เสพวาทกรรมต่างหากที่สามารถมองวาทกรรมได้หลากหลายและมีประโยชน์หรือโทษมากน้อยเพียงใด หากมองวาทกรรมแล้วทำไปสร้างประโยชน์หรือต่อยอดได้ นั่นแสดงให้เห็นว่าวาทกรรมได้ทำหน้าที่ของตนเองและสร้างคุณประโยชน์ต่อสังคมแล้ว

5.3 ข้อเสนอแนะ

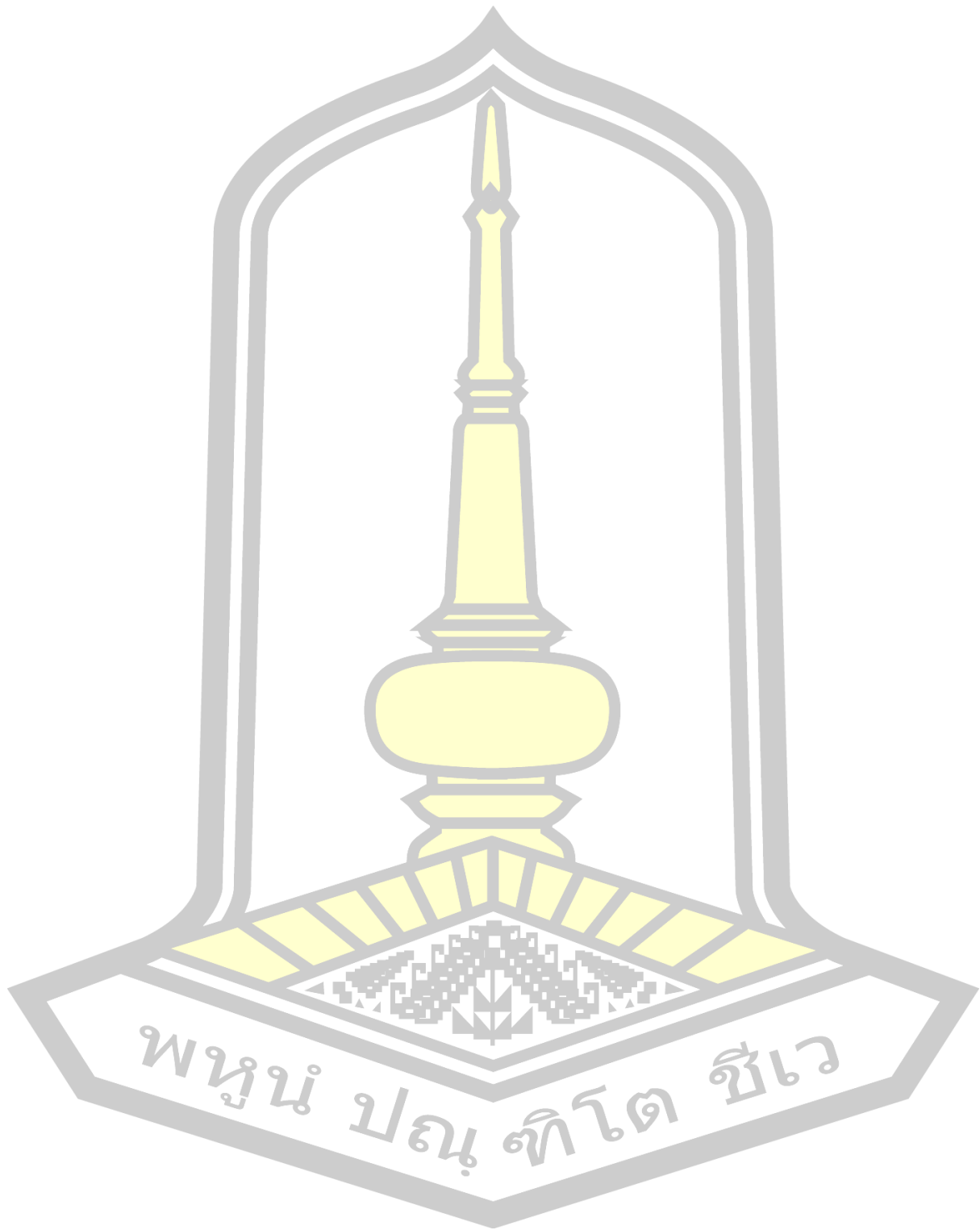
จากการศึกษาวาทกรรมความจนในบทเพลงลูกทุ่งอีสานที่ประพันธ์โดยสลา คุณวุฒิผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

- 1) ควรวาทกรรมความจนในบทเพลงรูปแบบอื่นที่ไม่ใช่บทเพลงลูกทุ่งอีสาน
- 2) ควรศึกษาวาทกรรมลักษณะอื่น
- 3) ควรศึกษาวาทกรรมจากบทเพลงของผู้ประพันธ์เพลงท่านอื่น

ทั้งนี้ เพื่อความหลากหลายของข้อมูลเนื่องจากการศึกษาวาทกรรมในมิติของสังคมพื้นที่ หรือผู้สร้างวาทกรรมส่งผลโดยตรงต่อวาทกรรมนั้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กัลยา กุลสุวรรณ. (2553). *วาทกรรมคำสอนของพุทธศาสนิกชน*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาเอกไม่มีการตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- กาญจนา ปราบปัญจะ. (2553). *การศึกษาลีลาการใช้ภาษาและกลวิธีการเขียนของ ว.วชิรเมธี*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทไม่มีการตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- กาญจนา เจริญเกียรติบวร. (2543). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับมุมมองในข่าววัดพระธรรมกาย ที่เสนอในหนังสือพิมพ์ไทย; Relationship between language and point of view in Thai newspaper's coverage on Wat Phra Dhammakaya*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทไม่มีการตีพิมพ์]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กฤษณา ขำพืด. (2564). *วาทกรรมการขอรับบริจาคเงินในสื่อสังคมของไทย: การศึกษาตามแนววาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาเอกไม่มีการตีพิมพ์]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จริยา ศรีวิจารณ์. (2555). *ประสบการณ์ด้านจิตใจของนักศึกษาที่ยากจนจากชนบทและได้รับการทุนการศึกษา*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทไม่มีการตีพิมพ์]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จินดา แกนสมบัติ. (2559). *ลูกทุ่งหมอลำ : จากเพลงพื้นบ้านอีสานแพร่กระจายเข้าสู่เมืองกรุง*. วารวีสังคมมนุษย์, 153-157.
- ไชยรัตน์ เจริญสินโอสถ. (2543). *วาทกรรมการพัฒนา*. วิชาษา.
- ธาดา ชัยศร. (2553). *ภาพลักษณ์ผู้ชายที่สะท้อนในเพลงลูกทุ่งอีสาน (พ.ศ. 2545-2551)*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทไม่มีการตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- นิชชญา ใจเย็น. (2563). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์ในวาทกรรมแนะนำวิธีการเลี้ยงลูกโดยแพทย์ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง: การศึกษาแนววาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาเอกไม่มีการตีพิมพ์]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปิยธิดา นามโคตร. (2563). *กลวิธีทางภาษาและอุดมการณ์ความเป็นพลเมือง : ศึกษาจากหนังสือเรียนรายวิชาหน้าที่พลเมือง ระดับประถมศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทไม่มีการตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- พีรพงศ์ เคนทรภักดี. (2564). *วาทกรรมความรักในบทเพลงลูกทุ่งอีสานร่วมสมัย*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทไม่มีการตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- เพิ่มพร ธนสีลังกูร. (2544). *วิเคราะห์วรรณกรรมเพลงของสลา คุณวุฒิ*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทไม่มีการตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- ภัทรขวัญ ลาสงยาง. (2561). *คิด เขียน สร้าง นิทานและหนังสือสำหรับเด็ก*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท
ไม่มีการตีพิมพ์]. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภัททิรา วิภาภิญโญ. (2558). กลวิธีทางภาษาที่ปรากฏในบทเพลงของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ.
วารสารศิลปศาสตร์. 15(2), 145-161.
- ภัทริยา นวลโย. (2559). *ผลกระทบของการดำเนินนโยบายค่าจ้างขั้นต่ำต่อภาวะความจนและ
ความไม่เท่าเทียมทางรายได้ในประเทศไทย*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทไม่มีการตีพิมพ์].
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภาสพงศ์ ผิวพอใช้. (2549). *เพลงลูกทุ่งอีสานกับลักษณะการใช้ภาษาและการสะท้อนวัฒนธรรม
ท้องถิ่น : ศึกษาในผลงานเพลงของศิริพร อำไพพงษ์*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทไม่มีการ
ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- มณีรัตน์ รักเพื่อน. (2561). *อัตลักษณ์ภาษาไทยถิ่นอีสานในเพลงลูกทุ่งอีสาน ระหว่างปี พ.ศ. 2541-
2553*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทไม่มีการตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- มาลินี สมงาม. (2543). *แนวทางการแก้ปัญหาความจนของชาวนากับการพัฒนาด้านการ
เกษตรกรรม ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทไม่มีการตีพิมพ์].
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ยุทธการ ปัทมโรจน์. (2565). *ความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธีทางภาษากับภาพตัวแทนพระสงฆ์
ผู้กระทำผิดในวาทกรรมข่าวออนไลน์: การศึกษาตามแนวทางวาทกรรมวิเคราะห์เชิง
วิพากษ์*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทไม่มีการตีพิมพ์]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2565). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570).
ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 13 ตอนพิเศษ 258 ง, หน้า 10.
- ลักขณา สุขสุวรรณ. (2521). *วรรณกรรมเพลงลูกทุ่ง*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท].
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วราพร สารกุล. (2563). *กลวิธีทางภาษากับการนำเสนออัตลักษณ์ของตุ๊ด จาก ไดอารี่ตุ๊ดซี่ส์
เดอะซีรีส์*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทไม่มีการตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- วิภา ปานประชา. (2549). *การศึกษาภาพสะท้อนทางสังคมและวัฒนธรรมในวรรณกรรมเพลงลูกทุ่ง
ของสลา คุณวุฒิ; A Study of Socio-economic and Cultural Aspects in the
Luktung Lyrics of Sala Kunavoott*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทไม่มีการตีพิมพ์].
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- แวง พลั่งวรรณ. (2545). *อีสานคดีชุด ลูกอีสาน*. กรุงเทพฯ: เรือนปัญญา, 289.

- ศิริพร รักดีผาสุก. (2547). *ภาพตัวแทนของผู้เรียนอาชีวศึกษาในวาทกรรมข่าวและบทความ การศึกษาของหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทไม่มีการตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง.
- สมชัย ศรีนอก. (2553). *พัฒนาการความเชื่อและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเชื่อ เรื่องบุญและในบท เพลงลูกทุ่งอีสาน*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทไม่มีการตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ ราชวิทยาลัย.
- สุพินดา จิระสินวรรณนะ. (2565). *ความจนในผู้สูงอายุไทย: การเปลี่ยนแปลงและปัจจัยเสี่ยง*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาเอกไม่มีการตีพิมพ์]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุพิชญา โชติกำจร. (2560). *ภาวะความจนและคุณภาพชีวิตของครัวเรือนเกษตรกรในเขตจังหวัด เพชรบูรณ์*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทไม่มีการตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.
- สุภาวดี กอดำรง. (2523). *การวิเคราะห์แนวโน้มของความจนในเมืองและชนบทระหว่างปี 2511/12 และ 2518/19*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทไม่มีการตีพิมพ์]. จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- สุภาววรรณ ฤกษ์กำลัง. (2554). *วาทกรรมและการสร้างอุดมการณ์ทางสังคมในสื่อโฆษณาสิ่งพิมพ์ ผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทไม่มีการตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุรพงษ์ สังฆมณี. (2541). *ค่านิยมที่ปรากฏในวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งอีสาน พ.ศ. 2533-2539*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทไม่มีการตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อลิสสา เลี้ยงรื่นรมย์. (2549). *ลีลาภาษาในเพลงของสลา คุณวุฒิ*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทไม่มีการ ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อัษฎาวุธ ไสยรส. (2558). *มโนอุปลักษณ์ความเป็นอีสานในบทเพลงลูกทุ่งอีสานร่วมสมัย*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทไม่มีการตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- Fairclough} N. (1992). *Discourse and Social Change*. Cambridge: Polity Press.
- Gee. (1999). *Discourse analysis*. London: Routledge.
- Paltridge, B. (2008). *Discourse analysis: An introduction*. London: Continuum.
- Renkema, R. (2004). *Introduction to Discourse Studies*. USA: John Benjamins Publishing.
- Stubbs, M. (1983). *Discourse analysis: The Sociolinguistic Analysis of Natural Language*. Chicago: University of Chicago Press.

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ นายฉิรพุทธิ์ ลุนบง
วันเกิด ;วันที่ 8 พฤศจิกายน พ.ศ.2532
สถานที่เกิด จังหวัดนครราชสีมา
สถานที่อยู่ปัจจุบัน เลขที่ 79 หมู่ 9 ตำบลสายออ อำเภอนนไทย
จังหวัดนครราชสีมา 30220
ตำแหน่งหน้าที่การงาน ข้าราชการครู
สถานที่ทำงานปัจจุบัน โรงเรียนบ้านสระตอง ตำบลสายออ อำเภอนนไทย
จังหวัดนครราชสีมา 30220
ประวัติการศึกษา พ.ศ. 2556 ปริญญาครุศาสตรบัณฑิต (ค.บ.)
สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
พ.ศ. 2568 ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ศศ.บ.)
สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

พูนัน ปณุกิตโต ชีเว